

HEIMWEE NAAR NIEUW-GUINEA

Rie
Peinderhoff

CO VAN DER STEEN-PUPERS

**HEIMWEE
NAAR NIEUW-GUINEA**

HEIMWEE
NAAR NIEUW-GUINEA

DOOR

CO VAN DER STEEN-PIJPERS

Met illustraties van Rie Reinderhoff

G. F. CALLENBACH N.V. - UITGEVER - NIJKERK

1. Het grote plan

„Dorientje, weet jij waar Leo is?”

„Leo is met Tom mee. Ze hebben een koeskoes gezien die een vogel te pakken had en daar zijn ze achteraan.”

„Nou dat is wel iets bijzonders. De koeskoes is overdag meestal te lui om een lekker hapje te vangen. Had Leo z'n lange broek aan?”

Dorientje aarzelt. Ze weet best dat Leo weggehoud is in een kort broekje en met alleen gym schoentjes aan z'n blote voeten. Ze weet ook dat het niet mag. Dat is te gevaarlijk. Vooral 's avonds als de muskieten uitzwermen op jacht naar voedsel: mensenbloed. Dat van Leo is er dikwijls bij. Altijd wéer vergeet hij zich te beschermen en zwerft hij met blote armen en benen langs de paadjes in het oerwoud. De muskieten schijnen hem erg lekker te vinden. En nu zouden een bult en een beetje jeuk nog niet zo erg zijn. Maar vaak volgt er een aanval van malaria met hoge koorts. En dat is minder prettig. Dorientje wil niet klikken en ook niet jikken. Daarom zwijgt ze.

„Ik zie het al,” zucht meneer Van Heusden, „we kunnen de kinine wel vast klaarzetten. Stuur je hem als je hem ziet?”

Langzaam loopt hij naar de eenvoudige, kleine woning. Al twee keer konden ze een groter huis krijgen, dicht bij de winkelbuurt. Maar ze zijn gehecht aan de rust om hen heen, aan de gezellige kamers. Telkens was er de gedachte: we gaan toch terug, terug van Nieuw-Guinea naar Holland. 't Is alweer zo lang geleden dat ze in 't vaderland waren. 't Laatste verlof hebben ze doorgebracht aan het Sentanimeer. 't Was er mooi en

rustig. Maar 't was Holland niet. Hij kan soms verlangen naar een echte Hollandse hagelbui. Of naar een westerstorm die giert en fluit en je voortjaagt over de vlakte. Of naar sneeuw die in het bos alle dennen heeft omgetoverd tot kerstbomen. Nu kan hij kiezen. Dit jaar met verlof. Of nog een jaar blijven, een opvolger inwerken en dan voorgoed naar Holland. Na lang overleg hebben ze 't laatste gekozen. Soms twijfelt hij of 't de goede keus was. 't Leven op Nieuw-Guinea is duur. De vochtige warmte mat af. Maar zullen ze de ruimte niet te veel missen? Zal hij weer kunnen wennen aan alles wat er hier niet zo op aan komt, elke dag nette schoenen aan en een das om? Zullen ze in het hartje van de Hollandse winter geen heimwee krijgen naar de altijd durende zomer van Nieuw-Guinea?

„Vader, ik heb hem!” komt juichend Dorientjes stem. „Vort paard!”

Ze zit op de rug van haar broer en stuurt hem aan z'n oren in vaders richting. Als meneer Van Heusden Leo ziet, mager en uit z'n kracht gegroeid, weet hij dat ze goed gekozen hebben. Voor Leo is het klimaat hier niet goed. Die moet blozende wangen krijgen in de Hollandse winterkou.

„Vader, zo'n lelijke koeskoes heeft een vogel gevangen. Ik zag het net. We renden er naar toe en we schreeuwden om hem bang te maken. Maar hij klom op z'n dooie gemak in een boom en zat met z'n lelijke kop naar ons te grijnzen. Als ik een geweer had, zou ik 'm doodschieten, die rover!”

„Moet je eerst kunnen schieten,” zegt Dorientje wijs, terwijl ze zich op de grond laat zakken.

Meneer Van Heusden glimlacht om de verontwaardiging van z'n zoon. „Was het een jaarvogel?” vraagt hij plagend.

Leo schiet in de lach. „Dat zou hij nooit durven, de held,” smaalt hij, „een jaarvogel heeft een snavel, zo groot als de halve koeskoes. Daar blijft hij wel van af. Nee, kleine, weerloze vogel-

tjes, die kan hij aan." Leo kijkt nu heel ernstig. „U moet er niet mee spotten. 't Was helemaal geen leuk gezicht. 't Vogelkopje hing slap naar beneden. Ik denk dat het een ijsvogeltje was. Nou, en die zijn veel te mooi om doodgemaakt te worden door zo'n akelige koeskoes. Laat ie planten eten, daar kan hij ook best van leven."

Vader knikt. „Je hebt gelijk. Ik had ook geen plezier om dat arme vogeltje! Maar omdat jij je zo kwaad stond te maken op die koeskoes. Dat beest kan er ook niets aan doen. Het is zijn natuur. Overigens kan jij nog van hem leren. Hij loopt niet met blote armen en benen in de bossen zich aan te bieden aan de muskieten. Hij zit lekker helemaal in z'n pelsjasje!"

„Behalve z'n staart!" roept Dorientje. „Die is kaal, omdat hij zich daarmee moet vasthouden als hij in de bomen klimt. We hebben het pas gehad op school!"

„Dan hoop ik dat er vanavond honderd muskieten op z'n staart zitten!" zegt Leo wraakgierig.

Dorientje vindt dat er nu wel genoeg gepraat is over iets waar je toch niets meer aan kunt doen. „Vader, zullen we badminton spelen? Ik moet nog een keer van u winnen!"

Vader maakt een gebaar of hij de zweetdruppels van zich afschudt. „Kind, hoe verzin je het met die hitte! Ik ben al aan m'n derde overhemd toe. Trouwens, jouw jurk heeft ook z'n

KOESKOES

frisse uren gehad. Ga jij maar naar de badkamer, dan neem ik Leo mee naar binnen. Ik moet eens ernstig met mijn zoon praten!”

Terwijl ze naar huis lopen, zoekt Leo snel in z'n gedachten naar de reden waarom vader met hem praten wil. 't Is niet omdat hij altijd vergeet zich tegen de muskieten te beschermen. Dat kan vader wel zeggen als Dorientje erbij is. Hij heeft de laatste tijd geen straf gehad op school en z'n cijfers zijn heel behoorlijk. Z'n kleren zijn niet gescheurd of vuil, tenminste niet erger dan anders, en behalve z'n ballpoint is hij niets verloren. Nee, z'n geweten is rustig. Zorgeloos draaft hij met z'n lange benen voor vader uit en zwaait naar moeder, die er juist komt aanlopen om te zien waar ze blijven. Voor ze Dorientje meeneemt naar de badkamer, kijkt ze even Leo aan met een blik die hem doet denken: wat is er toch? Opeens meent hij het te begrijpen. Tom heeft gezwommen van Kwami naar Mansinam. Dat is de gevaarlijkste stunt die je in de buurt kunt uithalen. Vader zal het wel gehoord hebben, vaders horen altijd alles. Vader denkt natuurlijk dat hij het ook gedaan heeft. Nou, hij is wel met een prauw in de baai van Sanggen geweest, maar hij heeft niet gezwommen, echt niet. Trouwens, als hij het zegt, gelooft vader hem wel. Vader is soms streng, maar erg rechtvaardig.

In huis kijkt vader zorgvuldig na of het muskietengaas overal goed gesloten is. Ten overvloede gaat hij nog even rond met de insektenspuit. „Je kunt nooit voorzichtig genoeg zijn,” zegt hij. „Jij hebt de muskieten wel naar de staart van de koeskoes gewenst, maar misschien vinden ze jou lekkerder. Hoewel ik het betwijfel of er aan jou nog iets anders zit dan botten en vel!”

Leo woelt met volle hand door z'n dikke haardos. „Dit heb ik ook nog,” zegt hij oneerbiedig, doelend op vaders kaal wordende schedel.

„Lekker luchtig, hoor,” vindt vader. „Loop jij maar met zo'n beremuts op. Maar nu alle gekheid op een stokje, we zouden samen praten, en ik denk niet dat je raden kunt waarover het gaat.”

„Misschien over verhoging van mijn zakgeld,” gooit Leo een balletje op.

„Dank je wel,” lacht vader, „jij kost me heus al genoeg. De helft van m'n salaris kan ik in kinine omzetten, omdat jij je niet wapent tegen de muskieten.”

„Dan verdient u ook niet veel!” bromt Leo.

Zwijgend bekijkt meneer Van Heusden z'n zoon. Het magere gezicht met de vrijmoedige, bruine ogen. Hij voelt z'n hart warm worden. Leo is niet makkelijk. Hij wil altijd het hoe en waarom weten. Hij staat veel te vlug klaar met zijn oordeel over alles en iedereen. Soms is hij brutaal en koppig. Maar eerlijk! Je kunt op hem aan! 't Zal niet meevallen hem te moeten missen.

„We gaan naar huis!” zegt hij dan plotseling.

't Valt hem zelf op. Ze hebben mooie jaren gehad, hier in Manokwari. Hij zal er altijd dankbaar op terugzien. Maar thuis, dat is Holland!

Leo begrijpt het onmiddellijk. Hij springt van z'n stoel. „Met verlof, of voorgoed?” vraagt hij haastig. „En mag Dorientje dat niet weten?”

„Dat wel,” zegt vader. „Maar nu komt waarover ik met jou wil praten. Wij gaan over een jaar. En jij . . . jij gaat nú!”

Dan is het heel stil in de kamer. Langzaam dringt tot Leo door de grote betekenis van die woorden: jij gaat nú! Alléén naar Holland, zoals zoveel kinderen alleen gegaan zijn, voor studie of om hun gezondheid. Maar dat wil hij helemaal niet. „Waarom?” stoot hij uit. „Wilt u me kwijt?”

„Dat weet je wel beter. Er zijn verschillende redenen voor, en ik vind jou groot genoeg om die met je te bespreken. Om te be-

ginnen is daar de malaria. Je bent gezond en sterk genoeg. Maar je wordt broodmager door die telkens terugkerende aanvallen van malaria. De een is er nu eenmaal vatbaarder voor dan de ander. Jij hebt het misschien vaker gehad dan nodig was, omdat je zo zorgeloos bent. De helft van de tijd vergeet je de klamboe vast te maken. En als moeder je muskietolie geeft om op je huid te smeren, zeg je: ik ben geen meisje! Maar dat neemt niet weg dat jij iedere dag de kans loopt om ziek te worden. Die kans heb je in Holland niet. Tenminste geen malaria."

Leo is naast vaders stoel komen staan. „Als ik nu beloof dat ik heel goed zal oppassen,” zegt hij dringend. „Of ik neem tabletten. Dat doet Tom z'n moeder ook en dan krijg je nooit malaria. En als ik het toch nog een keer krijg, zal ik zelf de kinine betalen. Dan kan ik toch best hier blijven tot we allemaal naar Holland gaan!"

Vader slaat z'n arm om Leo heen. „Dat je zo duur bent aan kinine, was maar gekheid, hoor. Dat hebben we graag voor je over. Als 't alléén om je gezondheid was, zouden we 't misschien nog een jaar aanzien. Maar er is nog een heel belangrijke reden: de school! Nog een goeie week en je gaat van de lagere school af. Je kunt behoorlijk leren. Hier is geen H.B.S. Heb je daar wel eens over gedacht?"

Leo knikt heftig. „De mulo! Ik ga gewoon naar de mulo! Dat doet Tom ook. Dan kan ik later altijd overstappen op de H.B.S. Als we toch volgend jaar naar Holland gaan, hoef ik maar een jaar naar de mulo!"

„Dan moet je in Holland evengoed weer in de eerste klas beginnen. Jij bent bijzonder lang voor je leeftijd. Ik denk niet dat je 't leuk zult vinden om in de klas te zitten met jongens die allemaal jonger en kleiner zijn dan jij. Bovendien, of nee, in de eerste plaats, willen we dat je naar een christelijke school gaat. In Hollandia is pas een christelijke H.B.S. geopend. Daar zou

je natuurlijk ook heen kunnen gaan. Dan ben je nog op Nieuw-Guinea. Maar dat is zo ver van Manokwari, dat 't weinig verschil maakt of je daar bent of in Holland. We kunnen je moeilijk elke dag per vliegtuig heen en weer laten gaan. Heus, we hebben de zaak aan alle kanten bekeken. Naar Holland gaan is het beste voor je."

„En dan zeker in huis bij een strenge meester waar je niks mag!” barst Leo los. „Een neefje van Tom ook. Die mocht niks. Nog niet eens op straat spelen. En elke dag werd z'n huiswerk gecontroleerd, net of ze hem niet vertrouwden!”

Vader schudt z'n hoofd. „Wat zijn we weer heet gebakerd. Je moest eens weten hoe fijn we alles voor elkaar hebben. Ik heb je wel eens verteld dat ik een hele poos in huis geweest ben bij oom Herman en tante Bets toen mijn vader en moeder, jouw grootouders dus, in Suriname waren. Ik was toen iets ouder dan jij nu. Oom Herman had een bollenkwekerij. Hij leeft nu niet meer. Tante Bets is verhuisd naar Berkenheim. 't Is een klein dorpje. Maar met twintig minuten fietsen ben je in de stad. Daar is een christelijk lyceum. En nu mag jij dat jaar logeren bij diezelfde tante Bets! Vind je dat niet grappig? 't Komt allemaal even mooi uit. Een kennis van ons, meneer Dangerman uit Ransiki, gaat eind augustus met verlof naar Holland. Je kunt met hem samenreizen.”

Moeder komt binnen. „Dorientje sliep al nog vóór ik de klamboe had vastgemaakt,” zegt ze. „Of die ook moe was! Weet Leo al van het grote plan, en hoe vindt hij het?”

Leo is weer gaan zitten. Hij probeert zich voor te stellen hoe het zijn zal. Hoewel hij in Holland geboren is, en er later nog met verlof geweest moet zijn, kan hij zich er niet veel meer van herinneren.

Moeder kijkt verwonderd naar z'n ernstig gezicht. „Ik dacht dat je het heerlijk zou vinden,” zegt ze, „een echt avontuur, en

dat je zou dansen van opwinding en blijheid. Denk eens aan de vliegtocht. Lijkt je dat niet geweldig?"

In de verte klinkt de roep van een uil. Leo ziet in gedachten het dichte woud met z'n vele vogels: papegaaien, paradijsvogels . . . Op z'n tochten met Tom heeft hij er tientallen gezien. Samen hebben ze geluisterd naar de ruzieroep van de mankokowok. Hij beseft opeens hoeveel hij houdt van het leven in de bossen van Nieuw-Guinea. Dat alles zal hij nooit meer zien. Nooit meer de prieselvogels besluipen, die in het bos een plekje keurig schoonvegen en dan een hutje bouwen, versierd met bloemen en gekleurde vruchten. Nooit meer jacht maken op een koeskoes. Nooit meer geduldig wachten of misschien een kleine kangoeroe z'n kopje steekt uit de buidel van z'n moeder.

„Als . . . als ik het nu niet fijn vind in Holland," zegt hij moeielijk, „en terugverlang naar hier?"

„Er zullen altijd tijden zijn dat je terugverlangt," zegt vader ernstig. „Dat doen wij ook. Wij zijn mensen met twee vaderlanden. Als je in het ene bent, zie je de mooie dingen van het andere. Er is hier heel veel dat ook wij zullen missen. Ik verlang nu naar een Hollandse winter, met ijs op de grachten en sneeuw die de takken doet doorbuigen. En ik weet nu al dat ik in Holland zal snakken naar de hitte van de tropen."

„Waarom gaat u dan?" roept Leo onstuimig.

Vader telt bedachtzaam op zijn vingers af. „Gezondheid . . . onderwijs . . . klimaat . . ."

„En u zegt zelf dat u naar de hitte zult terugverlangen!"

„Weet ik wel, maar daarom is een tropisch klimaat niet altijd goed voor een Europeaan. Bovendien is het leven hier voor moeder erg zwaar. Je weet zelf hoe moeilijk het is om een bediende te krijgen die een beetje behoorlijk is."

„We hebben nu Mattheüs toch, en die doet erg z'n best."

Moeder glimlacht. Ja, ze hebben Mattheüs. Met veel moeite

JAARVOGEL

PRIEELVOGEL

PARADUSVOGEL

USVOGELTJE

VLIEGENDE-HONDEN

BOOM-KIKVORS

heeft ze hem zover gekregen dat hij de vloer niet meer dweilt met een theedoek, en niet de lepel die hij net heeft afgelikt, in de soeppan steekt. Hij breekt niet meer dan één ding per dag en hij scheurt geen bladzij uit haar huishoudboek om sigaretten te rollen. Hij is gewillig en ijverig. Maar als het december wordt, zal Mattheüs vertrekken. Dan is er niets wat hem kan tegenhouden. Want pohon terang¹ vier je thuis. En 't is de vraag of hij ooit terugkomt.

„Mattheüs blijft niet altijd,” zegt moeder zacht. „En dan komt er weer een ander. Een, die een erg mooie bijbelse naam heeft aangenomen, maar die zeep een overbodig artikel vindt.”

„Die zijn er meer!” plaagt vader.

't Dringt niet tot Leo door dat hij wel eens bedoeld kon zijn.

„Laat mij thuisblijven,” zegt hij. „Laat mij gewoon een jaar voor moeder werken. Ik heb toch wel eens rijst gekookt toen moeder ziek was! En 't huis schoonhouden is makkelijk genoeg!” Hij zoekt nog meer argumenten om aan te tonen dat naar Holland gaan echt niet nodig is voor hem.

Vader gaat rustig verder: „Dan is er nog de voeding. Eieren kosten hier drie keer zoveel als in Holland. Melk kunnen we alleen in blik kopen. En dat zijn juist dingen die jullie in de groei zo hard nodig hebben. In Holland kun je nota bene een prijs krijgen als je veel melk drinkt. Natuurlijk is het daar niet volmaakt. Overal zijn moeilijkheden. We hebben er lang over gedacht en het voor en tegen heel goed overwogen. De schaal sloeg door naar Holland. We gaan naar huis!”

Leo staat op. „Mag ik nog even naar Tom?”

Anders heeft moeder liever niet dat hij in donker buiten loopt. Maar nu begrijpt ze dat hij 't grote nieuws moet gaan vertellen aan z'n vriend.

¹ Kerstfeest

„Denk om de muskieten, hoor! Neem maar een beetje olie!”

Al bij de deur zegt Leo een beetje onverschillig: „Laat Dorientje dat jaar met mij meegaan. Dan zijn wij met z'n tweeën en u ook.” 't Ontroert moeder. „Dorientje is nog te klein. Als jij in Holland je vrienden krijgt en erop uit wilt, zou het lastig zijn als je altijd op een klein zusje moest passen. Laat haar nog maar een jaartje op de lagere school in Manokwari.”

't Is stil als hij de kamer verlaten heeft. Dan zegt moeder: „Hij zal het moeilijk genoeg krijgen dat jaar.”

Vader knikt. „Hij zal misschien ook flinker worden. Onze zoon heeft een grote mond en een heel klein hartje. 't Is een echt moederskind en hij hangt erg aan huis. Maar hij gaat naar tante Bets, dat is een hele geruststelling voor ons. Hij zal het gezellig hebben en zich echt thuisvoelen.”

Ja, dat denkt vader. Hij vergeet echter dat oom Herman niet meer leeft en dat tante Bets veel ouder geworden is. Zal ze niet te oud zijn voor een levenslustige jongen? En zal Leo niet te druk zijn voor een oude dame? 't Is maar goed dat vader en moeder niet in de toekomst kunnen kijken.

's Avonds komen de foto's op tafel.

Leo is van z'n bezoek aan Tom helemaal opgeknapt. „Man,” heeft Tom gezegd, „je kijkt of je naar de gevangenis moet. Ik zou een gat in de lucht springen als ik jou was. Vraag of je met de vrachtboot mag. Zit je fijn een week of negen op het water. Misschien zie je wel vliegende vissen, en natuurlijk haaien. En bij een tante in huis, dat is juist fijn. Die koken altijd wat je lekker vindt en ze willen overal met je naar toe. Je kunt elke week een ellenlange brief schrijven over alles wat je beleeft. 't Is net of je met vakantie gaat. Voor mij is 't helaas niet nodig: de muskieten lusten me niet.”

„Zou jij 't dan niet erg vinden Manokwari helemaal niet meer

te zien, de bergen niet en de bossen, de dieren en de vogels? Jij vond het toch ook fijn als we er samen op uit trokken?" heeft Leo gevraagd.

Tom haalde z'n schouders op. „In Holland zijn weer andere mooie dingen, je kunt nu eenmaal niet alles hebben," vond hij wijsgerig. „In Holland heb je tunnels onder water door. Echt waar, de trein rijdt door een tunnel en de schepen varen er overheen. Als je daar een kaart van kunt krijgen, moet je 'm mij sturen. Man, ik wou dat ik met je mee kon."

En nu bekijkt Leo met belangstelling de foto's uit vroeger tijd. „Dit zijn de bollenvelden," legt vader uit. „Jammer dat het geen kleurenfoto is. Je hebt geen idee hoe prachtig dat was. Zo ver je zien kon bloemen, in allerlei kleuren. Hier zie je het huis van oom Herman. Erachter zijn grote schuren. Daar zaten we bollen te pellen die naar het buitenland moesten. Een eentonig werkje, maar je verdiende er goed mee. 'k Heb er heel wat dagen gezeten in de grote vakantie. Als 't ons begon te vervelen, bracht oom Herman er altijd met een grapje de moed weer in. De schooljeugd vocht er haast om bij oom Herman te mogen werken. En altijd waren er gasten: Zwitsers, Engelsers, zelfs Amerikanen. Wacht, deze foto zocht ik. Dit zijn oom Herman en tante Bets."

Lang staart Leo op het oude kiekje. Oom Herman lijkt hem aardig. Die zet zo'n zonnig gezicht. Je kunt wel zien dat hij boordevol grappen zat. Wat hij van tante Bets moet zeggen, weet hij nog niet. Ze kijkt zo effen, net of er geen lachje af kan. Ook een beetje trots, alsof ze zich meer voelt dan anderen. Maar 't kan natuurlijk ook dat ze alleen zo kijkt als ze op een foto moet. In gedachten bladert hij verder in het album. Groepjes jongens die aan het bollenpellen zijn... vader als jongen, in een overall, een mand op z'n schouder... vader achter het stuur van oom Hermans auto...

„Wat een opschepper was u daar. U kon toch zeker nog geen auto rijden?”

„Nee hoor, alleen toeteren. Maar 't moest toch wat lijken.”

„En wie is dat? Wat een raar gezicht heeft die man.”

Vader buigt zich over de foto. „O, die. Dat is een Zwitser. Als ik over hem alles vertellen moet wat ik weet, kom je voor twaalfen niet in bed.”

Nu wordt Leo juist nieuwsgierig. „Hoe heet hij?” probeert hij vader op gang te krijgen.

„Tja, hoe heette hij . . . Ik weet alleen z'n voornaam nog: Koert. Toen hij jong was, is hij in Duitsland een bollenkwekerij begonnen. Regelmatig kwam hij in een oude auto naar oom Herman om inkopen te doen. 't Was een echte koopman. Hij wou altijd de mooiste bollen en de zeldzaamste soorten tegen de laagste prijs. Maar je kon nooit kwaad op hem worden. Als hij er was, dromden de jongens om hem heen en dan vertelde hij de meest fantastische verhalen. Op een van zijn reizen heeft hij een erg auto-ongeluk gehad. Na een botsing raakte de auto in brand en de portieren bleken klem te zitten. Er kwam niet direct hulp. Met blote handen heeft hij aan de gloeiende krukken gedraaid. Z'n wenkbrauwen schroeyden weg en z'n ene oor verschrompelde. Hij is er levend uitgekomen. Maar z'n gezicht was voor altijd gehavend. En z'n handen! Van zeven vingers mist hij een gedeelte, soms meer dan de helft. Nu zou je denken dat 't een erg zielige man geworden was. Geen sprake van! Hoe hij het klaarspeelde snap je niet, maar iedereen vloog voor hem. Alles gebeurde zoals hij het wilde en hij verdiende meer dan ooit.”

„Vertel eens van die tram,” zegt moeder.

„Dat wou ik juist doen. Eens was Koert weer op weg naar oom Herman. Met de trein, want autorijden ging niet meer. In die tijd reed de blauwe tram nog door de bollenstreek. Er was juist voor het huis van oom Herman een halte. Koert had duidelijk

aan de conducteur verteld dat hij daar wilde uitstappen en dat de man hem waarschuwen moest. 't Was nogal druk. De conducteur vergat het en zag tot z'n schrik de man twee haltes verder nog zitten.

„Het spijt me, zei hij. „U kunt het best hier uitstappen en even teruglopen. 't Is maar een minuut of tien. De weg wijst zich vanzelf, langs de tramrails.”

Koert schudde resoluut z'n hoofd. „U hebt mij te ver meegenomen, u moet mij terugrijden naar de goeie halte,” zei hij belligerent.

De bestuurder werd erbij gehaald. Die zei: „Dat gaat niet. Een tram vol mensen terugrijden voor één passagier, dat is nog nooit vertoond. 't Zou me m'n baantje kunnen kosten!”

Toen stond Koert op en liet z'n handen zien. 't Werd doodstil in de tram. En in die stilte deed hij een beroep op het meeleven van de mensen. „Kan een man met zulke knoken twee zware koffers dragen? Ik ben Zwitser. Ik heb altijd ondervonden dat de Hollanders gastvrij en hulpvaardig zijn. Heeft iemand bezwaar dat de tram dat eindje terugrijdt?”

De tram rééd terug en de mensen verdrongen elkaar om Koert te helpen uitstappen. En een andere keer . . .”

„Kijk eens op de klok!” waarschuwt moeder. „Leo moet naar bed. We kunnen nog een heleboel avonden vertellen van Holland. Wat zal hij gaan verlangen.”

Leo kijkt de kamer rond. De rotanstoelen met de gezellige kussens die moeder zelf gemaakt heeft . . . De petroleumlamp, die dikwijls brandt omdat elektriciteit zo duur is . . . Vader, moeder en hij zelf om de tafel . . . „Ik zal het nergens zo fijn vinden als hier,” zegt hij met een zucht.

Vader knikt. „Ik weet precies hoe je je voelt. Dat hadden wij ook als we met verlof gingen. Dan is het net of je je niet los kunt maken van alles waarvan je zo bent gaan houden.”

„Maar u kwam weer terug. Ik zie Nieuw-Guinea misschien nooit weer.” Opeens springt hij overeind. „Ik weet wat, ik word later zendeling op Nieuw-Guinea. Dan kan ik toch teruggaan!”

Verbaasd kijkt hij op als vader en moeder zwijgen. Hij dacht dat ze dat wel een erg mooi plan zouden vinden.

„Vindt u dat niet goed?”

Vader steekt bedachtzaam een sigaar op. „Zendeling worden is het mooiste wat je zou kunnen kiezen,” zegt hij ernstig. „Tenminste, als je het kiest omdat je de Here Jezus liefhebt. Omdat je aan de Papoea's wilt gaan vertellen dat de Here Jezus ook voor hun zonden aan het kruis gestorven is. Dat is heel erg nodig. Er zijn nog duizenden Papoea's die nooit gehoord hebben van een Vader in de Hemel, die Zijn Zoon gegeven heeft om de mensen gelukkig te maken. Maar als je zendeling worden wilt, alleen om weer terug te komen op Nieuw-Guinea, dan heeft het geen waarde. Maar je hebt de tijd nog om over je toekomst na te denken. Voorlopig ga je naar Holland, en ook als je weg bent, zullen we dicht bij elkaar zijn. Ik heb eens gehoord van twee broers die heel oud geworden waren. Ze hadden altijd samen gewoond en konden niet buiten elkaar. De een moest naar het ziekenhuis. Toen spraken ze af: we kijken 's avonds naar de maan. Als we dezelfde maan zien, voelen we ons niet zo alleen. Ik weet iets wat nog veel beter is: bidden! We mogen al onze moeilijkheden vertellen aan de Here. Het is dezelfde Hemelse Vader die zorgt, voor ons hier en voor jou in Holland. Daardoor zullen we ons altijd dicht bij elkaar weten. En als wij Hem liefhebben en doen wat Hij van ons vraagt, kunnen we overal gelukkig zijn.”

Als Leo in bed ligt, hoort hij moeder zingen:

„Maar wat gedaan wordt uit liefde tot Jezus,
Dat houdt z'n waard' en zal blijven bestaan.”

2. Naar tante Bets

Met een smak zet Leo z'n koffer op de nat-glimmende stoep. Verbijsterd kijkt hij om zich heen. Wat een ontzettend lawaai. Trams knersen en bellen. Auto's toeteren. Bromfietsen schieten met knetterend geluid door de drukte. Een miezerige motregen slaat tegen z'n gezicht en tegen z'n blote benen.

„Je komt in september aan,” heeft moeder gezegd. „Dan is 't nog volop zomer en kun je op je gemak met tante Bets warme kleren gaan kopen.” Nou, als dit zomer is, hoe zal dan de winter zijn! De westenwind is koud. Leo huivert in z'n dunne, plastic jas.

Naast hem staat meneer Dangerman, z'n begeleider. Diens ogen stralen en z'n hele gezicht lacht. „Kerel,” zegt hij, „ik voel me of ik heel lang in het ziekenhuis gelegen heb en nu voor 't eerst weer buiten mag.”

„Is hier het station?” vraagt Leo.

„Nee, we hebben een grote omweg gemaakt door de stad en nu zijn we een paar haltes te vroeg uitgestapt. Ik moest even deze bekende plekjes zien en de Hollandse straten onder m'n voeten voelen. Er is maar één Amsterdam.”

„Gelukkig wel,” mompelt Leo.

„Ja, jij kunt je dat niet indenken. Ten eerste heb jij geen herinneringen aan Amsterdam, terwijl ik er twintig jaar gewoond heb. Maar ook: jij komt van Manokwari. Daar is het leven heel behoorlijk. Daar zijn kerken en scholen. Daar is elektriciteit en waterleiding. De huizen zijn goed en de omgeving is prachtig. Als je op de Panorama-boulevard staat, weet je bijna zeker dat het uitzicht daar het mooist is van de hele wereld. En neem nu

daarnaast Ransiki. Anderhalve Europeaan. Geen elektriciteit. Twee winkels in totaal. Eens in 't jaar draait er een film, stoelen zelf meebrengen. En als ik kiespijn had, moest ik naar de tandarts in Manokwari. In de tijd die je nodig had om er te komen, was je kiespijn over. En nu! Weet je iets mooiers dan de Amsterdamse grachten, de huizen met hun oude geveltjes? Weet je iets heerlijkers dan die koele, Hollandse regen langs je gezicht?" Leo weet genoeg, maar hij houdt wijselijk zijn mond. 't Begint goed: hij voelt zich nu al eenzaam. De vliegtocht was fijn. Vader had hem uitgelachen toen hij met de vrachtboot wilde gaan. „Je verveelt je als je dagenlang niets dan lucht en water ziet. Je komt te laat voor het nieuwe schooljaar. En vergeet de zeeziekte niet. Een vriend van mij heeft het verleden jaar ook gedaan. Hij dacht dat dit de beste vakantiebesteding zou zijn. Hij heeft precies de helft van de tijd zeeziekte gehad en voor de rest lag hij met griep in z'n kooi. Ga jij maar fijn door de lucht, dan ben je in anderhalve dag over!"

't Was geweldig! Bijna onafgebroken heeft hij naar buiten gekeken. Hoewel de stewardess er erg op aandrong, wou hij niet gaan slapen. Hij zat maar te turen of hij ergens onder zich een lichtje kon ontdekken. 't Was gelukkig lichte maan, zodat hij niet helemaal in een zwarte duisternis keek.

Van Schiphol zijn ze met een bus naar Amsterdam gereden. Daarna met de tram door de stad. En nu begint hij erg te verlangen naar het eind van de reis. 't Is hier zo vol. In Manokwari zie je overal bekenden. Je maakt eens een praatje en niemand heeft haast. Hier hollen de mensen voort zonder elkaar te zien, laat staan te groeten. Hier tel je niet mee.

Moeizaam zeulend met z'n koffer sjokt hij achter meneer Dangerman aan naar het station. Hij is moe en koud en verdrietig.

In de grote stationshal tuurt meneer Dangerman op het bord

met vertrektijden. „Luister eens, boy” zegt hij, „als ik jou eerst naar Berkenheim breng, haal ik Den Helder niet meer. En daar zitten ze met smart op me te wachten. Als ik je in de trein zet, kun je ’t dan verder wel alleen vinden? ’t Is erg makkelijk. Alleen in Deventer overstappen. Trouwens, mijn moeder zei altijd: met vragen kom je in Rome. Ik heb je tante getelegrafeerd hoe laat je aankomt. Ze zal je wel van de trein halen. Zou het gaan? ’t Wijst allemaal vanzelf.”

„Ja meneer, gaat u maar gerust. Ik vind het wel.”

Ja, wat moet Leo anders. Hij kan moeilijk zeggen: „Ik voel me niet zo erg prettig tussen al die dravende mensen, blijft u alstublieft nog een poosje bij me.”

„Mooi zo,” zegt meneer. „Je boft. Over tien minuten vertrekt je trein. We hoeven niet zo lang te wachten.”

Op de perrons hollen de mensen nog harder dan in de stad. Misschien doen ze ’t om warm te worden. Leo kan zich tenminste niet voorstellen dat ze echt allemaal zo’n haast hebben. Door de tunnel lopen ze naar het derde perron. Boven hun hoofd dreunen de treinen. ’t Klinkt als het aanrollen van de donder. Wat zou Tom hier genieten. Die droomt altijd van tunnels en bruggen. Hij ziet liever een krokodil die half op het strand geschoven ligt te zonnebaden. Raar verdeeld is het toch. Tom zou graag naar Holland willen en die blijft misschien nog jaren in Manokwari. Hij hangt met heel z’n hart aan Nieuw-Guinea en hij wordt op z’n eentje naar hier gestuurd.

In de volle trein weet meneer Dangerman nog een hoekplaatsje te veroveren. „Hier is je kaartje. Weet je ’t adres van je tante? Wacht, ik moest je nog wat geld geven voor de eerste dagen. Je vader zal iedere maand een bedrag overmaken aan je tante. ’k Heb alleen een briefje van tien. Stop het goed weg. Kerel, hou je taai, hoor! Even wennen, en dan zing je uit volle borst: ’k Heb u lief, mijn Nederland . . .”

Er klinkt een snerpend fluitje. Een sein wordt omhooggeheven. De trein glijdt weg van het perron. En dan is het laatste vertrouwde gezicht, het laatste stukje Nieuw-Guinea verdwenen. 't Is Leo of z'n maag samenkrimpt, en er zit een brok in z'n keel. In een stampvolle trein kun je je meer alleen voelen dan wanneer je op je eentje in het oerwoud loopt.

Tegenover hem zit een mevrouw. Daarnaast een meisje, misschien iets ouder dan hij. Die mevrouw lijkt vriendelijk genoeg. Die zou best willen vertellen waar Deventer ligt en hoe dat moet: overstappen. Maar hij zou niet graag aan dat grijnzende wicht vertellen dat hij voor 't eerst in een trein zit en zich de kaart van Nederland niet al te best voor de geest kan halen. Hij heeft de plaatsen natuurlijk wel geleerd, maar om te weten wat er komt als je raast langs huizen, weilanden en weer huizen, is iets anders dan voor het bord de plaatsen aanwijzen. Nou ja, ergens zal die trein niet verder gaan, houdt hij zich groot, en dan ziet hij wel weer.

Wat een koeien lopen hier. Op school heeft hij geleerd dat Nederland het dichtst bevolkte land van de wereld is. Driehonderd vijftien mensen op een vierkante kilometer tegen twee op Nieuw-Guinea. Zou je niet zeggen als je al dat grasland ziet.

Nu hij makkelijk zit en het niet zo koud meer heeft, voelt hij zich minder ongelukkig dan straks. Van die tunnel moet hij aan Tom schrijven. En Dorientje stuurt hij een ansichtkaart met koeien erop. Best leuk, al is een koe lang niet zo mooi als een paradijsvogel. Hij grinnikt zelf om de vergelijking.

De conducteur komt de kaartjes knippen. „Deventer overstappen!”

„Is dat nog ver?” waagt Leo.

De conducteur kijkt hem even aan. „Waar kom je vandaan?”

„Van Manokwari op Nieuw-Guinea!” zegt Leo trots.

De conducteur lacht: „Ik dacht al dat je dit ritje niet elke dag

maakte. Je ziet eruit of je regelrecht van de bergsport komt. Kijk, de tweede keer dat de trein stopt, moet je eruit. Je loopt naar de overkant van het perron en stapt in de trein die daar klaarstaat. 't Kan niet missen. Trouwens, je hoeft maar naar buiten te kijken. In elk gehucht staat een levensgroot bord met de naam erop. Bij de Nederlandse Spoorwegen kun je echt niet verdwalen!"

„Dank u wel, meneer!"

De mevrouw knikt hem eens toe. Wat later geeft ze hem een stuk chocola. Leo voelt z'n stemming steeds beter worden. Dat zijn al twee vriendelijke mensen en hij is nog maar net in Holland. Hij mag wel eens een beetje flinker zijn. Aan vader en moeder heeft hij beloofd dit jaar z'n best te doen en nu zat ie op de eerste dag al bijna te huilen.

Als een volleerd reiziger stapt hij in Deventer over. 't Is rustig in de andere trein. Leo heeft een hele coupé voor zich alleen. Als de conducteur geweest is om z'n kaartje te knippen, nestelt hij zich makkelijk in een hoekje en tuurt dromerig naar buiten. De trein rijdt nu langs bossen en door bloeiende heidevelden. Dat is wel mooi, maar ook een beetje triest, omdat alles druipt van de regen. In Manokwari schijnt na een regenbui direct de zon weer.

Nu en dan vallen z'n ogen dicht. Als de trein vaart mindert, schokt hij haastig op om te zien hoe het hier heet. Dan dommelt hij weer in, al langer, al dieper. En dan . . . dan wint de vermoeidheid het van alle andere dingen. Met z'n hoofd tegen de achterwand is Leo vast ingeslapen. Telkens als de trein stopt, schuift hij met een rukje naar de zijkant toe. Dan beweegt hij zich onrustig, maar hij wordt niet wakker. Weinig mensen stappen uit. Nog minder in. De coupé van Leo blijft leeg. De lucht is nog donkerder geworden en de regen klettert tegen de ruiten. Leo slaapt. Een troep kauwtjes vliegt krassend op als de trein

nadert. Leo slaapt. Dat hij aan boord van het vliegtuig beslist wakker wilde blijven, wreekt zich nu. Hij weet niet meer waar hij vandaan komt en waar hij heengaat. Slapen is vast prettiger dan wakker zijn, want om zijn mond ligt een stille glimlach.

„Berkenheim,” roept de conducteur. En nog eens, met de klemtoon op de laatste lettergreep: „Berkenh^éim.”

Er stappen een paar dames uit die in de stad gewinkeld hebben. En een boer met een lege eiermand. „Rijen maar!” roept de stationschef. Er zijn hier geen fluitjes en seinen nodig. Op een

dorp gaat het wel zonder. De conducteur heeft twee fietsen uitgeladen en springt behendig op de rijdende trein. Leo merkt niets. Hij is alleen wat dichterbij het raam geschoven toen de trein zich met een schokje in beweging zette. Op het perronnetje echter staat een oude dame en kijkt met ontstelde ogen de trein na. In haar tasje zoekt ze naar een telegram waar heus in staat dat haar neef van Nieuw-Guinea met deze trein zou aankomen. Rustig rijdt de stoptrein door de regen. De conducteur roept plichtsgetroouw plaatsnamen: „Beukhuizen...” „De Bosbank...” Bij het instappen controleert hij meteen de kaartjes. Dan hoeft hij niet steeds de hele trein door. Er zijn niet veel liefhebbers. Dat gaat beter in de vakantiemaanden en bij mooi weer. Dan is hij soms afgeladen vol. Zuchtend leunt de conducteur uit het raampje. Dat heet nu laat-zomer. 't Lijkt wel november.

„Maat, kijk uit!” schreeuwt hij plotseling. Eigenlijk volkomen overbodig, want er is geen enkele kans dat de treinbestuurder hem horen zal boven het geluid van de trein uit. Z'n hand grijpt al naar de noodrem. Ook overbodig, want de bestuurder hééft uitgekeken. Bliksemsnel gooit hij de remmen erop en met een schok staat de trein stil. Vreemd valt de stilte, waarin alleen het ruisen van de regen wordt gehoord. Hier en daar gaan ramen en deuren open. Verstoorde gezichten kijken naar buiten, trekken haastig terug, nu glimlachend, hoewel de regen tegen hen aansloeg. Midden tussen de rails, nog een paar meter van de trein af, staat een roodbonte koe.

„Waren we haast met biefstuk thuisgekomen,” grinnikt er een. De koe blijft rustig staan en kijkt met lome lodderogen naar het vreemde gevaarte dat haar pad kruist. Ze stoort zich niet aan de uitroepen van de conducteur, die uitgestapt is en met dreigende kreten het beest tracht te verjagen. Dan geeft de bestuurder een korte stoot op de treinfluit. De koe schrikt zo hevig dat ze haar beide voorpoten hoog in de lucht gooit. Dan draait ze zich om en

galoppeert weg, verontwaardigd zwaaiend met haar staart of ze zeggen wil: Is het mijn weiland hier of niet?!

De trein rolt verder of er niets gebeurd is. Maar er is wèl iets gebeurd. Door de plotselinge schok is Leo's hoofd tegen het raampje gebonsd. Hij is meteen wakker. Verwezen zit hij om zich heen te kijken en het duurt een hele poos voor hij weet waar hij is. Ongerust tuurt hij naar buiten, eerst aan de ene, dan aan de andere kant van de coupé. Zouden ze al dorpen voorbijgereden zijn? Wist hij nu maar hoe laat het was! Met z'n koffer botsend tegen de banken gaat hij op zoek naar mensen. Drie coupé's verder zit een meneer rustig te roken.

„Meneer, weet u ook . . . zijn we al gauw in Berkenheim?”

De man kijkt hem stomverbaasd aan. „Berkenheim? Maar jongen, we zitten haast aan de Duitse grens!”

Dat zegt Leo niet veel. „Is het dan nog ver?” houdt hij vol.

„We zijn er al kilometers voorbij,” is het verpletterende antwoord. „Wacht even, de conducteur is zojuist hiernaast ingestapt.” De meneer schuift de tussendeur open en schalt: „Maarten, ben je daar?”

„Present meneer!” wordt er teruggeroepen.

De conducteur komt te voorschijn. „Lucifers nodig, meneer?” Dat gebeurt blijkbaar vaker. Maar z'n mond valt open van verbazing als hij Leo ziet. „Had jij . . . moest jij niet uitstappen in Beukhuizen?”

„In Berkenheim, meneer!”

„En waarom heb je dat niet gedaan?”

Leo wil niet zeggen dat hij geslapen heeft. „Ik . . . ik heb het niet gezien, meneer!”

„'t Is wat moois. Er staan anders wel drie borden. Hoe moet dat nu?”

Leo moet opeens denken aan vaders verhaal over Koert. „Mischien kunt u even terugrijden,” zegt hij aarzelend.

De conducteur barst uit in een honend gelach. „Jij denkt er wel makkelijk over. De Nederlandse Spoorwegen zijn erg behulpzaam, maar zo ver gaan ze toch niet. Op welke school ben je?” „Ik ben nog niet op school,” antwoordt Leo. Hij drukt zich een beetje ongelukkig uit. Maar als je ook zo ruw uit je slaap wordt wakker geschud en meteen aan een verhoor onderworpen, is je Nederlandse taal niet op z'n best.

De mannen kijken elkaar veelbetekenend aan. Hier klopt iets niet. Hoe dan ook: die knaap moet naar Berkenheim en de volgende stoptrein gaat pas over twee uur.

De trein begint vaart te verminderen. „We komen in Oostermeer,” zegt de conducteur. „'t Beste is dat je daar uitstapt en met de bus teruggaat. Heb je geld bij je?”

„Alleen een briefje van tien.”

Weer die veelbetekenende blik. „Je kunt natuurlijk ook gaan liften.”

Vragend kijkt Leo van de een naar de ander. „Hoe bedoelt u?”

De trein stopt met piepende remmen en de conducteur springt op het perron. „Oostermeer! Oostermээр!”

Dan loopt hij snel naar de stationschef. Op z'n eigen manier vertelt hij het verhaal over Leo. „Zeg, ik heb hier een jongen van een jaar of zestien waar iets mee aan de knikker is. Hij had in Berkenheim moeten uitstappen en hij vond dat de trein best terug kon rijden. Hij zegt dat ie nog nooit op school geweest is en hij heeft alleen bankpapier bij zich. Dat is geen zuivere koffie, hoor! Je mag de politie wel even bellen. Misschien is tie weggelopen uit een inrichting, je weet wel!” Hij tikt met zijn wijsvinger tegen z'n voorhoofd. „Die knaap wist niet eens wat liften was! Nou vraag ik je!”

„Komt in orde,” zegt de chef. „Rijen maar!”

Leo is uitgestapt. 't Dorpsperron biedt weinig beschutting en huiverend voor de koude regen duikt hij in elkaar.

De chef loopt op hem toe. „Kom maar gauw mee naar binnen voor we weggespoeld zijn.” Intussen neemt hij de jongen eens goed op. Hij is schoon en ziet er keurig uit. De eerlijke ogen kijken hem zonder terughouding aan. „Als die gek is, ben ik het ook,” denkt hij. Toch even bellen. Je kunt nooit weten. Ze plegen tegenwoordig met een engelengezicht een moord.

Hij brengt Leo in een knus kamertje waar enkele spoorweg-beambten aan het schrijven zijn. „Wacht hier maar even; ik kom zo.”

Enkele minuten later is hij alweer terug. Niks bekend van weg-gelopen jongens. Had ie wel gedacht.

„Ziezo, nu vertellen. Hoe je heet, hoe oud je bent, waar je vandaan komt, alles! Jansma, schakel de elektrische kachel eens in, die jongeman zit te schudden van de kou. En zie ook dat je boven een beetje warm drinken krijgt.”

Met belangstelling luisteren ze daarna naar Leo. Die fleurt er helemaal van op. Gewillig steekt hij van wal. „Leo van Heusden, twaalf jaar, vandaag per vliegtuig aangekomen uit Nieuw-Guinea, op weg naar m'n tante waar ik nog nooit eerder geweest ben. In de trein in slaap gevallen . . .”

De chef knikt. Zie je wel, zo normaal als het maar kan. Die kerel heeft alleen pech gehad. Of, kerel . . . met twaalf jaar ben je nog een kind, al heb je dan extra lange benen. En een kind zet je niet op straat met een: zie maar dat je je redt. Ze zullen dat zaakje eens netjes versieren.

„Weet je tante met welke trein je zou komen?”

„Ja meneer, ze zou me van 't station halen.”

„Heeft ze telefoon?”

„Dat weet ik niet, meneer.”

De telefoongids komt erbij.

„Hoe heet ze?”

„Mevrouw Wouters. Roerdomplaan 37.”

„Nee, geen telefoon. Eerst moet die tante gewaarschuwd,” vindt de chef. „Anders treedt straks het hele politieapparaat in werking, van hier tot Nieuw-Guinea.”

Jansma staat op. „Mijn zwager heeft een rijwielzaak in Berkenheim. Als ik hem opbel, gaat hij 't wel even zeggen, dan hebben we verder niemand nodig. Van een telegram schrikt die mevrouw misschien.”

„Prachtig. Maar we moeten eerst weten hoe laat de langverwachte neef dan komt. Hij kan hier twee uur wachten op de volgende stoptrein. Wat zijn er nog meer voor mogelijkheden?” Weer is het Jansma die een idee heeft. „Vanaf Heuveloord vertrekt er over een halfuur een stoptrein. „Als 't een beetje wil, is bode Van Voorst nog niet vertrokken. Die rijdt drie keer in de week op Heuveloord, en juist vandaag.”

„Kun je 't volgen?” lacht de chef. „We zullen je meegeven met een vrachtrijder en 't laatste eindje ga je dan weer per trein.” Leo zoekt z'n portemonnaie op. „Kunt u me dan een nieuw kaartje geven?”

„Ben je mal, jongen! Je hebt in Amsterdam gevraagd of de Spoorwegen je naar Berkenheim brengen. Dat doen ze ook, hoor! Als jij per ongeluk een omweg maakt, hoef je daar niet voor te betalen. Ik zal een bewijsje meegeven voor de chef in Heuveloord.”

Een kwartier later zit Leo bij de vrachtrijder in de cabine.

„Dat heet nu liften,” zegt de chef lachend. „Goeie reis, hoor! En wakker blijven!”

Leo lacht ook. Hij is lang zo moe niet meer, en lekker warm geworden. Over een goed uur zit hij bij tante Bets. Dan is het leed geleden. Een ander leed gaat dan beginnen. Maar dat weet hij gelukkig nog niet. Nu roept hij vrolijk: „Dag meneer, dank u wel voor alles!”

't Wordt een fijn ritje. In de trein ben je alleen en moet je zelf

opletten. Hier is een vriendelijke man, die precies weet waar hij zijn moet. Voor een klein poosje is Leo z'n zorgen kwijt en vol belangstelling bekijkt hij de omgeving. Moest moeder eens weten dat hij een deel van de reis maakt in een vrachtauto.

Het laatste eindje levert geen moeilijkheden op.

En dan stapt hij eindelijk uit in het dorpje dat een jaar lang z'n woonplaats zal zijn.

Aan de andere kant van het perron rijdt ook juist een trein binnen. Voor Berkenheim is het tamelijk druk. Met anderen mee gaat Leo naar de uitgang. Halverwegen schiet hij bijna hardop in de lach. Er loopt een oude dame in het zwart, met een hondje aan een brede, rode riem. 't Is een klein, zwart keffertje, en 't is geen gezicht dat het vastzit aan zo'n dikke kabel. Nog gekker is het jasje dat het aan heeft. Een groen, gebreid lapje is strak over 't zwarte rugje gespannen. Idioot vindt Leo het. Er ontbreekt nog maar aan dat ie een lang broekje draagt met vier pijpjes en een opening voor het staartje. Eer hij toch voor gek ging lopen met zo'n opgedirkte dribbelaar!

De dame blijft bij de uitgang staan en kijkt zoekend rond. Ze laat iedereen passeren. De oude boer op klompen, die haar man zou kunnen zijn. En de dames, die gewinkeld hebben en misschien boodschappen voor haar meebrachten.

En dan krijgt Leo opeens een voorgevoel. Ze kijkt langs hem heen of ze helemaal geen jongen zoekt die bij haar komt logeren. En toch weet Leo bijna zeker: die dame in het zwart, met die toegetakelde hond, is tante Bets! Hij wacht tot er niemand meer op het perron is dan zij tweeën en de stationschef. Dan gaat hij naar haar toe en zegt: „Ik ben Leo van Heusden!”

Half hoopt hij nog dat ze hem verbaasd zal aankijken en zeggen dat ze nooit van hem gehoord heeft. Dan is het tante Bets niet. Maar ze is het wèl!

„Eindelijk!” zegt ze met een diepe zucht. „Ik was al bang dat

je wéér niet meegekomen was. Ik ben nat en koud geworden en het eten staat al een hele poos in de oven. Hoe kon je toch zo dom doen?"

Leo voelt opeens al z'n moeheid en verdriet terugkomen. Dat dit

tante Bets is, met dat misprijzende gezicht en die verwijtende stem, stelt hem zo teleur. Hij had iemand verwacht die hem hartelijk naar zich toe zou trekken, die blij zou zijn. Iemand als moeder!

Stug zegt hij: „Als u voor 't eerst van uw leven door Nieuw-Guinea reisde, zou u 't misschien ook niet direct goed doen.”

„Je kon toch vragen! Er zijn altijd mensen die je helpen willen. 't Was heus niet leuk voor mij om zo in onrust te zitten!”

't Was voor mij ook niet allemaal even leuk,” denkt Leo. Maar hij zwijgt.

„Wat ben je lang,” zegt tante. „Ik keek wel naar je uit, maar ik had gedacht dat je veel kleiner zou zijn. Je lijkt helemaal niet op je vader.” 't Klinkt een beetje spijtig.

Ja, dat weet Leo. Hij heeft het smalle en donkere van moeder. Dorientje is blond, net als vader. Maar daar kan hij toch niks aan doen.

Zwijgend gaan ze naast elkaar door de regen. Allebei nat, en allebei teleurgesteld. Tante Bets, omdat het zo lang duurde en omdat Leo zo'n onverschillige, stugge jongen lijkt. En Leo, omdat tante Bets zo weinig vriendelijk is. Ze heeft hem niet eens een hand gegeven!

't Is niet ver. In een groot flatgebouw bewoont tante Bets op de eerste verdieping twee kamers, een keuken en een klein zij-kamertje. Onwennig gaat Leo op het puntje van een stoel zitten. Z'n koffer zet hij op een andere stoel.

„Niet doen!” zegt tante verschrikt. „Die koffer heeft overal op de natte straat gestaan, die mag niet zo maar op de stoelen. Zet 'm maar in de keuken, op een krant! En dan gaan we eerst eten. Foei, wat is het laat geworden. Ga meteen maar even je handen wassen. Zul je niet spatten?”

Na het eten schrijft Leo een luchtbrief naar huis. Dat hij een mooie reis gehad heeft en goed aangekomen is. En dat de mensen in Holland bijna allemaal aardig zijn. Bijna allemaal! Tante Bets niet. Maar dat schrijft hij niet.

In bed ligt hij er nog over na te denken. 't Is eigenlijk wel te begrijpen dat tante Bets niet zo vriendelijk was. Moeder vindt het ook altijd vervelend als ze lang met eten moet wachten. Als ze straks komt, zal hij zeggen: 't Is lief van u dat u zolang voor

me zorgen wilt of zo iets. Als ze komt . . . Moeder komt altijd even als hij al in bed ligt.

Maar tante komt níet! Ze zit in de kamer met het hondje op haar schoot stil voor zich uit te staren. Ze denkt aan vroeger toen Leo's vader bij hen was. Wat was die lief en aanhankelijk. Altijd zou hij vragen: Tante, kan ik iets voor u doen? Wat konden ze fijn samen praten als ze hem 's avonds ging toestoppen. Ze heeft gedacht dat de tijd van vroeger weer zou terugkeren. Deze jongen is zo anders, zo kortaf, zo of hij haar helemaal niet nodig heeft. Hij zou het misschien gek vinden als ze hem kwam toedekken. Nee, ze doet het maar niet.

Jammer! Want misschien zou alles dan heel anders gelopen zijn.

3. Naar school

Het is nog vroeg. Door de stille straten van het dorp fietst Leo naar school. Voor het eerst. De school is al eerder begonnen. Maar hij moest wachten tot z'n kist aangekomen was en hij z'n fiets in elkaar kon zetten. Samen met tante Bets is hij ook warme kleren wezen kopen, want het blijft koud.

Z'n gezicht staat verbeterd. Iedere dag is er iets waarover ze verschil van mening hebben, tante Bets en hij. Haar argusogen volgen hem bij al wat hij doet. Hij mag geen water tegen het behang spatten als hij zich wast. Hij moet niet zo kruimelen bij het eten. Thuis liep hij graag op blote voeten, maar dat vindt ze vies. En als hij op z'n gemak zit, met z'n benen om de stoelpoten geslingerd, krijgt ze 't gewoon op haar zenuwen. En dan dat gezanik met die hond! „Kom maar, moet Moortje dan eyen z'n voetjes vegen?” Bah!

Vanmorgen begon het al vóór zeven uur. Tante Bets kwam hem roepen.

„'t Is zo koud,” zei ze, „en je moet zo'n eind fietsen, ik heb hier nog een borstrok van oom Herman. Die zal je best passen, je bent zo lang.”

Nou, eer hij een borstrok aandeed. Ze waren in geen één winkel te koop. Tante Bets had er overal om gevraagd. Dus draagt niemand ze. Hij heeft geen zin om voor gek te lopen. Moet je je verkleeden voor gymnastiek! Staan ze allemaal in hun interlockje en hij in de borstrok van oom Herman!

„Liever niet, tante,” heeft hij beleefd gezegd.

„Je zult ziek worden,” hield ze aan. „Je bent helemaal geen kou gewend en de wind is noord.”

„Op weg hierheen ben ik ook niet ziek geworden en toen had ik alleen nog maar een dun kaki pakje en een plastic jas. Moet u nu eens zien: overhemd, pullover en dan nog een windjack. Ik sta stijf van de kleren!”

En hoe ze ook aandrong, hij had het erfstuk van oom Herman beslist geweigerd. Hij wil heus een heleboel voor tante Bets doen. Hij wil desnoods met het aangeklede mormel aan een dikke riem over straat lopen als zij te moe is om het uit te laten. Maar dit is te gek. Ze heeft een leerling van de middelbare school te logeren en geen baby! O zo! 't Was toch vervelend. Het bederft de stemming zo. Hij is gewend met vader te bomen of met Dorientje te stoeien. Onenigheid met je tante is wel heel iets anders. Ze houdt alleen van haar huis en van haar hondje, dat heeft hij al lang gemerkt. Moeder zegt niet veel 's morgens. Maar ze loopt ook niet te vitten! Hij vergeet dat er thuis ook wel eens iets was. Hij merkt niet dat tante hem warm wil kleden uit bezorgdheid.

Zuchtend trapt hij verder. Bij een kruispunt moet hij de verkeersweg nemen. Nou, dat wijst vanzelf. Er rijden tientallen auto's. Langs het trottoir kruipt een dubbele rij fietsers. Er tussendoor zwenkt nu en dan een knetterende bromfiets. En alles jaagt naar de stad. Leo is blij dat hij hier niet hoeft over te steken. 't Verkeer maakt hem onzeker. In Manokwari rijdt hij rustig met z'n armen over elkaar. Hier heeft hij allebei z'n handen aan het stuur nodig. Twee keer moet hij wachten voor een stoplicht. En aangezien hij ook niet precies weet waar het lyceum staat, is het wel zeker dat hij te laat zal komen. Nou ja, houdt hij zich groot, of je nu drie dagen te laat komt of drie dagen en een kwartier. Toch vindt hij het vervelend als hij over het lege plein loopt naar het enorme schoolgebouw. De deur is op slot en de bel rinkelt alarmerend door de gang. Een man, die Leo al gauw leert kennen als de conciërge, doet open.

„Dag meneer, ik ben Leo van Heusden. Wilt u mij even de eerste klas wijzen?”

„Willen wel,” zegt de man. „Kunnen en mogen is iets anders. Het kan niet, omdat er vier eerste klassen zijn en ik weet niet waar jij thuishoort. En het mag niet, omdat ik alle laatkomers naar de rector moet sturen. Ga je daar maar melden. Trap op, eerste deur rechts. Aankloppen. Als er een rood lichtje gaat branden, moet je wachten. Bij groen mag je doorlopen.”

Leo vindt het allemaal nogal overdreven. Als 't een beetje wil, begint de nieuwe school met strafwerk. En die gekke lichtjes. Die man kan toch wel gewoon ja roepen als er geklopt wordt.

„De rector is zeker bij de spoorwegen geweest,” moppert hij.

De man grinnikt even. „Ik zou daarbinnen niet zoveel praatjes hebben,” raadt hij aan. „De rector is rechtvaardig, maar streng.”

Leo haalt z'n schouders op. Dat is vader ook en die kan best tegen een grapje. Geprikkeld loopt hij de brede stenen trap op, bij iedere trede verlangend naar de gemoedelijkheid van Manokwari. Als je daar te laat kwam, zei meneer: „Na schooltijd tien muskieten vangen. Daar heeft de mensheid meer aan dan aan strafregels.”

Even later staat hij tegenover de rector, die achter een groot bureau zit en hem met z'n koele blauwe ogen haast minachtend opneemt.

„Wie ben jij?”

„Leo van Heusden, meneer.”

„Wist jij niet hoe laat de school begon?”

„Jawel meneer!”

Dit verhoor is niet geschikt om Leo in een mildere stemming te brengen. Hij heeft ook geen zin zich te verdedigen door aan te voeren dat alles nog zo nieuw voor hem is. 't Lijkt een kinderachtig smoesje als je zegt: „Meneer, ik wist de weg niet, en 't was zo druk op straat.” Zwijgend wacht hij.

„Kijk eens,” gaat de rector verder, „je moet goed begrijpen dat er op een school van ruim vierhonderd leerlingen orde en regel moet zijn. Stel je voor dat iedereen maar kwam wanneer hij zin had. Ik wil niet direct beginnen met straf te geven. Laat deze eerste keer tevens de laatste zijn. Je kunt nu naar je klas gaan. 't Laatste lokaal in deze gang. Meneer Valkenburg is je klasseleraar. Je begint vandaag met biologie.”

„Ja meneer.”

Leo draait zich om en loopt naar de deur. Hij voelt de ogen van de rector priemen in z'n rug. „Wat een vent!” denkt hij oneerbiedig. Een paar vriendelijke woorden konden er niet af. Hij krijgt vandaag z'n portie wel. Eerst tante Bets, dan de rector. En nu op naar de volgende preek. Leo voelt zich geladen. Er hoeft niet veel meer te gebeuren of hij ploft.

Tamelijk hard klopt hij op de deur van de klas. Ic staat erop. Dat zal wel de goeie zijn. En anders maar niet. Kan hem ook al niet schelen.

„Ja!” klinkt een krachtige stem.

„D'r zijn hier niet eens lichtjes!” spot Leo in zich zelf. Maar 't is meer om zich moed in te spreken, want de aandacht van zo'n kleine dertig leerlingen is heus zo leuk niet. Laten die lui voor zich kijken.

Zo onverschillig mogelijk stapt hij binnen, regelrecht naar de leraar achter de lessenaar. Bijna brutaal kijkt hij hem aan. Maar z'n blik ontmoet geen koelheid of minachting. Hij kijkt in een open, zonnig gezicht. Een hand wordt naar hem uitgestoken en een stem zegt hartelijk: „Fijn dat je er bent. Ik kan niet goed werken als ik al m'n schaapjes niet bij elkaar heb. Jij moet Leopold van Heusden zijn. Mooie naam heb je. Heet je naar de vorige Belgische koning?”

Leo, die zich warm voelde worden van binnen, zet al z'n stekels weer op. Met die vraag bederft meneer het prettige van de be-

groeting. Hij is geen klein kind. „Nee, zegt hij stug, „die heet naar mij!”

Hier en daar klinkt zacht geproest. Meneer zegt niet. Hij kijkt alleen maar. „Vind je dat antwoord niet een beetje brutaal?” vraagt hij dan zacht.

Leo zet z'n tanden op elkaar. Hij zou wel willen zeggen: „Ik ben niet brutaal. Tegen u niet! Ik vind alleen alles in Holland zo miserabel. Ik verlang zo naar huis!” Maar dat kun je niet zeggen met al die ogen op je gericht.

„Ik vond uw vraag een beetje flauw,” brengt hij er eindelijk uit. Weer is het stil. Leo weet: als hij er nu uitgegooid wordt, teruggestuurd naar die rector met z'n strenge gezicht, dan is het zijn eigen schuld. Nerveus strijkt hij door z'n haar. De spanning in de klas is voelbaar. Die nieuwe durft!

Onverwacht glijdt een glimlach over het gezicht van meneer Valkenburg. „Je hebt gelijk. Die vraag was helemaal niet serieus bedoeld en dus inderdaad flauw. In orde zo?”

„Ja meneer,” zegt Leo dankbaar en haastig voegt hij eraan toe: „Ik heet naar mijn opa.”

„Ik ook,” lacht meneer. „Maar mijn grootvader heette helaas gewoon Jan. Jòh, ik heb toch zo naar je uitgekeken! Jij komt toch van Nieuw-Guinea?”

„Ja meneer, van Manokwari.”

„Hollandia weet je natuurlijk te liggen. Ken je Biak ook?”

„'k Ben wel eens op het vliegveld geweest, op een doortocht, maar kennen doe ik het niet.”

„Ik wel!” hoort Leo tot z'n verwondering. „In de oorlog zat ik in een Jappenkamp op Java. Na de bevrijding zijn we naar Nieuw-Guinea gebracht. Eerst naar Hollandia, later naar Biak. En nu ben ik zo blij dat ik eens met iemand kan praten over Nieuw-Guinea. 'k Vond het een pràchtland! Ik vergeet nooit de aankomst in de haven van Hollandia. Kerels als bomen liepen

gewoon te huilen. Wat hebben we 't goed gehad, na de ontberingen op Java!"

„Vertelt u eens over het kamp!" roept er een.

„Ja meneer!" „Ja!"

„Nee, jongens, dat staat niet op het rooster. Even een plaatsje voor Leo zoeken en dan gaan we verder met natte his. 's Kijken, eigenlijk moest ik je naast Anita Tuasela zetten. Dan konden jullie samen Maleis praten. Je kent toch wel Maleis? Zeg eens iets tegen haar!"

Op de tweede bank zit een Ambonees meisje. Donker haar golft om een zacht, bruin gezichtje.

„Apa kabar?"¹ vraagt Leo.

Met een glimlach antwoordt ze: „Kabar baik."²

Sommigen applaudisseren. Ze vinden zo'n onderbreking wel leuk.

„Ken je nog Papoeese talen ook?" vraagt meneer.

„Alleen een beetje Noemfoors. Dat heb ik geleerd van Majori, die is een poosje onze huisbediende geweest."

„Zeg eens iets in het Noemfoors!"

Leo denkt na. Dan komt er langzaam: „Ro mnu nggobedi inggo fnak ro jen ja bo. Inggo fnak ambafen ro bak ma inggo fnak awawa."

Gelach klinkt door de klas om het vreemde taaltje met de vele medeklinkers.

„Betekent het ook iets of brabbel je ons maar wat voor?"

„Nee, echt meneer, ik zei: In ons dorp spelen wij op het strand. Wij spelen met planken op de golven en wij schommelen."

„M'n compliment," zegt meneer. „Jij spreekt straks Frans, Duits, Engels, Grieks, Latijn, Maleis en Noemfoors. Als je dan je Nederlands maar niet vergeet!"

¹ Wat voor berichten?

² Goede berichten.

Leo's ogen stralen. Z'n trieste stemming is helemaal verdwenen. „'k Heb thuis verschillende voorwerpen uit de tropen,” gaat meneer verder, „ook van Nieuw-Guinea. Je moet maar eens komen kijken. Heb je wel eens kaliba's gezien?”

„O ja, meneer. Dat zijn kleine koffertjes. Die worden gemaakt van de bladeren van de pandanuspalm, afgezet met bamboerandjes. Mijn moeder heeft er zelfs drie, voor handwerkmandje en om boodschappen in te doen.”

„Prachtig! Zeg zijn je ogen en je oren goed?”

„Ja meneer,” zegt Leo, verbaasd om die overgang.

„Mooi, ga dan maar achterin zitten, naast Wim Zeilema. Jij kijkt toch over alles heen. Misschien kun je Wim een beetje remmen. Dat zou een hele rust voor de klas betekenen. Hij houdt er nogal van om dollen plannen te maken. En 't lastigste is dat hij zelf niet weet dat ze dol zijn. Wim moet je in de pauze maar vertellen wat hier alzo de regels zijn.”

„Is tie in drie woorden klaar!” roept er een. „*Je mag niks!*”

„Nou, is dat niet een beetje overdreven?”

„Nee, heus niet, meneer! Je mag niet het hek uitfietsen . . . Je mag niet op straat spelen . . . Je mag niet met twee treden tegelijk de trap opgaan . . . Je mag . . .”

„Ja mag niet vechten!” vult meneer aan.

Even is het stil. Een paar jongens kijken elkaar veelbetekenend aan.

„Ik vind die verboden nog zo gek niet,” verbreekt meneer de stilte. „Houden jullie je er maar aan. Vooral aan het laatste. En nu wordt het hoog tijd dat we verder gaan met de verschillende bladeren.”

In de pauze loopt Leo met Wim naar buiten. „Is de rector echt zo streng?” vraagt hij.

„Ja, nogal. Hij is doodsbenuwd dat er een ongeluk gebeuren

zal. 't Liefst zou hij als we naar huis gaan het hele verkeer stilzetten en ons allemaal hand aan hand laten oversteken. 't Is hier een van de drukste wegen van Nederland, moet je rekenen. Maar hij denkt te veel dat hij met een kleuterschool te doen heeft. Bij de trap staat hij angstvallig te kijken of er niemand naar beneden rolt. En in de gymnastiekzaal is de maximum snelheid drie kilometer per uur. Telkens komt er een verbod bij. Laatst wilde er een jongen met een sprongetje over het hek wippen. Ik denk dat ie z'n aanloop te kort nam en toen kwam die met z'n je-weet-wel op een punt te zitten. Man, hij bloedde als een rund. Ik heb het, jammer genoeg, niet gezien, maar volgens ooggetuigen moet het verschrikkelijk geweest zijn. Nou niemand van ons denkt erover om hem dat na te doen, maar we mogen de hekken gewoon niet meer aanraken. Roken mag natuurlijk ook niet."

„Nou ja, dat zal bij ons in de klas niet veel voorkomen."

„Zou je meevallen. Als de rector eens huiszoeking deed in de kastjes, had hij een mooi poosje gratis roken."

Leo luistert verwonderd. Wat is het hier anders dan in Manokwari.

„En dat vechten. Bedoelde meneer Valkenburg daar iets mee of was dat maar een grapje?"

„Dat is een hele geschiedenis. Hier dichtbij staat een technische school. Daar zijn van die gasten op die beslist een keer in de week een pak rammel moeten hebben. Ze vinden ons lefschoppers omdat wij op het lyceum zijn. En wij vinden hen laffe ruziezoekers. Laf, omdat ze stiekeme dingen doen. Je mag tenminste wel zorgen dat je fiets op slot staat en dat je altijd een reserve-ventieltje in je zak hebt. Heb je links in de klas die knul met dat rooie haar gezien? Die is eerst op de technische school geweest en nu is hij bij ons. Hij is stokoud. Nou, dat is net zo iets als een verrader in het kamp van de vijand. Vandaag of morgen wordt hij door een van ons geweldig afgedroogd, ge-

loof dat maar. Meneer Valkenburg ziet dat wel aankomen. Vandaar z'n waarschuwing."

„'t Lijkt me een fijne leraar," zegt Leo warm.

„'t Is de fijnste van allemaal. In de herfst gaat hij altijd met zijn klas een paddestoelenexcursie maken. Reuze is dat."

„Hoe weet je dat allemaal? Je bent pas een paar dagen op school."

„'k Zit voor de tweede keer in de eerste. Ben verleden jaar drie maanden ziek geweest. Trouwens, jij weet het nu ook en je bent pas een paar *uur* op school. Je moet eens bij me thuis komen. Kun je m'n postzegelverzameling zien. Ik spaar Nederland en Overzeese Gebiedsdelen. Kijk, daar heb je die vent van de technische school. Hij heet Roelof Molenaar. We noemen hem De Bulldog. Soms ook De Vuurtoren, maar dat vind ik flauw. Hij kan er niks aan doen dat ie rood haar heeft."

Wim ratelt maar door. „Engels hebben we van juffrouw Saarloof. Die noemen we tante Saartje."

„Zo maar in de klas?"

„Ben je raar! Pas op dat je je niet vergist. Tante Saartje kan veel hebben, maar dat niet."

„Heeft de rector ook een bijnaam?"

Wim kijkt om zich heen. Z'n stem daalt tot fluisteren. „Laat nooit merken dat je 't van mij gehoord hebt. We noemen hem . . . Nero! Weet je wel: die was keizer van Rome van 54 tot 68. Hebben we pas gehad zie je, daarom weet ik het zo goed. Nou, die man was erg bloeddorstig en liet iedereen die hem niet aanstond vermoorden."

Leo schiet in de lach. „Ik heb toch zo'n idee dat de rector geen moorden pleegt."

„Nou ja, hij laat je bij honderd graden in de schaduw nog proefwerken maken, dat is haast hetzelfde. Wenst u nog meer te weten? Alle inlichtingen zijn gratis."

„Ja, die dolle plannen van jou. Is dat werkelijk zo erg?”

„Welnee man. Als je iets voorstelt wat een beetje anders is dan anders, noemen ze het al een dol plan.”

„Wat bijvoorbeeld?”

Wim denkt even na. Dan beginnen z'n ogen te glinsteren. „Verleden jaar tegen de overgang zouden we van tante Saartje een Engelse repetitie krijgen over alles wat we geleerd hadden. „En ik overhoor mondeling,” zei ze. Nou, dat was gemeen. Al heb je 't nog zo goed geleerd, dan breek je je tong evengoed over die idiote uitspraak. En toen heb ik geschreven aan de commandant van de vliegbasis.”

Niet-begrijpend staart Leo hem aan. „Wat heeft die er nu mee te maken?”

„Snap je dat niet? Ik heb gevraagd of ze die woensdag tussen tien en elf een beetje met straaljagers boven de school wilden vliegen. Tante Saartje heeft nogal een zwakke stem en dan moest ze wel een schriftelijke repetitie geven. Alle jongens hebben hun handtekening eronder gezet. De meiden wilden niet meedoen. Die durfden niet.”

„En hoe liep het af? Zijn ze gekomen?”

„Niks hoor! We kregen allemaal een mooie folder. *Steek uw licht eens op bij de Koninklijke Marine*. Weet je wel, zo'n briefje, of je geplaatst wilt worden bij de Marine-Luchtvaartdienst. Nou, dat zou ik alleen doen als ik m'n vrienden helpen kon door tijdens de repetities over de school te vliegen. Maar tegen de tijd dat ik in een straaljager zit, zijn mijn vrienden al lang van school.”

„En de repetitie?” informeert Leo.

Wim grijnst. „Kun je wel nagaan. Die was mede oorzaak dat ik nu nog in de eerste klas zit.”

„Was de rector kwaad?”

„Nee, dit is hij niet te weten gekomen. 'k Heb hem wel een

andere keer kwaad gemaakt. Ik dacht werkelijk dat hij er iets van krijgen zou."

„Wat had je toen uitgevoerd?"

„'t Was een snikhete dag. We hadden gymnastiek. Sommige lessen hebben we in de Julianaschool, een minuut of tien hier vandaan. Daar marcheren we dan heen, soms mèt een leraar, soms zonder. Dat laatste is ontzettend gevaarlijk, want we komen langs . . . de cineac! Nou, en die bewuste hete dag draaide er juist een interland-voetbalwedstrijd. En we waren zonder leraar! Ik zei: Jongens, wie gaat er mee? Nou, allemaal hè? De gym-leraar woedend en de rector woedend in de overtreffende trap. Maar zeg nu zelf: als je in de hitte liever naar de cineac gaat dan naar gymnastiek, is dat nu zo gek? En als ze je zonder leraar wegsturen, vragen ze er dan zelf niet om? Zeg, hoe was dat op Nieuw-Guinea? Zeker niet veel te beleven, bij jullie was 't altijd heet. Wat voerden jullie in vredesnaam uit als je niet kon voetballen en zo?"

„We voetbalden daar net zo hard als jullie hier. We hadden een elftal op school dat speelde tegen de mulo op Manokwari. Ik geef er niet veel om, al was een wedstrijd soms wel leuk. Ik heb eens een wedstrijd gezien tussen twee Papoea-elftallen. Meesterlijk! Daar hebben wij de cineac niet voor nodig. Weet je wat het leukste was? Het ene elftal speelde op blote voeten. En ze wonnen ook nog! Verder kon je tennissen, en badminton spelen. En soms gingen we snorkelen."

„Wat is dat? Snorken ken ik. Dat doet mijn vader altijd, als hij slaapt dan. Maar dat kan ik geen spelletje noemen."

„Dat is zwemmen met een duikbril op en een snorkel voor, een soort mondstuk, waardoor je kunt blijven ademen als je een klein eindje onder water bent. Moest je die koraalriffen zien. Pràchtig! Geloof maar niet dat ik me ooit verveeld heb. 'k Heb wat met mijn vriend in het oerwoud gezworven. Je moest beslist

langs de paadjes lopen die uitgehakt waren, anders was het te dicht. En vogels dat er zijn! Alleen paradijsvogels wel tachtig soorten! Soms beslopen we de koeskoes of een boomkangoeroe. 's Avonds als het donker werd, kwamen er kalongs overvliegen. Dat zijn vliegende honden, die zag je dan afsteken tegen de lucht. Je zag de vleugels statig op en neer gaan, maar je hoorde niks. Dat kwam door het lawaai dat de boomkickers maakten. En bij lichte maan hoorde je het maanvogeltje roepen."

In gedachten is Leo op Nieuw-Guinea. Hij zucht ervan. „Hier zie je alleen huizen en je hoort alleen de herrie van het verkeer. Ik geloof dat ik daar nooit aan wen."

Wim geeft hem een stevige klap op z'n schouder. „Jòh, wat weet je daarvan! Je bent nog geen week in Holland. Wat heb je nu helemaal gezien? Wacht maar eens tot je mee geweest bent op de paddestoelenexcursie. Dan zul je zien: er gaat niks boven Holland!"

Leo gelooft het niet. 't Is net zoals vader zei: „Wij hebben twee vaderlanden, en als je in het ene bent, verlang je naar het andere!" Hoewel: zijn vaderland zal altijd Nieuw-Guinea zijn!"

In de tweede pauze lopen ze weer samen. „Heb jij geen brood bij je?" vraagt Wim.

„Jawel, in de fietstas, even halen."

Met verbazing bekijkt Wim de inhoud van het opvouwbare broodtrommeltje. Vier boterhammen, dik belegd met kaas, een gekookt ei en een banaan.

„Man, dat is een compleet diner! Moet je mij zien: twee met suiker en twee met komkommer!"

„Als je ook wat wilt," zegt Leo.

„Ben je mal, ik ben haast twee keer zo dik als jij. 't Is voor mij niet nodig. Of, nou ja, een halve banaan, omdat je zo aandringt."

Grinnikend geeft Leo hem een royaal stuk. Rare kwast is dat toch, hij drong helemaal niet aan. Van die dolle plannen, dat zal best waar zijn, daar ziet hij hem wel voor aan.

Als Leo na een eindeloos lijkende schooltijd weer naar huis fietst, is hij doodmoe. Wim, die dezelfde kant uit moet, is een eind meegereden.

Nu is hij alleen. Het duizelt hem een beetje. De vele vreemde gezichten, de leraren, die zo heel anders les geven dan meneer Verdonk op Manokwari, de drukke verhalen van Wim, het lawaai om hem heen, hij kan het haast niet allemaal verwerken. En dat vader er nu niet is om naar z'n verhalen te luisteren! Vanavond kan hij schrijven. Maar dat is heel anders. Als je met een moeilijkheid zit, krijg je misschien antwoord als die al lang voorbij is. Trouwens, z'n moeilijkheden kan hij niet schrijven. Dan gaat moeder zitten piekeren. Nee, hij zal een mooi briefje opstellen. Geliefde ouders en zuster, de school is een prachtgebouw. Vanmorgen kwam ik te laat — wat lijkt dat lang geleden — de rector was verschrikkelijk blij dat ik er was. Hij omhelsde me bijna. Alle jongens zijn aardig op één na, maar we mogen niet met hem vechten. En als 't koud is, mag ik de borstrok van oom Herman aan. Ik vind dat het jaar in Holland al aardig opschiet. Nog maar eenenvijftig weken . . . Er schiet een brok in z'n keel als hij dat bedenkt. Onnodig hard gooit hij z'n fiets tegen de muur. Vanavond brengt ie 'm wel in de onderaardse gewelven. Hij is nu te moe. 't Duurt lang voor tante Bets opentrekt. Laat ze 'm dan ook een sleutel geven!

„Waar is je windjack?” is 't eerste wat ze vraagt.

„O, achter op de fiets. Ik had het zo warm!”

Onwillig sjoert hij het er af en sjokt naar boven.

„Dat moet je toch niet meer doen,” bestraft tante Bets. „Kijk eens, wat een kreukels. Je moet er zuinig op zijn, het is pas nieuw. Op je broek zit een vlekje. Ga 't er maar even afbor-

stelen. Wil je niet zo tegen de drempels schoppen? Ik heb ze pas gewreven!”

Er vaart een drift door Leo. Hij heeft zin om in het keurige keukentje de hele boel door mekaar te smijten. Met moeite beheerst hij zich. Váder! Móeder! Kon hij maar terug naar Nieuw-Guinea, naar huis!

Als hij naar bed gaat 's avonds en nog even voor het raam van z'n kamer staat, ziet hij de smalle sikkels van de afnemende maan. Dat vader en moeder dezelfde maan zien, al is het niet op dit moment, brengt hem geen stap dichterbij hen. En bidden? Iedere avond bidt hij: „Geef toch dat ik het kan. Geef dat ik

niet zo'n heimwee heb en dat tante niet zo op me vit." Hij kan niet merken dat het veel helpt. Hij verlangt nog net zo hard naar huis en aan tante heeft ie niks. Of tante wel iets aan hem heeft, daar denkt hij niet over na. Naar Nieuw-Guinea om de Papoea's van de Here Jezus te vertellen, dat is groot. Maar iets voor je tante zijn uit liefde tot Jezus is evenveel waard. Ook daar denkt hij niet aan.

4. Wie wordt klasseoudste?

Jongelui," zegt meneer Valkenburg, „jullie zijn nu ruim een week op school en er moet nog steeds een belangrijk ding gebeuren. We hebben nog geen klasseoudste gekozen.”

„Hoeft niet meneer," Roept Roelof, „en ik weet wel zeker dat ik de oudste ben.”

Meneer Valkenburg glimlacht. „Klasseoudste wil niet zeggen: oudste in jaren. 't Is zo maar een titel die met leeftijd niets te maken heeft. 't Wil lang niet altijd zeggen dat de oudste in de klas ook de wijste is.”

Roelof vat dit op als als een steek onder water en zet een verongelijkt gezicht.

Meneer gaat rustig verder: „De klasseoudste zorgt voor allerlei dingen. Hij regelt bijvoorbeeld de klasseavond. Ieder kan bij hem opgeven welke bijdrage hij leveren wil en de klasseoudste stelt dan een programma op. Hij int geld en zorgt voor traktatie. Hij tracht anderen te weerhouden als ze bijvoorbeeld naar de cineac willen in plaats van naar de gymnastiekles. De klasseoudste brengt ook klachten over, als er bijvoorbeeld te weinig huiswerk wordt opgegeven.”

„En te veel, meneer?”

„Komt nooit voor. De jeugd is tegenwoordig zo leergierig. Verder wijst de klasseoudste iemand aan die voor de planten zorgt — hij hoeft natuurlijk niet alles zelf te doen — enne . . . hij koopt een cadeautje als de leraar jarig is. Dat zeg ik nergens om, hoor, ik ben 31 juni pas jarig . . .

Ik heb het aldoor over een hij, maar 't mag natuurlijk ook een

zij worden. Gewoonlijk deelden we briefjes uit en stemden we voor een klasseoudste. Ik wou het nu eens anders doen. Jullie kennen elkaar nog zo weinig. We weten nu wel dat Anita mooi haar heeft en dat Robbie de kleinste van de klas is, maar wat weten we ervan of ze goed hun woordje kunnen doen. En dat is voor een klasseoudste heel belangrijk. Nu gaan we een wedstrijd houden. Iedereen moet twee of drie minuten spreken over iets wat hij zelf beleefd heeft. Je mag het desnoods thuis opschrijven, maar hier moet je 't uit je hoofd doen. Wie dat het best gedaan heeft, wordt klasseoudste. Jullie vormen samen de jury door te applaudiseren. Wie het langste applaus krijgt, is algemeen erkend als nummer één. Desnoods stemmen we ook nog als de uitslag een beetje onzeker is. Jullie moeten op twee dingen letten, op de inhoud van het vertelde en op de manier waarop het verteld wordt.

Is iedereen het ermee eens?"

„Ja meneer.” Meneer, als je nu niets beleefd hebt?"

„Dat bestaat niet. 't Hoeven geen schokkende dingen te zijn. Als je een vogelnestje gezien hebt waarin de eitjes pas uitgekomen zijn en de oude vogels trouw heen en weer vliegen om voedsel te halen, dan beleef je ook iets.”

„Meneer, ik heb een zusje gekregen,” zegt Anita met glanzende ogen, „mag je daar ook van vertellen?"

„Natuurlijk, jij hebt alvast een mooi onderwerp. We zullen proberen in één les klaar te komen; anders nemen we van de volgende les nog een stukje af. Dan geef ik wel wat meer huiswerk. Heeft iedereen het begrepen? Dan keren we nu terug tot de boeiende natuurlijke historie.”

Op weg naar huis is Leo vol van de komende wedstrijd. In veel dingen voelt hij zich achter bij de anderen. Vooral als hij zich vergelijkt met Wim: die weet overal meer van dan hij. Maar nu is het zijn beurt! Als hij iets vertelt wat hij beleefd heeft op

Nieuw-Guinea! Dat hebben ze geen van allen meegemaakt! Wat zal hij nemen? De koeskoes die een vogeltje geroofd had . . . Zullen ze hem niet uitlachen als hij vertelt hoe erg hij het vond? Nee, misschien is dat te . . . te meisjesachtig . . . Dat ze in de vakantie naar het eiland Jonokom in het Sentanimeer geweest zijn, en dat daar voorwerpen gevonden zijn uit de tijd van vijfhonderd jaar voor Christus . . . Nee, dat is weer te opschepperig. Zo iets moest je nu even aan vader kunnen vragen . . .

Weer is daar opeens het verlangen naar Manokwari, naar huis. Bij tante hoeft hij hier niet mee aan te komen. Die weet trouwens niets van de dingen die hij op Nieuw-Guinea beleefd heeft. En hier in Holland heeft hij niets meegemaakt. Alleen die treinreis. Ja, hij zal zich laten uitlachen, omdat hij in de trein in slaap gesukkeld is!

Hevig belgerinkel doet hem opkijken. Met een roekeloze vaart komt Wim aanrijden. „Hé, kun je niet even wachten?! Is me dat fietsen! M'n tong sleept gewoon over 't voorwiel!”

„Ik dacht dat je al weg was,” zegt Leo.

„Jofel plan, hè? Ik zal jullie met strenge hand regeren als ik onderkoning ben.”

„Als je wàt bent?” vraagt Leo verbluft.

„Onderkoning! Anders gezegd: klasseoudste! 't Is wel zeker dat ik het word. Kletsen kan ik best, zeg nou zelf. En een boel dat ik beleefd heb! 'k Zou wel een hele morgen kunnen vertellen!”

't Bezorgt Leo even een gevoel van teleurstelling. Wim kan alles beter dan hij. Die zal hem ook nu wel weer de baas wezen . . .

Hij vergeet dat Wim voor de tweede keer in de eerste klas zit en het daardoor vooral in het begin erg makkelijk heeft. „Weet jij al wat je neemt?” vraagt hij.

„Misschien de gevangenneming van de natuurkundeleraar.”

„Vertel eens . . . of mag ik 't nog niet weten?”

„O jawel, als je op school maar lang klapt. De hoogste klas

haalt tegen 't eindexamen altijd een of andere stunt uit. Toen mijn broer op school was, hebben ze een rechtbank opgericht. De natuurkundeleraar heet meneer Gerards. En toen zeiden ze dat hij Balthazar Gerards was, die prins Willem van Oranje vermoord heeft. Hij werd veroordeeld tot levenslange gevangenisstraf. Ze hebben hem in een bergkast opgesloten en de sleutel in 't kolenhok gegooid, midden tussen de antraciet. Niet meer te vinden natuurlijk. Later beweerden ze dat ze het zo niet bedoeld hadden. Nou ja, er moest een smid komen om de deur open te maken. Meneer Gerards was woedend en zei dat hij op 't examen zo moeilijk vragen zou, dat ze allemaal onvoldoende kregen. Nou, tegen die tijd was 't weer afgekoeld. Mijn broer had tenminste een negen . . .”

„Hoelang is dat geleden?” informeert Leo.

„O, jaren . . . Ik denk niet dat er veel zijn die dat verhaal kennen.”

„Maar dan is het toch niet iets wat je zelf beleefd hebt!”

„Dat is nog waar ook! Als je 't een paar keer verteld hebt, geloof je op 't laatst dat je er zelf bij geweest bent. 'k Zal wel iets anders bedenken, met een jaartal erbij, dan weet ik zeker dat het goed is. Nou, ik ben er alweer. Saluut hoor!”

„Tot morgen!”

't Moet iets heel bijzonders worden, denkt Leo. Opschepperig of niet. Hij wil het winnen van Wim. Opstellen maken kan hij goed. Als hij 't opschrijft en dan uit z'n hoofd leert . . . Over de viering van koninginnedag bijvoorbeeld. Mastklimmen, zaklopen . . . en later een lampionoptocht en dat er toen bijna brand kwam. Of over Tom en hem met die oude Papoea in de prauw die de man zelf versierd had met prachtig houtsnijwerk, en dat toen de prauw omgeslagen is . . . Hij zoekt en zoekt. Opeens beginnen zijn ogen te schitteren: hij weet het! Een pracht van een onderwerp! Koninginnedag is hier ook en versierde bootjes ook,

bootjes die kunnen omslaan. Maar dit hebben ze in Holland vast en zeker nog nooit beleefd!

Als hij nog onder aan de trap is, roept hij naar boven: „Tante, ik word misschien klasseoudste!”

„Hoe kan dat nu?” vraagt tante, die altijd over de trapleuning toekijkt of Leo z'n voeten veegt, of de loper niet verschuift, of . . . noem maar op.

„Je bent de oudste of je bent het niet. Dat kun je toch niet worden. Als je je handen wast, wil je het dan góéd doen? Anders maak je de handdoek zo vuil! Er staat een bord yoghurt voor je op tafel. Zul je niet morsen?”

Leo zegt niets meer. Telkens vergeet hij dat tante Bets meer belangstelling heeft voor glanzende meubeltjes en smettelooze deuren dan voor zijn belevenissen. Het heeft geen zin meer om uit te leggen wat het inhoudt als je klasseoudste wordt. Tante Bets neemt toch overal het plezier van weg. Nijdig bonkt hij z'n tas op de grond, wat een nieuwe waarschuwing tot gevolg heeft.

„Wat ben je toch ruw!” zegt tante verwijtend. „Je vader was heel anders. Die hóórde je gewoon niet!”

Met grote happen slokt Leo z'n yoghurt naar binnen. Hij ziet niets van de torentjes slagroom die erop drijven. Hij proeft niets van de heerlijke vruchten die erin zitten. Eigenlijk merkt hij nooit iets van de trouwe zorgen van tante Bets. Hij vindt alleen dat ze altijd iets te vitten heeft en dat ze zo anders is dan vader en moeder thuis. Dat maakt hem mopperig en ongeduldig. Daardoor denkt tante Bets weer dat hij alleen maar lastig is en brutaal, zo heel anders dan z'n vader.

In klas 1c heerst de volgende morgen een merkbare spanning. Het vierde uur hebben ze pas meneer Valkenburg. Als juffrouw Saarloof Engels geeft, ziet ze tevreden dat verschillende leerlingen zacht in zich zelf zitten te prevelen. Die oefenen natuur-

lijk de uitspraak. Ze vergist zich heel erg. Er wordt druk gerepe- teerd, niet voor Engels, maar voor de wedstrijd. Dat durven ze wel bij tante Saartje. Leo heeft drie punten opgeschreven die hij beslist onthouden moet en daarom telkens herhaalt. Wim maakt het nog erger. Die heeft brutaalweg een volgeschreven blaadje in z'n Engelse boek liggen en verbetert zelfs nu en dan iets. Leo ziet dat hij om zich zelf zit te grinniken en voelt zich even onzeker worden. Hij wil zo graag winnen. Hij wil zo graag laten zien dat hij ook iets kan. Dat hij voor Wim niet onderdoet.

Als meneer Valkenburg binnenkomt, wordt hij met gejuich be- groet. Verbaasd kijkt hij de rijen langs. „Waar zijn de plant- kundeboeken?”

Leo krijgt een schokje van schrik. „Zou 't niet doorgaan?” fluis- tert hij. Wim maakt zich niet ongerust. „'t Is maar een geintje,” zegt hij. Toch zoeken ze allemaal hun boek op.

„Jongelui, nu moeten jullie niet mopperen . . . 't Zal misschien een beetje tegenvallen, maar per slot zijn jullie geen kleine kinderen . . .”

Telkens wacht meneer even. Z'n ogen, die anders speurend door de klas flitsen, houdt hij op de lessenaar gericht.

Ze luisteren nu tòch wel!

„Die redevoevingen van jullie moeten wachten . . .”

Teleurstelling tekent zich af op de gezichten. Er zijn nergens prevelende lippen meer.

„. . . tot ik huiswerk opgegeven heb.” Nu kijkt meneer op, z'n gezicht een en al lach.

„Zie je wel,” knikt Wim tevreden. Toch heeft ook hij even ge- dacht dat het ernst was. Snel schrijven ze 't huiswerk in hun agenda. En dan gaat 't beginnen.

„Ik ben erg benieuwd wie er klasseoudste gaat worden,” zegt meneer. „Ik denk dat er verscheidenen onder jullie zijn die het graag willen. Natuurlijk zijn we niet jaloers als een ander ge-

kozen wordt. Ik heb een klasseoudste nodig om verschillende dingen aan over te laten. Maar ik heb jullie allemaal nodig om een prettige sfeer in de klas te bewaren."

Wim zucht. „Nog een toespraak ook! Op zo'n manier duurt het eeuwen voor de Z aan de beurt is. Ze doen natuurlijk allemaal mee, behalve Tineke Weideman dan."

„Waarom Tineke niet?" vraagt Leo nieuwsgierig.

„Ze stottert," antwoordt Wim, „ze heeft een aanloop nodig van een kwartier en dan zegt ze alle woorden zes keer. Als zij meedeed, had ze 't hele lesuur nodig en dan werd ze nog niet gekozen."

„Wim Zeilema, ik geloof dat jij je beurt niet kunt afwachten. Kom maar voor de klas, dan kun je hardop verder gaan."

„O meneer, dat is gemeen. Daar heb ik helemaal niet op gerekend. Ik dacht dat u 't alfabetisch zou doen."

„Doe ik ook. Maar dan van achteren naar voren. Je kunt toch Joke van Aalten niet het spit laten afbijten. Nota bene een dame."

Pruttelend loopt Wim naar voren. „Ik weet nog niet of ik die fietsendiefstal neem of die wegwijzer."

„Die fietsendiefstal maar niet," zegt meneer, „dan breng je ons nog op verkeerde ideeën."

„U hebt anders helemaal geen fiets nodig, met die mooie slee van u," bromt Wim.

„Jaloers?" vraagt meneer. „Wie weet, als je zo oud bent als ik, heb je misschien een heel autopark. Kom op met je wegwijzer. We zijn een en al aandacht. Je moet maar leraar worden. 't Is meteen stil als jij voor de klas staat."

Wim schraapt z'n keel en begint. „Mijn broer en ik waren eens gelogeerd op een klein dorp. 't Was een wonderlijk dorp, met wegen die op de vreemdste manier door elkaar kronkelden. Ergens kwamen op één punt zes van die wegen bij elkaar. Daar

stond natuurlijk een wegwijzer, anders zouden de mensen hun eigen huis nog niet kunnen vinden, zo ingewikkeld was het daar. Nou, en op een keer verveelden we ons een aap, d'r was daar nooit iets te beleven, en toen kwam mijn broer op een idee."

„Weet je zeker dat het je broer was?" vraagt meneer met een ernstig gezicht.

„U mag me niet in de rede vallen!" protesteert Wim. „Mijn broer kwam op het idee om die wegwijzer eruit te trekken en om te draaien. Nou, dat ging gemakkelijk genoeg, want hij stond te wiebelen als een . . . als een losse tand. Die paal, bedoel ik, mijn broer natuurlijk niet. Nou, en een bende dat het toen geworden is . . . Wij hadden een pijltje gezet in welke richting wij moesten. Maar verder wist niemand de weg. De bakker en de melkboer liepen te zoeken. De vuilnisauto reed drie keer dezelfde route en andere straten werden overgeslagen. En de scholen . . . die kregen drie dagen vrij, want iedereen kwam te laat. Ten slotte zijn er met een helikopter luchtfoto's genomen en toen kon de paal weer rechtgezet worden . . . Einde," zegt Wim nadrukkelijk als het stil blijft.

Er wordt gelachen, maar niet van harte. Ze voelen: dit is leuk bedacht, maar niet ècht. 't Is òf helemaal verzonnen, òf sterk overdreven.

„Laat je duim eens zien?" vraagt meneer.

En als Wim het verbaasd doet, gaat hij verder: „Tjonge, dat er uit zo'n gewone duim zulke buitengewone verhalen kunnen komen!"

Wim heeft wel gemerkt dat hij niet veel bijval oogstte. Dat hij nu ook net het eerst moest! „Meneer," zegt hij haastig, „mag van de fietsendiefstal ook nog? Dat is toch mooier. En echt gebeurd."

„Niks hoor, 't kan wel zijn dat iemand vijf mooie verhalen

weet, en waar is dan het eind. 'k Wou er alleen nog de aandacht op vestigen dat jullie voor geen enkele wegwijzer vrij krijgen, al staan ze allemaal op hun kop. Elsje Wegerif, jou beurt!"

Elsje raffelt verlegen een verhaaltje af over haar poesje dat opgesloten zat in de wasmand. Ze is in een wip klaar.

„Thea van de Waal . . .”

„Ik wist niks, meneer!"

Als 't allemaal zo vlug gaat, komen ze makkelijk klaar die morgen. Leo hoopt het maar. Stel je voor dat ze nog een hele week moeten wachten om te weten wie er gekozen is.

Anita beschrijft met een gelukkig gezicht haar kleine zusje.

„So lief, meneerrr . . .”

„Herbert Tamminga . . .”

Leo zit met gespitste oren en weegt z'n kansen. Sommigen weten wel leuke dingen te vertellen. Maar ze herhalen zo dikwijls iets, of ze beginnen ieder zin met: en toen . . . Roelof Molenaar is ruw. Hij heeft het over een voetballer die hij tegen z'n poten heeft geschopt. Dat levert ook al geen daverend applaus op. Leo vindt dat z'n kansen stijgen. Z'n verhaal is misschien niet mooier, maar hij heeft er meer werk van gemaakt. Hij heeft er op gelet hóe hij het vertellen zal.

Eindelijk staat hij voor de klas. Z'n knieën knikken en z'n tong ligt droog in z'n mond. Als meneer nu zei: „'t Hoeft niet, hoor Leo,” dan zou hij hard naar z'n plaats hollen. Hij kucht, en probeert te slikken.

„'t Was twee uur in de nacht,” begint hij zacht. „'t Was heel warm in Manokwari. Sommige mensen lagen zelfs nog op het strand, omdat ze toch niet slapen konden van de warmte. Ik wou dat ook wel, maar mijn vader had er iets op tegen. Dus lag ik onder m'n klamboe. Ik had lang wakker gelegen, maar toen het gebeurde, sliep ik toch.”

Leo voelt zich rustiger worden. 't Is of hij de woorden op papier

voor zich ziet staan. Hij hoeft ze maar op te lezen. Z'n stem wordt helderder.

„Opeens was het of er iemand heftig aan mijn bed rukte. Dorientje, riep ik, hou op! Dorientje is mijn zusje. Maar zij was het niet die mijn bed heen en weer schudde. 't Leek wel of ik op zee was en er plotseling een hevige storm opstak. 't Zijn inbrekers, dacht ik, nog half in slaap. Eigenlijk gek dat ik dat dacht, want een inbreker zal heus niet aan je bed gaan schudden.”

„Hij droomde natuurlijk,” merkt Roelof minachtend op, „ook afgezaagd!”

Leo stoort zich er niet aan. „Ik hoorde hoe er in de kamer gegooid werd met kopjes en glaswerk. Dat vond ik toch wel stom van die inbreker en ik begreep niet dat vader er niet wakker van werd. Leo! hoorde ik opeens. Moeder riep, en er was angst in haar stem. Ik worstelde met m'n laken en met de klamboe en struikelde naar de deur. 't Leek wel of alles bewoog. Misschien had ik koorts, dan lijkt het wel meer of de kamer op en neer gaat. Ik hoorde Dorientje huilen. Leo, riep moeder weer, we zijn buiten! Ik begreep er niets van. Was er brand? Maar dan hoorde je toch vlammen knetteren? Dan zag je toch rook? Toen dacht ik dat ik het wist. Er was oorlog!”

Hoe verder hij komt met zijn verhaal, hoe stiller het wordt in de klas. Leo merkt het. Z'n zelfvertrouwen groeit.

„Toen ik door de gang kwam,” gaat hij verder, „greep ik in het voorbijgaan m'n badmintonracket. Als ze moeder iets deden, of Dorientje, dan zou ik erop losslaan. Meteen werd ik tegen de muur gesmeten. En nòg begreep ik niet wat er was. Vader vertelde het me. Hij was Mattheüs, onze bediende wezen roepen en kwam er juist aanlopen toen ik in m'n pyjama naar buiten holde. Het was een aardbeving!”

Even ontmoet Leo de blik van Tineke. Hij ziet bewondering in

haar ogen omdat hij een aardbeving heeft meegemaakt. Gloeiend van trots vervolgt hij: „Achteraf hoorden we dat het drie minuten geduurd heeft. Dat lijkt kort, maar 't was toen of er geen eind aan kwam. Mensen liepen in hun ondergoed op straat en niemand wist goed wat hij doen moest. 't Duurde een hele poos voor we weer naar binnen durfden. En toen konden we nòg niet zien of er veel schade was, want opeens ging het licht uit. Er was kortsluiting doordat elektrische kabels heen en weer zwaaiden. Water was er ook niet, bij de waterleiding waren buizen gesprongen. Bij ons waren alleen een paar kopjes op de grond gevallen en de schemerlamp lag ondersteboven. Maar op de Fanindiweg, dat is de winkelbuurt van Manokwari, daar was 't zo erg! In een winkel waar ze blikgroenten verkopen, en vruchten op sap en flessen limonade, lag alles door elkaar gesmeten, 't Was net of er . . . of een aap, nee of twéé apen krijgertje gespeeld hadden.”

Gelach klinkt op. 't Geeft Leo tijd om even diep adem te halen. „Die dag hoefden we niet naar school. Meneer zei dat we toch maar zouden slapen, omdat we vanaf twee uur 's nachts al wakker waren. En toen zijn ik en mijn vriend, o nee, mijn vriend en ik in die winkel alles op z'n plaats wezen zetten. Gelukkig was er niet veel kapot. Trouwens, overal viel de schade mee. Alleen in de startbaan van het vliegveld Rendani zat een grote scheur. Enne, als die niet gemaakt is, zit ie er nu nog!”

Onder luid applaus loopt hij naar z'n plaats. In hem is een groot geluksgevoel. 't Kan hem niet schelen dat Roelof hardop roept dat 't veel te lang was en dat 't een koud kunstje is om zo iets te vertellen als je van Nieuw-Guinea komt. 't Kan hem op het ogenblik niet eens schelen of hij klasseoudste wordt of niet. Maar dat hij dit kòn! Dat ze zo luisterden! Dat het góed geweest is! Hij merkt niet eens dat Arie de Hertog voor de klas staat, en wat er verder gezegd wordt, daarvan hoort hij maar heel

weinig. In zich zelf herhaalt hij zijn verhaal. Eén keer heeft hij gehakkeld, en dat hij zei: ik en mijn vriend, was natuurlijk gek. Maar verder, verder was het goed. Dat weet hij zeker. Hij kan óók iets!

Als er geklapt wordt, klapt hij ook. En als ze lachen, komt er een brede glimlach op z'n gezicht. Hij hoort flarden van zinnen, maar 't meeste dringt niet tot hem door. Hij zit maar stil z'n geluk te verwerken. Wat zou moeder dit fijn vinden! Vanavond schrijven!

Na Arie komt Ria Groeneveld. 't Gaat vlot. De meesten hebben geen lange verhalen. Een meisje trekt zich terug omdat ze niet durft, en een jongen omdat hij zich zelf geen schijn van kans geeft.

Als de bel voor de pauze gaat, zijn ze allemaal geweest op twee na.

„Doorgaan, meneer!” wordt er geroepen, „'t is nu juist zo spannend.”

„Bij hoge uitzondering dan,” zegt meneer, „in de pauze horen jullie buiten.”

Als Joke van Aalten de rij gesloten heeft, wordt het stil in de klas. Ook Leo is er weer met z'n volle aandacht bij. Meneer Valkenburg kijkt glimlachend rond. Ze zijn al op de middelbare school, en sommigen zijn nog groter dan hij zelf. Maar ze zijn kinderlijk genoeg om 't graag te willen winnen.

„We gaan stemmen,” zegt hij. „Ik geloof dat de uitslag niet twijfelachtig is. Maar als we stemmen, weten we dat iedereen, of tenminste het merendeel, het met de gang van zaken eens is.” Terwijl de stembriefjes uitgedeeld worden, zit Leo diep na te denken. Wie moet hij kiezen? De helft van de tijd heeft hij niet geluisterd. Zal hij Wim nemen? Je stemt toch niet iemand, omdat hij naast je zit! 't Is waar: zonder Wim zou hij zich de eerste dagen op school erg alleen gevoeld hebben. Maar of Wim nu

geschikt is voor klasseoudste? Je hebt kans dat er veel te veel gekletst wordt. En wie weet wat een gekke dingen hij verzint. Zoekend glijdt z'n blik door de klas. Dan ziet hij Tineke. En opeens weet hij het. Er is in zijn hart een groot medelijden met Tineke. 't Moet voor haar helemaal niet leuk zijn dat ze er maar zo'n beetje bijhangt. Ze zal het prettig vinden als straks haar naam ook opgelezen wordt. Hij denkt er niet aan dat ze niet meegedaan heeft. Hij wil er echt z'n eigen kansen niet mee vergroten. Hij wil alleen Tineke een plezier doen.

Onder ademloze stilte leest meneer voor. „Leo van Heusden . . . Leo van Heusden . . . Arie de Hertog . . . Leo . . . Leo van Heusden . . . Tineke Weideman . . .”

Met grote meerderheid is gekozen Leo van Heusden.

„Jongelui, een hoeraatje voor onze klassoudste!”

Als 't weer stil is, zegt meneer: „Gefeliciteerd Leo, ik weet dat ik op je rekenen kan. Sommige zaken zullen misschien vreemd voor je zijn. Daarom wil ik iemand aanwijzen met wie je kunt overleggen. Als we een meisje nemen, kan zij zorgen voor versieren, lekkers inslaan voor een klasse-avond, en meer van die damesdingen. Dat lijkt me een mooi baantje voor Tineke Weideman. Heeft Leo daar geen bezwaar tegen?”

„Nee meneer, ik heb zelf . . .” Met een vuurrood gezicht zwijgt hij. Daar had hij bijna verraden dat hij op Tineke gestemd heeft. Meneer kijkt hem even aan. Meneer wéét het, begrijpt Leo. Nou, meneer mag het weten. Als die lui er maar geen flauwe grapjes over maken.

Meneer knikt goedkeurend. „Dat is dan voor elkaar,” zegt hij tevreden. „Beginnen jullie maandag maar meteen het geld voor de zending op te halen. Sjonge, wat zal ik het geld makkelijk krijgen. En zo gauw mogelijk een klasseavond. Je leert elkaar nergens zo goed kennen als daar. En nu vlug naar buiten, anders . . .”

„Anders blaft Nero,” zegt Roelof smalend.

Meneer hoort het. Z'n voorhoofd trekt in rimpels en z'n ogen bliksemen. „Roelof Molenaar, die naam wens ik hier niet te horen. Ik heb met eerbied te spreken over hen die boven me staan. Schrijf die zin maar eens vijftig keer uit. Misschien is 't dan tot je doorgedrongen.”

„Vervelende vent,” denkt Leo. „Bederft de hele stemming.”

Na schooltijd wacht hij op Tineke. Ze heeft haar fiets niet bij zich en loopt naar huis. Leo gaat een eind mee.

„Vvwind je het niet vervelend dat ik je moet helpen?” vraagt ze.

Leo durft haar niet aan te kijken. Wat erg als je zó stottert. Hij krijgt het er gewoon benauwd van. „Natuurlijk niet,” zegt hij luchtig, „'k vind het juist fijn. Ik ben hier nog maar zo kort, 'k weet nergens de weg.”

Zwijgend lopen ze verder. Leo pijnigt z'n hersens af om iets te zeggen. „We moeten eerst opschrijven wanneer meneer jarig is. Juist omdat 't nog zo lang duurt, vergeten we het misschien. Wacht, even m'n agenda pakken. Als 't maar niet op zondag is.” Samen buigen ze zich over de agenda en tegelijk schieten ze in de lach. Wat heeft meneer hen te pakken gehad. Hij zei 31 juni en juni heeft natuurlijk maar dertig dagen. 't IJs tussen hen is gebroken.

Leo kijkt Tineke lachend aan. „We komen er wel achter,” zegt hij zorgeloos. „Zeg, wie zorgt er voor het geld van de zending, wil jij het ophalen of is dat geen damesbaantje?”

„Lliever niet. Llaat mij mmaar voor de planten zorgen. Als ik om geld moet vragen, lachen ze me mmisschien uit.”

„Wie jou uitlacht, krijgt van mij een dreun die hem heugen zal,” belooft Leo. „Maar goed, ik zorg voor het zendingsgeld en jij voor de planten. 'k Vind alleen dat er niet veel planten staan. Zullen we aan iedereen een dubbeltje vragen en dan wat kopen?”

„Ja!” zegt ze opgetogen. „Zaterdag op de bloemenmarkt. Daar hebben ze prachtige en helemaal niet duur.”

Verbaasd kijkt hij haar aan. „Nu praat je gewoon.”

„Jjja, soms kan ik het wel, als ik er helemaal niet aan denk. Vvvroeger ppraatte ik gewoon. Mmmaar toen heeft een jongen me voor op z'n ffiets gezet en vlak langs het wwater gereden. Toen was ik zo verschrikkelijk bang, en toen ben ik gaan stotteren.”

„Wat een snertstreek,” vindt Leo.

„Hij wwist natuurlijk niet wat de gevolgen zouden zijn. Ik krijg nu les van een spraakleraar. Mmisschien gaat het wel weer over.”

„Nou, ik vind het niet zo erg,” spreekt Leo haar moed in. „Probeer er maar niet aan te denken, dan ben je al een eind in de goede richting. Kom, ik stap op. Als we geld loskrijgen, zullen we dan samen naar de bloemenmarkt gaan?”

„Ja, best. Daag!”

„Daag!”

Met een vaart trapt Leo naar huis. Tante Bets heeft er een hekel aan als hij zo laat uit school komt. Die denkt dat alle auto's in het verkeer 't op hem gemunt hebben. Nou, daar is hij zelf bij!

Neurënd rijdt hij voort. Als 't niet zo gek stond, zou hij hardop gaan zingen. 't Is toch wel fijn in Holland!

Thuis kan hij z'n vreugde niet binnen houden. Nog onder aan de trap roept hij: „Tante, ik ben toch klasseoudste geworden! We hebben een wedstrijd in het vertellen gehouden, en ik was nummer één! Nu moet ik voor een heleboel dingen zorgen. Geld ophalen voor de zending en zo . . .”

„Als je 't dan maar niet verliest,” zegt tante bezorgd. „Zul je je tas niet zo hard neerzetten in de gang? Er is gisteren een stukje kalk van de muur gevallen.”

Een gevoel van teleurstelling bekruipt Leo. Waarom zegt tante nu niet: „Jongen, wat vind ik dat fijn voor je,” zoals moeder zou doen?

„Tineke mag me helpen,” probeert hij nog. „Ze stottert.” Hij voelt zelf dat het gek klinkt. Maar aan tante kùn je nu eenmaal niets vertellen.

„Spoel je de zeep af als je je handen gewassen hebt?” vraagt ze. „Je laat ze altijd zo vuil achter! Hier staat soep voor je. Ik vond het zo koud voor yoghurt.”

Leo gromt wat. Je kunt niks aan tante kwijt, je blijheid niet en je verdriet niet. Ze kijkt niet verder dan het zeepbakje in de keuken. Bah!

En weer zonder te proeven slokt hij z'n soep naar binnen. Soep met veel balletjes, met zorg klaargemaakt voor Leo die zo mager is. Maar dat merkt hij niet.

5. De klasseavond

„Dag mevrouw, ik ben Leo van Heusden, is Wim thuis?”

Er glijdt een zonnig lachje over het gezicht van mevrouw Zeilema. Wat lijkt Wim op haar. Die kan ook zo stralend kijken.

„Ja hoor,” zegt ze hartelijk. „Kom maar binnen. Hij is druk aan de studie. Dat hoop ik tenminste. Bij hem ben je er nooit helemaal zeker van. Soms zit hij voor zich uit te staren en dan kun je erop rekenen dat er weer iets uitgebroed wordt. Heb jij je werk al af?”

„Alleen nog wat leren, mevrouw. Dat doe ik vanavond wel. Tante heeft liever niet dat ik 's avonds wegga.”

„Nee, dat begrijp ik. Ze woont ook zo'n eind weg. 't Is wel fijn voor haar: een neef in huis. Alleen is maar alleen.”

Wim ligt in een makkelijke stoel, z'n benen dwars over de armleuning.

„Wat werken we weer hard!” zegt mevrouw, hoofdschuddend.

„Ik dènk!” verdedigt Wim zich. „Denken is het belangrijkste onderdeel van de studie. Ha die Leo, kwam je je Frans van me overschrijven?”

„Nee, dank je, ik heb graag een voldoende.”

„Moet je hèm horen. Dat is nou die opschepper, moeder, u weet wel. De eerste dag op school vertelde hij al dat hij zeven talen sprak.”

Een beetje hulpeloos kijkt Leo naar mevrouw. Die knikt hem geruststellend toe. „Laat hem maar, hoor! Wat Wim zegt, nemen we altijd met een heleboel korreltjes zout.”

Wim trekt zich er niets van aan. „Je boft,” zegt hij onverstaanbaar. „Mijn moeder zou juist limonade gaan halen. Is het niet, moeder?”

„Ja hoor, een heel bijzonder merk nog wel. Het heet thee. En als je lief bent, krijg je er gebak bij. Dat heet biscuitje.”

„U krijgt vanavond twee nachtzoenen,” belooft Wim. „Zeg Leopold, kon je niet een hele middag zonder me, of ben je met een bepaald doel hier gekomen?”

„Ik wou eens iets meer weten over een klasseavond. Wat wordt daar allemaal gedaan? Jij hebt het tenminste verleden jaar meegemaakt.”

„Ja, jongetje, nu zie je maar wat een winstpunten er geboekt waren als jullie mij hadden gekozen en niet zo'n ventje dat regelrecht uit de binnenlanden komt.”

„Manokwari ligt anders helemaal niet in het binnenland,” protesteert Leo, „en als je me niet helpen wilt, vind ik wel een ander.”

„Wie zegt dat nu. Ik ben er juist trots op dat je bij mij gekomen bent, en ik wil niets liever dan jou helpen. Spreek met Willem en 't komt in orde. Wat moet je allemaal weten?”

„Om te beginnen, waar wordt die klasseavond gehouden? Gewoon op school?”

„Ben je lekker! Meneer Valkenburg zou uit gewoonte strafwerk geven als we wat luidruchtig werden. 't Is altijd bij de klasse-oudste thuis!”

Wims ogen schitteren verdacht als hij het zegt. Hij heeft Leo een keer afgehaald en kan wel raden hoeveel ruimte er in zo'n flatje zit.

Leo merkt niets. Hij roept verschrikt: „Echt waar? Maar 't is zo klein bij mijn tante. En ik ben bang dat ze iedereen de schoenen laat uittrekken.”

„Juist leuk: dertig paar schoenen bij de voordeur. En meneer

Valkenburg op z'n sokken lopen. Ik hoop dat er een flink gat in zit."

„En als tante 't niet goedvindt?"

„Dan mag 't wel bij ons. Mijn moeder kan veel hebben."

Leo trekt een bedenkelijk gezicht. De kamer is misschien iets groter dan bij tante Bets, maar staat erg vol. „Hebben jullie nog een grotere kamer?" vraagt hij achterdochtig.

„Nee, hoe zo, zit je hier niet lekker?"

„Jawel, natuurlijk, ik bedoel om die klasseavond te houden. Waar wou je dat doen? In groepjes van vijf en dan om de beurt binnen zeker."

„Nee, dat gaat niet. Degenen die dan in de keuken moeten wachten, drinken al de limonade op. Nee, we zoeken een rustige avond uit, niet te koud. Dan zetten we alle bedden op het grasveld en maken er een prachtig tuinfest van. Kaarsen in de bessestruiken zorgen voor verlichting en de bromtol van m'n zusje levert de muziek. 'k Moet alleen aan moeder vragen of de kleintjes zolang mogen opblijven. Ze kunnen natuurlijk niet in bed liggen als wij erop moeten zitten. Je kunt ook de schouwburg huren. Ik ben er nooit geweest, maar ze moeten er erg gemakkelijke stoelen hebben."

Half lachend, half boos vraagt Leo verder: „Wat doen we op zo'n avond?"

„Nou, zingen. Bijvoorbeeld van Zoete lieve Gerritje. Daarom alleen al mag het niet op school, want dat zou niet klinken in zo'n prachtig gebouw. Stel je voor dat juist het schoolbestuur langs wandelde en het hoorde. Dan kreeg de rector een standje en meneer Valkenburg ontslag. De rest van de avond vullen we met spelletjes. Zakdoekje leggen . . . ik zie ik zie, wat jij niet ziet . . . de boom die wordt hoe langer hoe dikker . . . Straks komt mijn zusje van de kleuterschool, die weet er nog veel meer!"

Leo is nu echt boos. „Fijn,” zegt hij sarcastisch, „bedankt voor je inlichtingen. Dank zij jou hulp heb ik de klasseavond al bijna voor elkaar.”

„Geen dank, hoor,” staat Wim te buigen, „en denk er vooral aan een paar honderd flesjes limonade in te slaan. En als je me weer nodig hebt, kom je maar gerust!”

„Merci; ik ga wel naar Tineke!”

„Meneer Van Heusden, dat is de eerste verstandige daad die ik van u meemaak. Tineke heeft acht broers; vier op de H.B.S. en vier op de gymnasiumafdeling. Ze hebben hele dagboeken bijgehouden van alle klasseavonden die ze meegemaakt hebben. Ho, ho, loop niet weg; daar komt moeder met de thee . . . Je moet niet kwaad worden,” gaat hij op heel andere toon verder, „verleden jaar op de klasseavond hebben ze enkele middel-eeuwse gedichten mishandeld en verder voorgelezen. Ik vond het stierlijk vervelend.”

„Zeg dat dan eerder!” bromt Leo, „dan was ik meteen weer weggegaan!”

„Daarom juist: ik wou liever dat je nog een poosje bleef. Dat huiswerk maakt het leven zo eentonig . . .” Dan lacht hij weer met z'n hele gezicht: „Zeg, als je naar Tineke wilt, mag je eerst je zondagse pak wel gaan aantrekken. Ze woont op een kasteel. Haar vader heeft drie auto's en ze hebben een huis-knecht met zo'n roze jasje aan. Om die auto's schoon te maken, zie je.”

„Dan mag tie dat roze jasje wel uittrekken!” spot Leo.

„Ja,” schatert Wim, „anders krijgt ie van z'n tante!”

Als hij zijn thee op heeft, gaat Leo naar Tineke. Hij is nog niet bij haar geweest, maar hij weet het adres: Westersingel 17.

Voor 't grote huis blijft hij even aarzelend staan. Een kasteel is het niet; toch is het wel zo groot als het huis van Zeilema en

het flatje van tante Bets samen. *D. J. M. Weideman, arts*, staat er op een bord in de voortuin. Tineke's vader is dus dokter. Nou, vooruit, bij een dokter zal wel eens meer gebeld worden.

De deur gaat al open: Tineke zag hem komen.

„Hallo,” valt hij met de deur in huis, „weet jij al iets voor de klasseavond?”

„Ik niet. Mmmaar m'n bbroer is bboven, dddie zal wel willen helpen!”

„Heb je maar één broer?”

„Nee, twee; maar de andere is al getrouwd.”

Leo grinnikt even. Die gekke Wim met z'n acht broers!

't Is warm en gezellig op de studeerkamer. Gerard, die in de vijfde klas zit, is dadelijk bereid om te helpen. „Om te beginnen heb ik een leuk spel. Wij hebben 't ook een keer gedaan, in de tweede, geloof ik, ze hebben zich slap gelachen. Puk, haal jij m'n fotodoos even?”

„O ja,” juicht Tineke, „dat is enig!”

Even later is ze terug met de vreemdste foto's die Leo ooit gezien heeft. Een huisvrouw, met een geruite schort voor, die staat te strijken en die sprekend op prins Bernhard lijkt. Een kabouter met een puntmuts op en daaronder een ouwelijk gezicht met een snor. Hij kan er geen touw of eind aan vastknopen.

„Kijk,” legt Gerard uit, „we knippen twee foto's uit een krant of een tijdschrift. Van de ene nemen we de kop en die plakken we op de romp van de ander. En nu is het de kunst om te raden wie het voorstelt. Hier heb je een kleuter in een kinderstoel. Kun je zien wiens hoofd erop zit?”

Leo tuurt. Wie is dat ook alweer? Hij weet zeker dat hij 'm meer gezien heeft, pas geleden nog. Maar 't staat zo zot, een hoofd met een uniformpet op zo'n klein kinderlijfje, dat hij er helemaal door van de wijs wordt gebracht.

„'t Is de Sjah van Perzië,” zegt Gerard. „Achter op de plaatjes

staan nummers, en in de doos ligt een lijst waar alle namen op staan. Als ik ze weer terugkrijg, mogen jullie ze gerust gebruiken. Of vind je 't niet geschikt?" vraagt hij als Leo aarzelt.

„k Vind het reuze! Alleen . . . we hebben ze niet zelf gemaakt.”

„Wat geeft dat? Als je een plaat van Bach draait, heb je 'm toch ook niet zelf gespeeld? Hier, pak aan, daar zijn jullie een hele poos zoet mee. Verder is er bijna altijd iemand die blokfluit speelt, of een meisje dat aardig kan voordragen. Neem liever geen langspeelplaten, daar houdt niet iedereen van. Je kunt beter met z'n allen wat leuke liedjes zingen. 't Gaat erom dat de stemming er inkomt, en dat lukt bijna altijd als er geen vervelende lui in de klas zitten.”

Leo denkt onmiddellijk aan Roelof Molenaar. 't Is net of die het hem niet gunt dat hij klasseoudste geworden is. Maar hij zal geen kans krijgen om de boel in de war te schoppen.

Juist als ze de vraag bespreken waar de klasseavond gehouden kan worden, komt mevrouw Weideman binnen. „Er wordt hier zwaar vergaderd, geloof ik,” zegt ze lachend. En tegen Leo: „Jij bent zeker de jongen die van Nieuw-Guinea gekomen is. Je ziet nog zo prachtig bruin. Ik wou dat Tineke zo'n mooi kleurtje had; die ziet me veel te bleek.”

„Moeder, mag de klasseavond hier gehouden worden? Wij hebben beneden twee kamers en nog een serre erachter. Dat heeft bijna niemand. We zullen alles zelf weer opruimen, en heel voorzichtig zijn.”

Mevrouw kijkt even bedenkelijk. Zo'n dertig jonge mensen in je mooie kamers . . . Aan de andere kant is het fijn dat Tineke zo met alles meedoet. Ze was er bang voor geweest dat dat anders zou gaan. Op de lagere school werd ze nogal eens geplaagd met haar spraakgebrek. „Is er ook een leraar bij?” vraagt ze.

„Ja, meneer Valkenburg. Hij kan heel goed orde houden,” zegt Tineke ijverig.

„Vooruit dan maar. Gaan jullie maar uitmeten of het kan, en tellen of we genoeg stoelen hebben.”

Tineke gooit beneden de suitedeuren open en de deuren naar de serre. 't Is bij elkaar haast zo groot als een schoollokaal. Alleen veel en veel mooier!

Leo's oog valt op de piano. „Doe jij ook iets op de klasseavond?” vraagt hij aan Tineke.

Van schrik begint ze weer te stotteren. „Nnnee, hhhoe kan ddat nou!”

„Kun je piano spelen?”

„Een klein beetje. Alleen eenvoudige versjes. Dat is toch niets voor een klasseavond!”

„Kun je „Er ruist langs de wolken” spelen?”

„Ja, dat wel.”

„Dan weet ik iets. Dat kan ik zingen in het Noemfoors, weet je wel, het dialect van de Papoea's. Zullen we 't samen doen, jij op de piano en ik zingen?”

„Ja, goed. Dan hebben we iets tot slot. Als het gaat tenminste, hoor. Ik moet eerst nog een beetje oefenen natuurlijk.”

Tevreden rijdt Leo na een poosje naar huis. Hij heeft al heel wat bereikt vanmiddag.

De klasseavond is vastgesteld op vrijdag, zeven uur, aan huis bij Tineke Weideman.

Leo van Heusden heeft z'n plannen klaar.

Roelof Molenaar ook.

De grote kamers bij dokter Weideman zien er gezellig uit. Leo is er heel vroeg heengegaan en heeft samen met Tineke en Gerard stoelen klaargezet. De tuinbank, de badkamerkruk, alles doet dienst. In de keuken staan flesjes limonade. Tineke heeft gezorgd dat er rietjes waren. Dan hebben ze geen glazen nodig

en hoeft er ook niet afgewassen te worden. 't Is gelukkig droog. Waar zou je met dertig natte jassen heen moeten?

In zich zelf loopt Leo te repeteren. Gerard heeft gezegd dat hij een toespraak moet houden.

Als ze allemaal een plaatsje gevonden hebben, begint hij met een glunder gezicht: „Dames en heren, ik heet u allen welkom op deze klasseavond. We zijn de familie Weideman erg dankbaar dat ze hun huis beschikbaar wilden stellen, en ik verzoek u dringend het niet af te breken. Tineke en ik hebben een hele poos overlegd hoe we het geld zouden besteden. We konden òf limonade kopen, òf programma's laten stencillen. Aangezien programma's niet helpen voor de dorst, hebben we limonade genomen en voor iedereen nog een . . .” — gevulde koek, wil hij zeggen . . . — „dat zien julle straks wel. Ik zal nu het programma even voorlezen, dan weten jullie wat er komt. Eerst zingen we een paar canons; Tineke heeft ze uitgeschreven. Bert van Leersum geeft een nummertje weg op z'n mondharmonika. Joke van Aalten draagt voor. Dan volgt een fotowedstrijd, waarvoor mooie prijzen beschikbaar zijn.” — Leo heeft voor een kwartje een ballpoint gekocht en Tineke heeft een zakkammetje voor dit doel afgestaan. — „En tot slot hoort u een vers in een dialect van de Papoea's, waarbij Tineke op de piano speelt. Als er tijd over blijft, kunnen we nog wat zingen.”

„En we gaan nog niet naar huis . . .” begint er een. Maar z'n buurman legt hem hardhandig het zwijgen op.

Leo veegt het zweet van z'n voorhoofd. 't Kost inspanning. Maar als alles goed gaat, heeft hij het er graag voor over. Nu en dan gluurt hij even naar meneer Valkenburg. Die zit tevreden weggedoken in een makkelijke stoel, alsof hij er verzekerd van is dat het goed zal gaan. En het gáát goed. De canons vallen zo zeer in de smaak, dat ze telkens opnieuw beginnen. Bert en Joke krijgen een hartelijk applaus voor hun prestatie en om de

zotte foto's wordt soms schaterend gelachen. In het begin heeft Leo Roelof in de gaten gehouden, maar in de vreugde om het leuke spel verslapt z'n aandacht. Trouwens, niemand let op Roelof. Die neemt z'n kans waar, sluipt stil naar de deur en verdwijnt zonder dat iemand het merkt.

„Ssst!” roept Leo, „niet voorzeggen, hoor!”

Ze hebben allemaal een blaadje papier gekregen. De foto's worden doorgegeven en iedereen schrijft de naam op als hij denkt te weten wie de foto voorstelt. Die jongen op dat kinderfietsje is de dominee die christelijke religie geeft op het lyceum, dat kun je direkt zien. Maar het meisje dat met wijd uitwaaiend rokje aan het schaatsen is, wie is dat toch? „Tante Saartje,” wordt er gefluisterd, maar dat is niet waar.

Dan klinkt er plotseling een gil. Nòg één! Meisjes vliegen overeind. Foto's en blaadjes fladderen door de kamers. Anita staat geschrokken boven op een stoel. „Een kikker,” hijgt ze, „er zat een kikker op mijn voet!”

„Op mijn tasje ook!” roept Els.

„Kijk, daar springt er weer een!”

„Tineke, hebben jullie vaker kikkers in huis?”

„Nnnatuurlijk niet!” zegt Tineke verontwaardigd, „ik ga vader halen. Mmmisshien is er vandaag iemand op het ssspreekuurgeweest, die . . .”

Maar nu klinkt de zware stem van meneer Valkenburg boven alles uit. Tot nog toe heeft hij zich op de achtergrond gehouden: 't ging wel goed. Nu wordt het echter tijd om in te grijpen. „Gaan jullie eens even rustig zitten,” bromt hij, „er kan niets gebeuren. Kikkers zijn zindelijke beesten en absoluut ongevaarlijk. Roelof, wil jij even een doos opzoeken waar we ze in kunnen doen?”

Merkwaardig vlug heeft Roelof een doos te pakken.

„Zo, nu allemaal de benen optrekken. Denk om de stoelen!”

En er is iets dreigends in de stem als meneer verder gaat: „Roelof, hoeveel kikkers zijn het?”

„Acht meneer,” antwoordt Roelof met een schuwe blik in de strenge ogen.

„Mooi, nu niet allemaal door elkaar gaan lopen! Roelof, Arie en Wim vangen de kikkers en de andere geven aanwijzingen. Graag rustig, gillen is echt niet nodig.”

„Onder op dat tafeltje, meneer, daar zit een kanjer!”

Wim heeft hem al te pakken. Snel volgen er meer. De beesten springen soms op en blijven dan een paar tellen roerloos zitten. Eén springt er zelfs in de doos.

„Dat is de kikkeroudste,” roept Wim, „die geeft het goeie voorbeeld!”

Na een kwartier zijn er zeven veilig opgeborgen. De achtste is onvindbaar.

„Jongens,” zegt meneer, „nu kunnen we de rest van de avond blijven zoeken. We kunnen ook rustig verder gaan met het spel. We weten nu dat er een kikker te voorschijn kan komen, dus we hoeven niet te schrikken. Wat zal het zijn: kikkerjacht . . . of klasseavond?”

„Klasseavond, meneer!” roepen ze aan alle kanten.

„Mooi, dan leggen Tineke en Leo de foto's even op volgorde. We drinken onze limonade en daarna begint de wedstrijd opnieuw. Roelof, jij brengt de kikkers naar een sloot. Daar zal je een heel eind voor moeten fietsen. We verwachten je hier dus niet meer terug!”

Iedereen heeft begrepen dat Roelof voor deze aardigheid gezorgd heeft.

„Flauwe streek!” roept Arie.

En Wim voegt eraan toe: „Het is maar geleend: hij krijgt het met rente terug!”

Meneer vraagt de aandacht. „Jongens,” zegt hij ernstig, „Roelof

heeft een grap willen uithalen. 't Was niet zo'n bijzonder mooie grap . . ."

„Meneer, hij deed het expres om de avond in de war te schoppen!”

„Misschien is dat waar. Maar zelfs dan is het niet goed om direct op wraak te zinnen. Jullie zijn leerlingen van een christelijk lyceum. Toon dat dan ook! De Here Jezus zegt: Als u iemand op de rechterwang slaat, keer hem ook de linker toe. Dat is moeilijk. Maar met liefde bereik je altijd meer dan met haat.”

„U geeft hem zelf ook straf!”

„Dat weet ik nog niet. Misschien praat ik alleen met hem. Maar als ik iemand straf, is dat om hem iets te leren, niet om wraak te oefenen.”

De rest van de avond is fijn. Er gaat een gejuich op als meneer Valkenburg de eerste prijs wint en kiezen mag tussen ballpoint en zakkammetje. Joke en Els zitten hem vlak op de hielen en moeten loten om de tweede prijs. Leo haalt er gauw een gevulde koek bij als troostprijs, dan hebben ze allebei wat. De avond vliegt voorbij.

't Is al bij tien en als Tineke voor de piano gaat zitten en de eerste regel speelt van „Er ruist langs de wolken”.

Leo is opeens weer zenuwachtig: zullen ze het niet gek vinden? Hij wilde het uit z'n hoofd doen, maar voor alle zekerheid zet hij toch maar de tekst naast de muziek. 't Wordt stil in de kamers als ze de wonderlijke woorden horen op de bekende melodie.

„Ro murem ma barek sap snonsnon bebj
Kawasa si mnaf i, si marisen kam.
I frur pre sisnesna, i jau makakak
I faspas kawasa bur sasar ma mar

Jesus, Jesus, wa fau I kwar?
I Manseren jedi, ja swar I naba.

Ja swar I, snar Jesus bieslamat ko kam.
I dado bur nanggi, I swar ko naba.
Ro dunia biesusah, ro aprop I mar.
Rik bjedi fiasren ko, biuk nimat ma maf.
Jesus, Jesus, ka fau I kwar?
Dwer kwase besasar, dwer aja I mar.

Ras warpur kawasa si kam si buk sjom
Be Manseren Jesus, si sandik I kam.
Ro orwa ko fandur ro nanggi kada,
Isof fjoro fjoro ko disen naba:
„Jesus, Jesus, Snombri sma sjom,
Snar Manseren, Radja nggobedi dis Au.” ”

„Nu het eerste vers in het Hollands samen,” zegt meneer, „dat is een fijn slot van de avond.”

't Klinkt mooi. Meneer zingt de tweede stem. „Die naam draagt mijn Heiland, mijn lust en mijn lied . . .”

Tineke speelt nog even na.

Dan zegt meneer: „Jongelui, jullie kunnen je eerste avond een zeer geslaagde noemen. Hulde aan Leo en Tineke. We hebben gelachen en plezier gemaakt. We zijn ook ernstig geweest. Weet je wat me getroffen heeft? Dit: dat in het vreemde taaltje van de Papoea's de naam van Jezus klonk. Want Hij kwam om zalig te maken op aard. Hij kwam voor ons. Maar ook voor de Papoea's. Voor de Amerikanen en ook voor de Russen. Zo lief had hij zondaars, dat hij voor hen stierf. Dat is wel anders dan wraak oefenen. Ik hoop dat jullie deze gedachte mee naar huis nemen.” 't Is al laat als Leo op de fiets stapt. Hij heeft geholpen de boel

weer op z'n plaats te zetten. 't Is goed gegaan, 't is goed gegaan! zingt het in hem. Nagenietend fietst hij door de stille avond, heel rustig. 't Komt geen ogenblik in hem op dat tante Bets misschien ongerust is. Vader en moeder waren nooit ongerust als ze wisten waar hij was.

Maar tante Bets is het wel. Al een hele poos staat ze in de deur-opening de straat af te turen. Daar is hij, meent ze telkens. Maar steeds blijkt het een vreemde te zijn die voorbijfietst. Haar angst wordt voortdurend groter. Als hij er dan ook eindelijk is, moeten de opgekropte zenuwen naar buiten. „Kom je nog?” striemt ze. „Schaam je je niet om iemand zó lang op je te laten wachten? 't Is schande! Je gaat 's avonds niet meer weg, hoor je!”

't Is voor Leo een koude douche die al z'n blijdschap wegspoelt. Hij voelt opeens dat hij moe is, doodmoe. Zonder iets te zeggen gaat hij naar bed, met haatgevoelens voor tante Bets. Het eenvoudige vers over liefde van Jezus is vergeten.

6. Heimwee naar Nieuw-Guinea

Rustig peddelt Leo naar school. Aan 't verkeer is hij helemaal gewend. Behendig zwaait hij om stilstaande auto's heen en 't schrille fluitje van de verkeersagent bezorgt hem totaal geen schrik.

Dicht bij school vindt hij Wim met fiets en al op het trottoir. Hij heeft een kleur van boosheid en z'n anders zo vrolijke ogen staan donker en dreigend.

Lachend stopt Leo vlak naast hem. „Goeiemorgen, wie is er aan de beurt? Je kijkt of je iemand met huid en haar verslinden wilt.”

„Nou, graag!” „Ik lust hem rauw, dat misbaksel!”

„Je bedoelt de rector toch niet?”

„Nee, dank je, die is me te droog. Ik bedoel die akelige vent, die Roelof Molenaar. Die reed zo rakelings langs me heen, dat m'n stuur net even z'n fiets raakte. Nou, je weet: dan ben je er geweest. Ik kon nog net op de stoep springen. 't Is meer geluk dan wijsheid dat ik niet allebei m'n benen gebroken heb.”

„Misschien deed hij het per ongeluk,” probeert Leo te sussen.

„Hij liep toch zelf ook kans om te vallen!”

„Ja vast! Hij was er wel op bedacht. Leer mij Roelof Molenaar kennen! Je weet nu toch zo langzamerhand wel dat die alles doet met voorbedachten rade. Laten we eens iets bedenken om het hem betaald te zetten. Iets wat hem lang heugen zal.” Wims gezicht klaart op bij de gedachte alleen.

Leo denkt na. Wraaknemen mag niet. Maar hem er eens tussen nemen, daar voelt hij alles voor. Hij gunt Roelof wel iets, al

houdt die zich na de klasseavond tamelijk koest. „Leg z'n tas op het dak van de school,” raadt hij.

Wim grinnikt. „Dat zou een reuzemop zijn. Ik zie hem al schuiven, dat laatste steile eindje. En Nero onderaan maar smeken of tie er af komt. Die ziet al in de krant staan: Gevaarlijke stunt op het dak van het christelijk lyceum! Dat komt natuurlijk de eer van z'n school te na. Eigenlijk heb je er dan twee tegelijk te pakken: de rector en Roelof. Hoewel, op die rector heb ik op het ogenblik niets tegen. Bovendien: als ik dit plan uitvoer, moet ik eerst zelf de tocht maken. Daar voel ik niet zoveel voor. Of jij moest er idee in hebben?”

„Nee, dank je wel. Ik was op de kleuterschool al slecht in klauteren.”

Wim staat na te denken met diepe rimpels in z'n voorhoofd. „Ik weet iets beters. Iedereen heeft uit school altijd haast om weg te komen. Roelof natuurlijk ook. Ik schroef gewoon het voorwiel uit z'n fiets. In de pauze loopt ie meestal naar de technische school. In elk geval zie je 'm haast nooit in de buurt van het fietsenhok. Dan heeft ie niks in de gaten. Veel leuker dan alleen z'n band leeg laten lopen. En na schooltijd gaan we buiten het hek belangstellend toekijken hoe hij het er weer inzet. Misschien zijn er dan wel een paar schroefjes zoek ook,” besluit hij grimmig.

„Is dat niet een beetje kinderachtig?” aarzelt Leo.

„Voor een ander misschien wel. Maar bij hem past het juist goed. Je moest eens weten hoeveel ventieltjes hij wel eens in een paar dagen losgedraaid heeft! Hij moet nu eens goed begrijpen dat we niet alles nemen. Van die kikkers heeft hij nog wat te goed, en nu heeft hij mij weer bijna een ongeluk bezorgd. Hij verdient minstens dat we er twee wielen uithalen. We maken het nog erg goed met hem.”

„Als we eerst eens naar school gingen,” stelt Leo voor. „Stel

je voor dat je in de pauze binnen moet blijven omdat je te laat gekomen bent. Dan kun je moeilijk zeggen dat je nog een karweitje in het fietsenhok te doen hebt.”

„Ze mogen ons niet binnen houden in de pauze,” zegt Wim, maar hij springt toch op z'n fiets. Bonk! bonk! komen z'n wielen van de stoep op de straat, en wèg racet hij. Leo, wat kalmer, er achteraan. Ze halen het immers tòch wel.

In de klas, als ze wachten op de geschiedenisleraar, valt Wims oog op een touw dat boven het bord hangt. Z'n hele gezicht straalt. „Ik weet wat,” fluistert hij tegen Leo, „we hangen Roelofs fietswiel aan dat touw, kijk, bij het bord, en dan hijsen we het zo hoog mogelijk op. Kun je lachen!”

„Krijg je herrie mee,” voorspelt Leo.

Wim schudt z'n hoofd. „Na de pauze hebben we tante Saartje. Die zegt nooit iets tegen de rector. Hoogstens geeft ze een paar bladzijden strafwerk, en die heb ik er wel voor over.”

Leo glimlacht: die Wim altijd, met z'n gekke plannen! Dit durft hij tòch niet!

Maar Wim durft het wèl. Hij wendt al zijn welsprekendheid aan om Leo ervan te overtuigen dat ze heus eens een geintje moeten hebben. „'t Is absoluut ongevaarlijk. Jij hoeft haast niets te doen. Als je strafwerk oploopt, zal ik het maken.”

In de pauze sleept hij Leo mee naar het fietsenhok. Er is niemand. Snel haalt Wim wat gereedschap uit z'n zadeltas en speurt dan naar de fiets van Roelof. Die is gemakkelijk te herkennen, want Roelof heeft z'n stuur achterstevoren staan.

„Hier, til jij hem even op, dan hoef ik niet de hele fiets op z'n kop te zetten.”

Wim werkt of hij dagelijks fietsen van hun voorwiel berooft. „Zo, laat maar zakken; ik heb het. Nu naar de klas. Ik draag het wiel. Als we snel en zonder aarzelen naar binnen wandelen, denkt de conciërge dat we het nodig hebben bij de tekenles. En

dan maar hopen dat Nero niet in de buurt is. Die laat zich niet afleiden door snel-wandelen.”

Ze hebben geluk. Er is niemand in de gangen en niemand in hun lokaal. Wim bindt het wiel vast en op zijn bevel trekt Leo het omhoog. Het touw wordt vastgemaakt aan een knop van het bord. De zaak zit. 't Is geen gezicht, het stoffige wiel dat nog heen en weer bungelt.

„Roelof z'n prakje is koud als hij thuiskomt,” zegt Wim tevreden, „dat wil ik je wel vertellen.”

Ja, maar niet alleen Roelof z'n prakje. Want als alle leerlingen op hun plaats zitten en grinnikend en gnuivend het wonderlijke geval bekijken, gaat de deur open. Het is niet tante Saartje die binnenkomt, het is de rector!

„Jongelui, juffrouw Saarhof is ziek. Vandaag krijgen jullie Engels van . . .”

Van mij, wil hij zeggen. Dan valt z'n oog op het wiel. Z'n mond blijft even open staan, zo verbaasd is hij. Er komen dreigende rimpels in z'n voorhoofd.

„Van wie is dat wiel?”

Doodse stilte. Roelof is blijkbaar nog niet in het fietsenhok geweest en herkent z'n eigendom niet.

„Als het van niemand is, wie heeft het dan opgehangen?”

Weer blijft het stil.

„Ik stel de vraag nog één keer. Als de schuldige zich dan niet meldt, wordt de hele klas gestraft. Wie heeft dat wiel daar opgehangen?”

Resoluut steekt Leo z'n vinger omhoog. Hij heeft meegeholpen, al was het dan Wim z'n plan. En daar hoeft een ander niet voor gestraft te worden.

En dan komt Wim z'n vinger ook.

„Zo, zijn jullie die flinkerds. Mag ik ook weten wat dat te betekenen heeft?”

„Niks meneer, zo maar een grapje.”

„Ik kan er tot mijn spijt het grappige niet van inzien. Is dat wiel afkomstig van een fiets?”

„Ja meneer.”

„En van wie is die fiets als ik vragen mag?”

„Van Roelof Molenaar.”

„Wat een snertstreek!” ontglipt Roelof. Een vernietigende blik van de rector doet hem haastig in elkaar duiken.

„Was er een speciale reden voor deze dwaasheid?”

„Nee meneer, alleen . . . hij zit ons wel eens dwars en nu wilden wij hem dwars zitten.”

„Ik meen al eerder gemerkt te hebben dat de verhouding tussen Roelof en de rest niet is zoals die wezen moet. Ik wil jullie ernstig waarschuwen. Niemand is hier minder dan de ander. Of je arm bent of rijk, knap of dom, dat doet er allemaal niets toe. Als we maar leven naar dit gebod van Jezus: Wat gij wilt dat de mensen u doen, doet hun desgelijks. Ik denk niet dat het ophangen van iemands fietswiel leven is naar dit gebod.”

Leo zou wel graag iets willen zeggen als hij maar durfde. Ze hebben niets op Roelof tegen omdat hij van de technische school komt, of omdat hij niet leren kan, maar omdat het zo'n vervelend ventje is, zo'n stiekemerd.

Wim ontspant zich. Ze schijnen er goed af te komen. Een preek doet geen pijn.

Maar de rector is nog niet klaar. Hij richt zich nu speciaal tot de achterste bank. „Jullie maken na schooltijd keurig die fiets in orde. De rest van de week brengen jullie wat meer brood mee en blijven 's middags op school.”

„Pech,” sist Wim tussen z'n tanden door. Ja, pech. 't Is nu pas maandag.

Leo haalt onmerkbaar z'n schouders op. 't Kan hem geen steek schelen. Als 't nu in Manokwari was! Als hij niet met Tom naar

het oerwoud kon of niet met vader op een koel plekje aan het water zitten en luisteren naar z'n verhalen, ja, dan zou hij woest zijn. Maar of hij nu op school zit of bij tante Bets, dat blijft hem precies hetzelfde. Leve Holland, hoor, maar niet heus. Op Nieuw-Guinea zouden ze nooit zo streng straffen.

Hij vergeet dat ze op Nieuw-Guinea ook geen fietswielen langs het bord omhoogtakelden. 't Is allemaal Wim z'n schuld. Eigenlijk moest hij hem laten lopen met z'n gekke invallen. Maar hij is altijd weer blij als hij de vrolijke snuit ziet, en hij komt graag bij Wim thuis. 't Is er zo gezellig en hij vindt er de hartelijkheid die hij mist bij tante Bets. Nou, daar moet je dan maar een portie straf voor overhebben. Gelukkig heeft de rector niet aangehaald dat hij klasseoudste is. Een klasseoudste hoeft niet braver te zijn dan de rest.

Onder de spottende opmerkingen van Roelof zetten ze 't wiel weer op z'n plaats. Leo houdt een oogje in het zeil. Wim is in staat een schroef of een moer te vergeten en 't is niet nodig dat Roelof een ongeluk krijgt.

„Ik maak nooit meer een plan!” zegt Wim grimmig als ze naar huis fietsen.

Waarop Leo opmerkt dat het lyceum dan z'n rust niet zal kennen.

Als Leo woensdagmorgen op de fiets stapt, regent het een beetje. Zorgvuldig gespt hij z'n fietstas dicht. De tas staat bol van de extra boterhammen die tante Bets meegegeven heeft, tegelijk met de vermaning dat hij het de meester toch niet zo lastig moet maken. Ze vindt het heel erg dat hij 's middags moet blijven.

Bij de hoek botst Leo bijna tegen Wim op. „Goeiemorgen!” zegt hij verbaasd, „wat doe jij hier zo vroeg? Je hebt toch geen plan, hoop ik!” Dan pas ziet hij Wims gezicht, vertrokken en doodsbleek. „Jöh, wat is er?”

„M'n moeder!" stoot Wim uit. „Ze moest gisteravond plotseling naar het ziekenhuis, blindedarmontsteking! Ik wil er uit school direct heen. Jij moet me helpen. Ze had zo'n pijn.

Een snik wringt zich uit Wims keel als hij het zegt.

„Ga nú naar het ziekenhuis," zegt Leo kalmerend. „Ik zal wel vertellen hoe het komt dat je er niet bent. Dit is toch een geldige reden!"

Wim schudt z'n hoofd. „Nee . . . ja . . . gisteren is moeder geopereerd. Alles was goed. Ik mag er nu toch niet bij. Vader zei dat ik maar gewoon naar school moest gaan en vanmiddag naar het ziekenhuis komen. Maar ik moet blijven! En dat wil ik niet!" Hij schreeuwt het uit van wanhoop.

„Hoor eens," zegt Leo, „als jij rustig tegen de rector zegt . . ."

„Daar krijg ik geen kans voor," valt Wim hem in de rede. „Dan zegt ie dat hij later wel met me zal praten. Je weet toch hoe hij is als er iemand straf heeft! 't Enige zou zijn als ik een briefje van vader meebracht. Maar die was voor het ontbijt al naar het ziekenhuis. En ik kan toch, nu hij zo in spanning zit om moeder, niet zeuren om een briefje voor de rector?"

„Zou je niet gewoon weg kunnen gaan na schooltijd?"

„Daar kan ik het niet op aan laten komen. 't Laatste uur hebben we tante Saartje. Als die nog ziek is, en we Engels krijgen van de rector, heb ik geen schijn van kans. Die ziet zo scherp, daar is een havik blind bij. En hij heeft alles in de gaten. We moeten het zelf doen. Jij moet me helpen!"

„Als je maar zegt, hoe. Ik wil alles doen. Maar ik kan de rector moeilijk een blinddoek voordoen."

„Jij moet 'm aan de praat houden, zodat hij even geen aandacht heeft voor de klas. Zaten we maar bij de deur! Nu moet ik de hele breedte van de klas nemen, met honderd jongens die voor m'n voeten lopen. 't Is hopeloos. Maar ik gá naar het ziekenhuis, ik móét!"

„'t Komt in orde,” zegt Leo dan beslist. „Ik zal 'm tegenhouden, al moet ik ervoor aan z'n hals gaan hangen. Misschien hebben we geluk. Als tante Saartje Engels geeft, is er geen vuiltje aan de lucht. Dan kun je vlak voor haar gezicht weglopen en ze heeft niets in de gaten. En je kunt gerust wat vrolijker kijken. Er worden duizenden mensen aan hun blindedarm geopereerd, en 't gaat altijd goed.”

„Als 't jouw moeder was, zou je ook in de knijp zitten,” zegt Wim fel.

Leo denkt het zich even in. Moeder, bleek en kreunend in een ziekenhuisbed. Toen moeder eens een erge neusbloeding had, was hij de kluts al kwijt.

„Ik zou me geen raad weten,” geeft hij eerlijk toe. „Maar voor jouw moeder vind ik het ook erg,” zegt hij hartelijk.

Ze hebben geen geluk. Als 't laatste uur aangebroken is, komt met afgemeten stappen de rector binnen. Jammer. Toch doorzetten. Dit is niet een flauw grapje, maar noodzaak. Haastig bespreken ze alles nog even. Leo zal een Engels zinnetje bedenken dat hij niet goed begrijpt, en dat direct na de les aan de rector gaan vragen. Die zinnetjes liggen voor het opscheppen, want het hele uur letten ze geen van beiden op. Als de bel ge-gaan is, en de rector nog even doorgaat, zitten ze op hete kolen. Eindelijk is het dan zover: de klas mag vertrekken.

Wim sluipt gebogen achter de banken weg. Leo gaat met kloppend hart naar voren, z'n Engels boek geopend in de hand.

„Meneer, ik kan maar niet onthouden wanneer ik shall of will moet gebruiken. Hier bijvoorbeeld, in deze zin . . .”

Door zijn verdachte manier van lopen valt Wim juist op. Nog voor de rector een blik op Leo's boek werpt, klinkt z'n stem waarschuwend door het lokaal: „Zeilema!”

Wim schuifelt verder, zo snel hij kan tussen de andere leerlingen door.

In 't voorhoofd van de rector komen gevreesde rimpels. Als iemand straf heeft, mag hij gerust even z'n brood uit de fietstas halen of iets dergelijks, maar . . . eerst vragen. Tussen de banken door wil de rector naar de deur lopen.

Leo glipt voor hem en verspert hem de weg. „Meneer, laat hem gaan, hij moet . . .”

De rector luistert niet. Met een krachtige greep aan de schouders zet hij Leo op zij. Jongens blijven staan en zien met ontzetting hoe Leo zich vastklemt aan de arm van de rector, eraan blijft hangen als deze zich tracht los te rukken.

„Van Heusden,” hijgt de rector, „dit gaat te ver!”

Verbeten houdt Leo vast. Steeds ziet hij voor zich het vertrokken gezicht van Wim, die vecht tegen z'n tranen. „Wim, lopen!” gilt hij.

Als hij even later loslaat z'n evenwicht verliest en op de grond valt, is Wim Zeilema nergens meer te zien.

Sommigen blijven staan, nieuwsgierig hoe dat zal aflopen. Maar als ze 't gezicht van de rector zien, paars van woede, druipen ze haastig af.

In de stilte van de klas komt Leo tot bezinning. Wat heeft hij gedaan? Was het goed? Verkeerd toch niet. Hij heeft het gedaan om Wim te helpen. Maar zal de rector dat begrijpen? Vader zou het wèl begrijpen. Als een schrijnende pijn is daar plotseling het heimwee naar Nieuw-Guinea waar nooit van die vervelende dingen gebeuren. Stuntelig krabbelt hij overeind en blijft met gebogen hoofd staan. 't Is gek, maar opeens weet hij dat het ook anders had gekund. Als ze meneer Valkenburg ingeschakeld hadden, was alles in orde gekomen. Maar dat is altijd zo. Een goed antwoord schiet je ook altijd pas te binnen als je al lang ergens anders bent.

„Ga aan je werk!” klinkt de koude stem van de rector. „Ik kom over een poos terug. Als je in die tijd wegloopt, ben je voorgoed van deze school verwijderd.”

„Meneer,” stamelt Leo.

De rector luistert niet. Met driftige passen verlaat hij het lokaal. Als een geslagen hond gaat Leo naar z'n plaats. Hij probeert Engels te doen, maar hij snapt er niets van. Geschiedenis lukt ook niet. 't Dringt niet eens tot hem door wat hij leest. Dan geeft hij het op en zit maar stil voor zich uit te staren. Hoe komt dit jaar in Holland ooit om. Hij weet zeker dat hij nooit wennen zal in Holland, nóóit! Bij tante Bets niet, en op school niet, nergens! In elkaar gedoken denkt hij aan huis, aan alle fijne dingen van Manokwari. Als een kleine jongen verlangt hij er-

naar even uit te huilen bij moeder. Zou Wim van school gestuurd worden? Dat zou toch ontzettend gemeen zijn. Tom schreef onlangs dat hij best in Leo's plaats wilde zijn. Nou, dat zou hem lelijk tegenvallen. Als hij lopend Nieuw-Guinea bereiken kon, ging hij vandaag nog op weg!

't Duurt lang voor hij de zware voetstappen hoort aankomen door de gang. Als de rector bij de lessenaar staat, raapt Leo al z'n moed bij elkaar en gaat naar hem toe. „Meneer, mag ik het alstublieft uitleggen?”

„Ga je gang.”

„Wim z'n moeder is gisteren geopereerd. Hij was zo bang. Hij moest . . . hij wou direct uit school naar het ziekenhuis, en als u 't niet goedvond . . . en daarom . . . ik had beloofd dat ik hem helpen zou . . . en ik wist niet wat ik anders moest doen . . .”

„Dacht je nu heus dat ik dat niet goed zou vinden?” vraagt de rector, en voor het eerst hoort Leo een zachtere klank in zijn stem. „Ik ben wel streng. Dat moet op een grote school. Maar ik ben geen onmens. Geen . . .” hier wacht de rector even, „geen Nero!”

Leo kleurt ervan.

Dan gaat de rector verder: „Ik heb er een hele poos over nagedacht wat ik met deze zaak aan moest. Daarom ben ik eerst weggegaan. Ik was woedend en had je graag over de knie gelegd. En geloof maar dat ik raak geslagen had. Met je vader spreken is natuurlijk uitgesloten. Je tante wil ik er niet mee lastig vallen. 'k Was van plan je een week van school te sturen. Ik heb nu gehoord dat er verzachtende omstandigheden zijn. Als je zegt dat je er spijt van hebt, zal ik het hierbij laten. En anders . . . als het goed weer is, wordt binnenkort de paddestoelenexcursie gehouden. Dan ga jij niet mee!”

„Nee!” fluistert Leo verschrikt.

De paddestoelenexcursie, waarvan iedereen zegt dat het mach-

tig is! De hele dag mee met de allerfijnste leraar van de hele school! De hele dag de natuur in, die hij zo mist tussen huizen en nog eens huizen! Vertwijfeld denkt hij na. Hééft hij er spijt van? Had hij rustig moeten blijven zitten en Wim in de steek laten? Zeggen dat het hem spijt is niet wáár! Als het nòg gebeuren moest, zou hij het wéér doen! Maar als 't nu de enige weg is om mee te mogen met die fijne tocht? Tegelijk weet hij: als hij op die manier mee gaat, is het plezier er van tevoren al af. „Meneer,” zegt hij met trillende stem, „van dat fietswiel heb ik spijt. Dat was nergens voor nodig. Maar dat ik Wim geholpen heb . . . dat moest!”

Dan is het stil. Leo voelt z'n hart bonzen. Z'n ogen branden en hij weet: als de rector zegt: blijf jij dan maar thuis, zal hij al zijn zelfbeheersing nodig hebben om niet te huilen. Schuw kijkt hij op. Vergiste hij zich of vloog daar even een snelle glimlach over het strenge gezicht?

De stem van de rector klinkt kort als hij zegt: „Het is goed. Ik neem hier genoeg mee. Ga nu naar huis en denk beter na bij wat je doet.”

„Jjja, meneer, ddank u wel,” hakkelt Leo.

Met stramme benen loopt hij naar de deur. 't Is goed afgelopen. En toch blijft er iets verdrietigs in hem achter. De rector denkt dat hij lastig is en dwars. Tante Bets vindt hem ruw en onverschillig. In Manokwari begreep iedereen hem. Hier . . . niemand!

„Wat ben je laat,” zegt tante Bets. „Schuif je tas niet zo langs de muur, dan gaat de kalk eraf.”

„Er zit geen kalk aan m'n tas,” bromt Leo, hoewel hij best begrijpt wat tante bedoelt, „dan kan het er ook niet afvallen.”

„Van de muur natuurlijk,” legt tante Bets uit. „Kijk, daar zit ook een zwart veegje. Hoe kom je zo laat?”

„Ik heb Wim geholpen, z'n moeder ligt in het ziekenhuis,” zegt Leo vaag.

Aan vader zou hij wel alles vertellen. Tante Bets snapt het toch niet. Die zou heel verwonderd opkijken als hij vertelde dat hij heimwee had. Heimwee naar Nieuw-Guinea!

7. De paddestoelenexcursie

„Meneer, wanneer is de paddestoelenexcursie?”
„Overmorgen Wim.”

Het antwoord wordt zó snel gegeven en de dag is zó dichtbij, dat ze het haast niet geloven kunnen.

Meneer Valkenburg lacht om de verbaasde gezichten. „'k Wou het juist vertellen, maar die Wim Zeilema kan nooit z'n tijd afwachten . . . We kunnen deze excursie niet zo lang van tevoren vaststellen. 't Moet een poosje vochtig weer geweest zijn, maar liever geen regen op de dag dat we gaan. Op 't ogenblik ziet het er goed uit. 'k Ben zaterdag op de bromfiets de route langs gereden en heb juweeltjes van paddestoelen gezien. Dus: als 't niet regent, gaan we woensdag. We vertrekken om negen uur van de school. Brood mee voor de hele dag. Neem ook een stuk plastic mee om op te zitten: de grond is vochtig. Heeft iemand er bezwaar tegen dat 't al zo gauw is?”

„Ik niet!”

„Nee meneer. Al was 't morgen!”

„Mooi zo, dan gaan we nu de les wijden aan paddestoelen. Des te meer plezier hebben jullie van de excursie. 't Wordt een mooie tocht, dat hopen we tenminste, maar jullie gaan toch niet alleen voor je plezier. Er moeten beschrijvingen worden ingeleverd van minstens vijf soorten paddestoelen met tekeningen erbij. Dat tekenen doen we op een heel aparte manier. Kijk, zó.” Meneer ontrolt een groot tekenvel en prikt het met punaises vast op het bord.

Bewonderende kreten klinken door de klas.

„Meneer, hoe doet u dat?”

„Wat een werk!”

„Moet je al die puntjes er een voor een opzetten?”

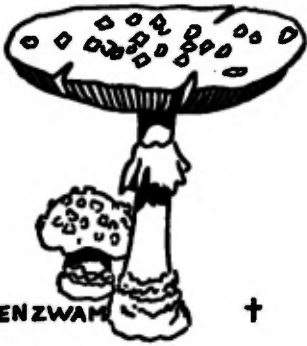
Zelfs Wim, die denkt dat hij alles al een keer meegemaakt heeft, heeft deze methode nog nooit gezien. Het papier is over de hele oppervlakte zwart gespikkeld. Alleen zijn er witte plekken uitgespaard in de vorm van paddestoelen. In zwarte letters staat de naam van de paddestoel eronder. Duidelijk komt uit dat ze verschillend zijn van vorm en grootte.

„Hoe hebt u dat gedaan?” vragen ze weer.

„'t Is heel makkelijk en tegelijk een heel precies werkje. Je tekent paddestoelen. Je knipt ze en legt ze op een wit vel. Dan neem je een stuk horregaas; je ziet het wel eens voor een openstaand raam om de muggen tegen te houden. Verder heb je nodig een oude tandenborstel en inkt. Ik heb hier Oostindische inkt voor gebruikt. Je houdt het gaas boven het papier en voorzichtig wrijf je met de tandenborstel de inkt door het gaas. Als alles droog is, haal je de paddestoeltjes weg en dan heb je dit. Maar 't is nog niet af. Ze moeten bijgewerkt worden. Dit hier bijvoorbeeld is een vliegenzwam, aan de vorm kun je 't al zien. Zo nog beter.” Met enkele lijnen en kringetjes maakt meneer de paddestoel af. „Als je nu de hoed nog rood maakt en de kringetjes wit laat, weet iedereen dat het een vliegenzwam is. Het is dan ook een van de bekendste soorten. Die naam is niet zo maar gegeven omdat er wel eens een vlieg op wandelde. In het rood van de hoedjes zit een stof die vergiftig is voor vliegen. Vroeger deden de mensen een beetje suiker en melk op een schoteltje, daar een paar stukjes van de vliegenzwam bij en de vliegen die ervan aten gingen dood. In sommige delen van het land wordt het nu ook nog wel gedaan. Voor mensen is het gif niet zo gevaarlijk als voor vliegen, maar ik zou jullie aanraden toch niet van de vliegenzwam te snoepen.

Op één excursie kan ik jullie onmogelijk alle paddestoelen leren. Maar deze die je hier ziet, mag je nooit vergeten. Dat is onze meest giftige paddestoel: de groene knolamaniet. Als er een ongeluk gebeurd is door het eten van paddestoelen, tien tegen een dat de groene knolamaniet de oorzaak is. Hier heb je de steel, ongeveer twaalf centimeter lang, groenachtig met een witte ring. Het ondereinde is knolvormig. De hoed is meestal groen met fijne, donkere vezeltjes. We hebben nu een rode en een groene paddestoel; hier komt een paarse. Op de excursie moeten jullie maar een mandje meenemen. Als je de verschillende kleuren naast elkaar verzamelt en je doet er een paar herfstbladeren tussen, dan zul je eens zien wat een prachtig geheel je krijgt. Dit is de grote paarse ridderzwam. Een zeldzaam mooie kleur heeft die. Een gladde, paarse hoed, een dikke steel. Het is een eetbare. Maar als je erop uitgaat om een middagmaaltje te zoeken, kun je beter cantharellen nemen. Die zijn door kleur en vorm makkelijk te herkennen. Als je een trechtervormige gele paddestoel ziet, de steel eerst dik, naar onderen dunner, die dik in z'n vlees zit en lekker ruikt, dan heb je de cantharel of hanekam. Kook ze maar gerust, er kan niets gebeuren. Eekhoorntjesbrood kun je ook eten. Alleen de jonge exemplaren, anders heb je kans dat er maden inzitten. Eekhoorntjesbrood is grijsbruin tot donkerbruin.

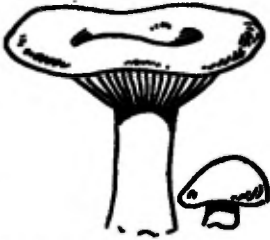
De laatste van de zes die je op de spatplaat ziet is de stinkzwam. De naam zegt het al, die heeft een geurtje dat minder aangenaam is. Je ruikt hem soms vijftig meter ver. Toch moet je er niet met een grote boog omheen gaan, daarvoor is deze paddestoel veel te merkwaardig. Hij vormt in de grond een bolvormig gewas zo groot als een aardappel. Daarbinnen zit de eigenlijke paddestoel. Dat aardappelachtige ding wordt wel duivelsei genoemd. Als nu zo'n ei rijp is, schiet de paddestoel eruit omhoog. Dat gebeurt heel snel. Stel dat je een paar uur gaat wandelen.

VLEGENZWAM †

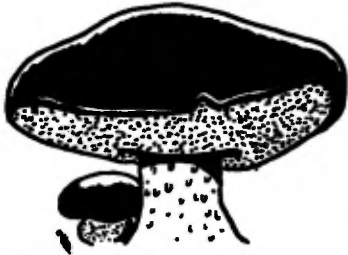
GROENE KNOL- AMANIET †

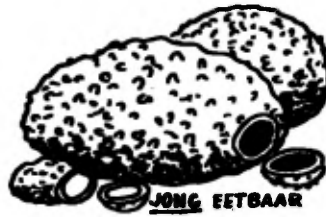
PAARSE RIDDERZWAM

CANTHAREL - OF HANEKAM

EELHOORNTJESBROOD

JONG EETBAAR
AARDAPPEL-BOVIST †

STINKZWAM (ONGENIETBAAR)

FLUWEELPOOTJE *RieB*

Op de heenweg staat er nog niets en op de terugweg is er een prachtige stinkzwam opgeschoten. Want mooi is tie, ondanks de vieze lucht. Waarom die zwam zo stinkt? Wel, daar komen de aasvliegen op af. Als je een stinkzwam ontdekt, zul je ook altijd vliegen zien: groene en blauwe keizervliegen, de vleesvlieg en de aaskever. Al die insecten nemen sporen van de stinkzwam aan hun poten mee en overal komen weer nieuwe zwammen. Want die sporen zijn bij paddestoelen wat zaadjes bij bloemen zijn. Een grote plaatjeszwam produceert per minuut ongeveer tienduizend sporen. Dat is per vierentwintig uur, Roelof, hoeveel? Weet je dat zo gauw niet? Achthonderd vierenzestig miljoen. 'k Wou dat ik alle mooie paddestoelen kon behandelen voor jullie. Elfenbankjes, fluweelpootjes, de aardster, het peperbusje, de biefstukzwam . . . Ik zou 't hele jaar elke les kunnen wijden aan paddestoelen . . .”

„Doen, meneer!”

„Nee jongens, de mens en de dieren moeten ook een beurt hebben. Woensdag gaat de les verder in de open lucht. Denk erom: mandje meebrengen. Haal paddestoelen met een draaiende beweging uit de grond en maak het gat in de grond weer dicht. Als je ergens een mooi exemplaar ziet, helemaal op z'n eentje, staan laten dan: de mooie soorten mogen niet uitsterven. En als jullie tòch gaan spatten, probeer het dan ook eens met bladeren. Dat kan op twee manieren. Je neemt bijvoorbeeld een varen en legt die plat op een groot wil vel. Dan spat je op het papier en ook op de varen. Daarna neem je voorzichtig de varen op en legt die ondersteboven op de schone helft van het papier. Je drukt voorzichtig aan. Als je de varen weghaalt, heb je 'm twee keer afgebeeld. Eén keer wit uitgespaard tegen een gespikkelde achtergrond. En een keer een gekleurde varen tegen witte achtergrond. Probeer het maar eens met groene Ecoline.” Geboeid zit Leo te luisteren. Hij laat zich niet afleiden door

Wim, die meer van voetballen houdt en de plantkundeles alweer lang genoeg vindt. Hij zal spatten op heel dun papier en dan stuurt hij het naar Nieuw-Guinea.

Thuis begint hij dadelijk over de excursie: „Tante, neemt u morgen wat meer brood, we gaan woensdag de hele dag naar het bos, paddestoelen zoeken.”

„Dat moet je eerst aan je vader vragen,” zegt tante.

Verbluft kijkt hij haar aan. „Hoe kàn dat nu!” barst hij los.

„’t Is overmorgen al!”

„Dan ga je maar een andere keer,” beslist tante. „Ik wil eerst weten of je mag.”

„’t Is een excursie van school. Iedereen móét mee! Als ik niet meega, krijg ik straf van de rector en van meneer Valkenburg,” overdrijft hij, „en vader heeft gezegd dit ik aan alle excursies mocht meedoen. ’t Kost niks en wat is er dan op tegen?” Haast dreigend vraagt hij het.

„Je krijgt de hele dag geen warm eten,” aarzelt tante, „en je bent toch al zo mager. En denk eens aan je schoenen. Om deze tijd is het drijfnat in de bossen. Je loopt de hele dag met natte voeten. En als je nu bloemen ging plukken . . . maar paddestoelen! Ik ben zo bang dat je vergif binnen krijgt. Als je gaat eten, kun je nergens je handen wassen.”

„Tante, ze gaan van school ieder jaar en als ’t ook maar een heel klein beetje gevaarlijk was, zouden ze dat heus niet doen. Als ik niet mag, moet u een brief aan de rector schrijven, daar krijgt u een heleboel gezeur mee! Laat me nu maar gaan. Ik zal de volgende dag twee keer zoveel middageten nemen en ik zal zoveel mogelijk op droge plaatsen lopen. En ik zal wel zorgen dat ik geen vergif binnenkrijg. Er is altijd wel een beek waar je je handen kunt wassen.”

„Vooruit dan maar,” zucht tante, „je vader had nooit van die bijzondere dingen.”

Op dat laatste gaat Leo niet in. Hij weet nu langzamerhand wel dat vader vroeger een voorbeeldig jongetje was.

„We moeten een mandje meenemen om de paddestoelen in te doen. Ik mag zeker uw boodschappenmand wel? Daar zit een hengsel aan, dat draagt makkelijk.”

„Geen sprake van!” schrikt tante. „Eerst vergif erin en de volgende dag weer groenten. Je begrijpt toch zelf wel dat dat niet gaat!”

„Als ik er kranten inleg, geeft het niets,” probeert Leo nog. Maar tante houdt voet bij stuk. Nee, dan moeder! Moeder zou rustig haar mooiste kaliba geven.

Op straat rinkelt een fietsbel. Wim! Leo trekt de deur open.

„Kom boven! Even m'n havermout opeten, dan ben ik klaar.”

„Zijn je voeten schoon?” informeert tante haastig over de trapleuning.

Wims ogen schitteren. Z'n moeder is weer thuis en hij is uitgelatener dan ooit. „Ja mevrouw,” zegt hij onderdanig, „ik ben zaterdag pas in bad geweest.”

Tante kijkt hem onderzoekend aan. Ze bedoelt natuurlijk z'n schoenen. Zou hij dat echt niet begrijpen? Verdrietig loopt ze naar de keuken. Leo alleen geeft haar veel zorg en drukte. Als er dan ook nog vrienden zijn, is 't haar wel eens te veel. Ze lopen maar 't hele huis door en ze zetten hun vuile vingers overal tegen de deuren.

„Ga zitten, broeder,” zegt Leo. „Nee, liever niet op de tafel. Die is hier niet om op te zitten. Wat wou je van me overschrijven?”

„Niks, opschepper. Ik weet een boerderijtje waar in 't voorjaar veel aardbeien verbouwd worden.”

„Daar hebben we nu niet veel aan.”

„Juist wel. Nu zijn alle mandjes leeg en wij gaan vragen of we er twee mogen hebben om paddestoelen te zoeken. De kerktas

van m'n moeder mocht ik niet hebben en iets anders weet ik niet."

„Ik dacht eigenlijk dat die paddestoelen je niet zoveel konden schelen."

„Is ook zo. Maar als ik daar een beetje m'n best voor doe, heb ik misschien één voldoende op het kerstrapport. Talen kan ik niet zo best en wiskunde helemaal niet."

Leo heeft z'n pap op. „Goed, ik ga mee. Hoe komen we aan horregaas, ik wil ook een spatplaat maken."

Wim denkt even na. Dan schiet hij schaterend in de lach. „Dicht bij school is een winkeltje voor huishoudelijke rommel. Daar zullen ze 't wel hebben. Er woont een oud, grimmig mannetje dat een hekel heeft aan alle jongens, omdat ze zo'n lawaai maken. Ze zullen de deur wel eens bij hem opengooien. Nou, daar gaan we naar toe. Jij eerst. Je vraagt om twintig centimeter horregaas. Dan kom ik, ook om twintig centimeter horregaas. En daarna de hele klas, één voor één. Morgen afspreken. Kun je lachen."

Leo zet z'n gezicht in de plooi en zegt met de afgemeten stem van de rector: „Als klasseoudste kan ik aan een dergelijk plan mijn goedkeuring niet hechten. We mogen de mensen geen overlast aandoen."

Slap van de lach lopen ze naar beneden.

„Leo, waar ga je heen?"

„Boodschap doen, tante."

„Dat kun je toch wel even zeggen? Moet je niet eerst huiswerk maken?"

„k Heb niet veel en dit is ook voor school."

„Neem je bullen mee," zegt Wim, „dan kun je bij ons huiswerk maken."

Tante heeft gelukkig geen bezwaar. Als hij dan maar op tijd thuis is en goed op z'n kleren past.

Leo wacht het eind van de vermaningen niet eens af. Haastig trekt hij de deur achter zich dicht. Hij gaat wel vaker bij Wim werken. Eerst moest hij wel wennen, want horen en zien ver gaat je in het grote gezin waar ze allemaal even rumoerig zijn. Maar al gauw voelde hij zich thuis, en in de stilte bij tante Bets kan hij er soms opeens naar verlangen. Of tante Bets 't ook prettig vindt als hij weggaat, daar heeft hij nog nooit aan gedacht.

Veel te vroeg zit Leo woensdagmorgen op de fiets. Hij kon het in bed gewoon niet meer uithouden. Wacht, hij kan nog best Wim gaan halen. Of nee, Tineke! Misschien kunnen ze een tentoonstelling houden van de meegebrachte paddestoelen. Als ze een kleine toegangsprijs vragen, een dubbeltje bijvoorbeeld, hebben ze weer wat geld om planten te kopen. De collecte onlangs heeft niet zoveel opgebracht. Ze hebben een paar vetplantjes gekocht op de bloemenmarkt. Wel aardig, maar ze willen liever iets wat groter en mooier is. Iets wat direct opvalt als je de klas inkomt. Als ze allemaal twee kwartjes gaven, konden ze iets prachtigs kopen. Maar de klasseavond heeft ook geld gekost, je kunt niet aan het vragen blijven. Als nu alle leraren komen . . . en misschien willen de ouders ook wel, dan krijgen ze aardig wat dubbeltjes binnen.

Tineke is er dadelijk voor te vinden. „Wwe vragen of het in de gymzaal mag,” zegt ze. „Dan zetten we daar een paar lange tafels neer met gekleurd crêpepapier erop! Gerard!!” roept ze naar boven, „wwaar zit je? Mijn band moet nog opgepompt!”

„Zal ik wel doen,” biedt Leo aan.

Naast elkaar rijden ze naar school waar Roelof hen met spottende blikken opneemt, maar gelukkig niets zegt. Meneer Valkenburg is er al. De meeste leerlingen trouwens ook. Ze kunnen zelfs

vijf minuten voor de tijd vertrekken, omdat er niemand meer ontbreekt. Zingend gaan ze op weg.

„'t Is echt paddestoelenweer,” zegt meneer, „rustig en nevelig. Geen regen en toch niet kurkdroog.”

Ze laten de stad links liggen en volgen een breed fietspad. Meneer rijdt nu eens voor en dan weer achter. „Dit wordt m'n tiende tocht!” roept hij.

„Trakteren, meneer!” „Trakteren!”

„Goed hoor, jullie krijgen straks allemaal een heerlijk paddestoeltje!”

Op het fietspad was het rustig, maar in het bos heerst die bijzondere stilte die je alleen in een bos hebt. 't Is zo stil dat je elkaar verstaat als je fluisterend praat. En toch is er overal gefluit van vogels en gezoem van vliegen en andere insecten. Leo haalt diep adem. Wat is dit heerlijk na al die huizen en straten. Op een grote, open plek worden de fietsen neergezet. „Ziezo,” zegt meneer, „zwermen jullie maar uit. Ik blijf hier in de buurt voor 't geval jullie inlichtingen nodig hebben. Drie keer blazen op dit fluitje betekent: verzamelen! Veel succes, en denk erom: spaar de natuur!”

Leo schuift met z'n mandje zoekend tussen de struiken door. Eekhoortjesbrood heeft hij al gauw, en elfenbankjes ook. De meer kleurige soorten zijn moeilijker te vinden.

Na een poosje duikt meneer naast hem op. „Gaat het, Leo? Heb je dit al meer gedaan? Op Nieuw-Guinea zijn toch ook paddestoelen?”

„O ja, meneer, ik heb ze dikwijls zien staan. Maar we besteedden er nooit zoveel aandacht aan.

„Maakten jullie nooit een excursie met de klas?”

„Niet naar het bos. We zijn een keer naar de cacaokwekerij op Manokwari geweest. Dat was best leuk. Ik had altijd gedacht dat de cacaoplanten in potten gezet werden, maar ze stonden in

holle stukken bamboe. Verder zijn we naar een tentoonstelling van inheemse kunst geweest. Daar zag je prauwstevens, visperen, bewerkte kalebassen en allerlei opgezette dieren. Naar het oerwoud ging ik alleen met m'n vriend, en dan letten we niet zo erg op paddestoelen."

„Nee, dat moet je leren. Als je 't geregeld doet, ga je ze hoe langer hoe mooier vinden. Kijk, daar staat een amaniet en dat daar zijn dooierzwammen. Leg wat mos in je mandje, er is hier genoeg. Neem ook een paar varens mee als je thuis wilt spatten. En let op de bomen en struiken om je heen. Er is veel moois te zien als je er maar oog voor hebt. Kijk hier eens wat een prachtig spinneweb! Er hangen druppeltjes in van de nevel. Net of mevrouw spin het versierd heeft. 't Is hier toch wel even mooi als op Nieuw-Guinea, vind je niet?"

Leo aarzelt. In gedachten beleeft hij de geheimzinnige sfeer van het oerwoud. 't Is fijn, deze paadjes, deze paddestoelen-excursie. Meneer Valkenburg is een leraar waar je je duim voor opsteekt. En toch zou hij er wat voor overhebben als hij nu met Tom langs de smalle paadjes zwierf en in een boom een kakatoe zag zitten, of een koningsparadijsvogel!

Meneer glimlacht. „Ik zie het al: een stukje van je hart is nog in het oerwoud! Wacht maar, de liefde voor Holland komt nog wel. Krijg je dikwijls berichten van thuis?"

„Ja meneer, de ene week schrijft m'n moeder, de andere m'n vader. En dan m'n zusje nog, en m'n vriend . . ."

„Jij mag alweer niet mopperen. Nou, succes verder. 'k Ga eens kijken wat de anderen uitvoeren."

Tegen de middag zitten ze in een grote kring hun brood op te eten. Overal staan mandjes en bakjes, gevuld met de meest verschillende soorten paddestoelen. Tinekes mandje, versierd met varens en een kleurige strik, is al kant en klaar voor de tentoon-

stelling. Wim heeft alleen eekhoortjesbrood, ridderzwammen en een enkele hanekam. Die was natuurlijk te lui om iets te zoeken wat niet direct voor 't grijpen stond. Ongemerkt stopt Leo er een groene knolamaniet tussen, verborgen onder het hengsel. Zal die Wim gek opkijken als hij het thuis merkt!

Meneer geeft een uurtje plantkundeles. Van vrijwel alle paddestoelen weet hij naam en bijzonderheden. Een enkele maal slechts hoeft zijn boek eraan te pas te komen.

's Middags laten ze fietsen en paddestoelen staan en dolen door de bossen. Omdat het te koud wordt om op de grond te zitten, eten ze de rest van hun brood op in een cafeetje aan de rand van het bos. En dan fietsen ze naar huis, rustig, omdat ze moe zijn. De nevel komt opzetten over de velden. Soms zien ze een koe die voor 't grootste deel in de nevel verdwenen is. 't Geeft iets geheimzinnigs, net of er een koeiekop een eind boven het weiland zweeft.

't Is bijna donker als Leo thuiskomt. Z'n paddestoelen zet hij in de fietsenkelder: tante Bets is in staat om te zeggen: „Gooi maar gauw weg, die vieze rommel!” Eigenlijk moesten ze alle lessen op deze manier geven. Natte his in de vrije natuur. Aardrijkskunde over de Noordoostpolder, nou, dan ging je erheen. En met tante Saartje naar Engeland. Zouden ze dan even goed Engels leren!

„Zal ik wat aardappels voor je opbakken?” vraagt tante. „Zet je schoenen maar in de keuken. Op een krant, hoor! Zie je wel, dat ze toch nat zijn?!”

Leo is te moe om tegen te sputteren. Hij heeft ook geen honger; alleen maar slaap. Anders moet tante hem nogal eens aansporen naar bed te gaan. Nu gaat hij uit zich zelf. 't Was fijn vandaag. Z'n heimwee naar Nieuw-Guinea is een klein beetje op de achtergrond geraakt.

8. Narigheid, thuis en op school

De volgende morgen wordt Leo vroeg wakker. 't Is nog schemerig. Als hij zich uitrekt, kreunt hij zacht. 't Lijkt wel of al z'n spieren pijn doen. Natuurlijk van 't lange fietsen en lopen. Dat is hij niet gewend. Stijve hark! scheldt hij zich zelf uit. 't Was toch een fijne dag. Mooi was het in de bossen. Bijna even mooi als op Nieuw-Guinea.

Hij moet er zelf om grinniken. Op Nieuw-Guinea is alles toch iets mooier en iets beter. Neem nu Wim. Best een geschikte knul. Maar Tom was toch meer een vriend. Altijd gekheid maken verveelt op de duur. Zou hij opgekeken hebben als hij de groene knolamaniet vond tussen z'n paarse en bruine paddestoelen? Gek om alleen zulke donkere kleuren te nemen. Geen enkele andere had hij erbij. Geen stinkzwam, en zelfs geen aardappelbovist, en die stonden er toch genoeg.

Plotseling schiet hij overeind met zo'n vaart, dat z'n hoofd met een bons tegen de ombouw van z'n bed stoot. Hij wéét het! Hij weet het opeens! En 't is zo erg; zo verschrikkelijk erg! Wim heeft paarse ridderzwammen gezocht, en eekhoortjesbrood en hanekammen . . . dat zijn allemaal eetbare! Wim wou thuis natuurlijk trakteren op paddestoelen! En nu heeft hij er een groene knolamaniet tussen gestopt, de paddestoel die het meest vergiftig is en waar meneer nog zo voor gewaarschuwd heeft! Stijf van ontzetting zit hij voor zich uit te kijken. Wat zal er gebeurd zijn? 't Kan best dat Wim z'n moeder gezegd heeft: 't Is al zo laat, ik maak ze morgen wel klaar. Maar 't kan ook dat kleine Greetje er met haar leuke stemmetje om gebedeld heeft. Hij ziet haar voor zich, de grappige krullebol met haar

lieve, blauwe ogen en de kuiltjes in haar wangen . . . Misschien had Wim z'n vader honger, omdat hij nog in de tuin gewerkt had. Pas heeft er nog in de krant gestaan dat een heel gezin omgekomen was door gasvergiftiging . . . Angst grijpt hem bij de keel.

Op Nieuw-Guinea heeft hij één keer meegemaakt dat een jongen, even oud als hij, verdronken is. En nu . . . Wim . . . Hij móét erheen. Hij móét weten of er iets gebeurd is . . . en anders waarschuwen . . .

Eenmaal besloten is hij met een sprong z'n bed uit. De pijpen van z'n pyjamabroek stroopt hij op; z'n broek trekt hij er overheen aan; z'n trui over het pyjamajasje. Z'n schoenen . . . nee: z'n pantoffels, dat gaat vlugger!

Hij hòlt naar beneden. Grijpt in 't voorbijgaan z'n windjack, rukt de deur van 't nachtslot en dreunt hem achter zich dicht. Even later jakkert hij weg op de fiets.

Voor het raam van haar kamer staat een geschrokken tante Bets, de hand gedrukt tegen haar heftig kloppend hart . . .

Nog nooit heeft Leo de bekende weg zo snel afgelegd. Hij voelt niets van de grimmig-koude ochtendlucht. Er staat zelfs zweet op z'n gezicht. „Laat ze nog leven!” stoot hij uit. „Laat ze alstublieft nog leven!”

Wat is het een eind! Als hij met Wim rijdt, duurt het toch nooit zó lang? Hij trapt nog harder. Z'n adem gaat fluitend en z'n mond is kurkdroog. Als hij eindelijk van de fiets springt, staat hij te trillen op z'n benen. Daar ligt het huis. Alles is doodstil. De gordijnen zijn overal dicht, net of de mensen met vakantie zijn. Of . . . De angst springt weer op hem toe. Leo rent naar de deur en drukt op de bel, lang, twee, drie keer. Even blijft het stil, een benauwd ogenblik lang. Dan wordt er boven een raam opengegooid en een warrig hoofd buigt zich over de venster-

bank: Wim z'n vader! „Leo,” zegt hij verbaasd, „is er iets aan de hand?”

„Meneer, ik . . . Wim . . . de paddestoelen . . .” stottert Leo. „Hebben jullie ze opgegeten?” gilt hij dan.

„Stil!” gebiedt meneer, „ik kom bij je. „Dat kind is ziek,” zegt hij tegen z'n vrouw. Vlug slaat hij wat om en loopt de trap af.

Leo leunt doodsbleek en klappertandend tegen de muur. Z'n pyjamabroek is afgezakt en hangt op z'n pantoffels, onder z'n bovenbroek uit. Als de deur opengaat, barst hij in snikken uit.

„Lleven jullie nog allemaal?” huilt hij.

Mevrouw is ook beneden gekomen. Ze trekt hem naar zich toe.

„Stil maar,” sust ze, „er is hier niets gebeurd. Ik denk dat je akelig gedroomd hebt.”

Leo kan het nog niet geloven. Hij heeft zich zo vast ingedacht dat de groene knolamaniet een van allen of allemaal ziek had gemaakt. „Waar zijn de paddestoelen?” houdt hij vol, toch iets rustiger.

„In de schuur. Waren er van jou bij?”

„Eentje maar!”

„Die kan je terugkrijgen, hoor!”

„Is . . . is Greetje er ook niet aan geweest?”

„Greetje lag al in bed toen Wim thuiskwam. En nu ga ik eerst melk voor je warmen, je bibbert helemaal.”

Terwijl hij met kleine teugjes de hete melk drinkt, vertelt Leo van z'n angst.

Meneer Zeilema lacht hem uit. „Dacht je nu heus dat er één vader of moeder is die zo maar opeet wat jullie uit het bos meebrengen? En dan nog wel paddestoelen? Nee hoor! Geef mij maar een sneetje wittebrood, roggebrood erop en een plakje spek ertussen!”

Leo slaakt een lange, sidderende zucht. Hij voelt zich moe en slap. Maar ook oneindig dankbaar.

Mevrouw knikt hem toe. „Wil je een boterham?” vraagt ze vriendelijk.

„Of een paddestoeltje?” plaagt meneer.

Leo rilt. „Dank u wel, mevrouw,” zegt hij, „ik moet naar huis. Tante weet niet eens dat ik weg ben. Dan schrikt ze als ze me wakker wil maken.”

Met sokken van Wim aan, en Wim z'n dikke winterjas stapt hij weer op de fiets. „Dank u, dank u wel voor alles,” hakkelt hij. Hij kan het niet onder woorden brengen, maar dat ze niet boos geworden zijn om z'n harde bellen in de vroege morgen, dat ze zo goed voor hem gezorgd hebben, het maakt hem warm van binnen. „Meneer,” vraagt hij nog, „die ene paddestoel, gooit u die weg? 't Is een groene.”

„Zonder mankeren!” belooft meneer, „en als je ons nodig hebt, dan kom je maar!”

Langzaam trapt Leo naar huis. Hij ziet er tegenop om tante alles te moeten uitleggen. Natuurlijk zou hij kunnen proberen langs de regenpijp naar binnen te klimmen, maar daar heeft hij echt geen moed voor. Hij zou er ook geen kans voor krijgen.

Tante ziet hem komen. Ze trekt open en nog voor hij boven is klinkt hoog en scherp haar stem: „Wat zijn dàt voor manieren? Je denkt toch niet dat het hier een hotel is waar je kunt doen en laten wat je wilt? Als ik alles geweten had, zou ik je nooit in huis genomen hebben, nóóit, hoor je!” Tante was geschrokken. Ze is zenuwachtig en daardoor scherper dan ze bedoelt.

Leo heeft in angst gezeten. Hij voelt zich akelig en uitgeput. Hij denkt niet na bij wat hij zegt als hij terugschreeuwt: „Ik zou ook nooit bij u in huis gewild hebben. U maakt dat overal het plezier afgaat.”

„Ik zie er het plezier niet van in als je 's morgens voor dag en dauw zo raar uitgedost wegstormt. Je vader zou zo iets nooit in z'n hoofd gehaald hebben.”

„Mijn vader zou direct begrepen hebben dat ik het niet zo maar doe. Ik moest naar Wim, hoort u, ik móést!”

„Ga naar je kamer,” valt tante hem streng in de rede, „was je en kleeed je behoorlijk aan. Deze week krijg je geen zakgeld en ik ben van plan om je vader over je gedrag in te lichten. Ik denk niet dat hij trots op je zal zijn.”

Opstandig verdwijnt Leo. Een kwartier later werkt hij zonder iets te zeggen z'n ontbijt naar binnen. Na een korte groet fietst hij voor de twee keer in de richting van de stad. Hij was zó blij dat er bij Wim thuis niets gebeurd was. En zelfs deze blijheid weet tante Bets te bederven.

Of hij zelf ook schuld heeft, dat vraagt hij zich niet af.

„k Hoor dat je op bezoek geweest bent,” plaagt Wim. „t Was maar goed ook. Ik zou juist paddestoelen op mijn brood doen en dan had niemand op school geweten wat ik mankeerde.”

Leo kan er nog geen grapjes over maken: de schrik zit veel te diep.

's Middags gaat tante Bets een poosje naar bed. Dat is niet haar gewoonte. Meestal zit ze in een makkelijk stoeltje wat te knikkebollen. Maar de spanning om Leo heeft haar een barstende hoofdpijn bezorgd.

Leo vindt het niet prettig voor tante, dat niet. Maar dat hij een poosje het rijk alleen heeft, komt hem wel goed uit. Hij gaat spatten. Met Wim samen heeft hij een flesje Oostindische inkt gekocht. Een stukje horregas hebben ze ook op de kop getikt. Als Leo het vanmiddag gebruikt, kan Wim het morgen doen. Een óude tandenborstel heeft hij niet. Geeft niet: hij neemt gewoon z'n goeie en spoelt die weer schoon. Inkt zal heus niet vergiftig zijn. Een jongen op school in Manokwari had de gewoonte om z'n pen af te likken. Nou, er is nooit iets met hem gebeurd.

Tevreden spreidt Leo een vel wit papier op tafel uit. In de stille

kamer komt hij helemaal tot rust. Op school, toen hij klaar was met zijn werk, heeft hij al wat paddestoelen getekend. Er waren voorbeelden genoeg, want een paar meisjes hadden keurig opgemaakte mandjes meegebracht voor de tentoonstelling. Dat had Tineke natuurlijk gevraagd. Die vliegenschwam is goed gelukt en die stinkzwam gaat ook wel. Als 't spatten nu goed gaat, neemt hij 't papier mee naar school en vraagt of hij onder de tekenles mag verven. Op school is verf genoeg. Hij kan al die kleuren niet zelf kopen en zeker niet als zijn zakgeld ingehouden wordt. Zorgvuldig knipt hij de paddestoelen uit. Vooral bij de smalle stinkzwam is het een secuur werkje. 't Is net een kaars, maar dan wat gebogen. Zo, nu op 't papier leggen. Eerst maar op dik papier: voor school. Dan kan hij het later op een dun velletje nog eens doen, om naar Manokwari te sturen. Voorzichtig doopt hij de tandenborstel in de inkt en borstelt over het gaas. 't Gaat. En 't is helemaal niet moeilijk. Opgetogen wrijft hij verder. Er komen honderden spatjes. Op de uitgeknipte paddestoelen, op het papier en . . . daarbuiten . . .

Als hij denkt dat het genoeg is, haalt Leo voorzichtig het bespate knipsel weg. Een witte stinkzwam blijft achter op het papier. 't Is gelukt!

Een schilder die op een tentoonstelling de eerste prijs krijgt, kan niet trotser zijn dan Leo. De klok slaat. In de straat stopt met gierende remmen een auto. Hij hoort niets. Zelfs Nieuw-Guinea is op het ogenblik vergeten. Hij voelt zich gelukkig.

De vliegenschwam lukt haast nog beter. Als hij nu nog wat schaduwlijntjes zet op de steel . . . Maar dan moet 't natuurlijk goed droog zijn. 't Puntje van z'n tong komt te voorschijn, zo ingespannen werkt hij.

De deur kiert open. Als Leo huiswerk maakt, loopt tante altijd extra zacht. Geruisloos komt ze nader. En dan doet ze iets wat ze nog nooit gedaan heeft. Ze slaat! Haar smalle witte hand komt

met kracht tegen Leo's hoofd. Leo geeft een schreeuw van schrik. De tandenborstel valt uit z'n hand, juist met de zwarte kant op de inktzwam.

„Tante,” jammert hij, „kijk nu eens wat u doet!”

„Ik kijk naar wat jij gedaan hebt!” zegt ze, bevend van woede. Ze wijst naar het lichte tafelkleed dat rondom het papier vol zit met kleine zwarte spatjes. „Dat gaat er nooit meer uit. M'n mooie tafelkleed voorgoed bedorven!” Ze pakt het papier op, vouwt het dubbel en voor Leo het verhinderen kan, heeft ze het dwars doormidden gescheurd.

Leo vliegt overeind. „Dat is gemeen!” schreeuwt hij fel. „U gunt me niks, niks. U . . .”

„Gooi in de vuilnisbak,” valt tante hem in de rede. „Dat vieze stuk gaas en die tandenborstel ook.”

„Dat gaas is van Wim. Die moet het ook nog gebruiken.”

„Je gooit het weg. En ik verbied je om ooit nog naar Wim Zeilema toe te gaan. Ga je wassen. Je kunt op je kamer huiswerk maken. Je eten vind je straks in de keuken. Ik wil je niet meer in de kamer zien.”

„Dat kan me niks schelen,” zegt Leo brutaal. Maar in z'n kamer valt hij moedeloos op een stoel neer. Groter dan ooit is het verlangen naar Nieuw-Guinea. Vader, moeder, Dorientje, Tom! Thuis was er óók wel eens wat. Thuis verdiende hij ook wel eens straf. Maar de straffen die hij hier krijgt, zijn gewoon idioot. Geen zakgeld . . . nooit meer naar je vriend . . . Er ontbreekt nog maar aan dat hij strafregels moet maken. Ik mag niet stout zijn. Nu kan hij z'n tanden niet meer poetsen. Z'n geld is op. Een nieuwe tandenborstel kopen gaat dus niet. Nou, hem een zorg. 't Kan hem allemaal niks schelen, niks, niks. En z'n huiswerk maakt ie óók niet. Je hebt tòch nergens plezier van. Die avond kruipt hij vroeg in bed. 't Duurt heel lang voor hij inslaapt. Als hij nu thuis was, zou moeder bij hem komen. Hij

zou alles aan haar vertellen en ze zou hem troosten. Ze zou de klamboe zorgvuldig vastmaken en ze zou zacht zeggen: „Welterusten, m'n lieve jongen.” Zelfs als hij vervelend geweest was of Dorientje geplaagd had, werd het toch weer goed.

De volgende morgen klaagt hij z'n nood bij Wim. „Tante is ontzettend boos.”

„Gaat echt weer over,” zegt Wim luchtig. „Mijn moeder houdt het ook nooit lang vol.”

„Nee, maar dat is heel wat anders. Jouw moeder was nog niet boos toen ik gisteren een klein kwartier m'n vinger op de bel hield.”

„Nou, maar ze kan boos zijn, hoor. En dan blijf ik graag een beetje uit de buurt, want ze durft me gerust nog over de knie te leggen. Maar niemand houdt het vol om altijd boos te zijn. Over een weekje is alles vergeten moet je denken. En anders . . . dan loop je weg!”

Aan die raad heeft Leo ook niet veel. Je leest wel eens van die avontuurlijke verhalen waarin de held met twee kwartjes en een tandenborstel op zak de hele wereld door reist. Daar zou hij geen kans voor zien. Hij heeft trouwens geen geld en ook geen tandenborstel. En toch, diezelfde avond denkt hij terug aan de raad van Wim.

Hij vertelt wat er gebeurd is. „'t Horregaas heb ik niet meer,” besluit hij z'n verhaal. „Ik zag geen kans het uit de vuilnisbak te halen.”

„Geeft niks,” zegt Wim zorgeloos, „in de voorkamer heeft m'n moeder van die mooie stukjes vitrage voor de ramen hangen. Dan neem ik er daar een van.”

Ondanks z'n sombere stemming schiet Leo even in de lach. Die rare kwast is er heus toe in staat.

In de pauze komt Tineke naar hem toe. „Zzeg, wanneer houden we die ttentoonstelling van paddestoelen?”

„'k Zal er eens over denken!” bromt hij. Gek, dat hij klasse-oudste is, kan hem ook al niet meer schelen.

„'t Mmoet wel ggauw, hoor,” houdt ze aan, „ppaddestoelen zijn erg vlug lelijk.”

„Ik vind alles best, als jij maar zegt hoe het moet!”

Dan holt hij weg om z'n brood te halen dat hij weer eens in z'n fietstas heeft laten zitten. Bijna botst hij op tegen Roelof Moleenaar. „Kkijk uit,” snauwt hij nijdig.

Roelof grijnst en zegt treiterend: „Stotter maar niet, je meisje praat ook al op afbetaling!”

't Duurt even voor tot Leo doordringt dat hij 't over Tineke heeft en dat hij spot met haar spraakgebrek. Maar dan is hij ook razend. Hij wordt wit van drift. Anders is hij heus geen vechtjas, maar nu kan hij niets meer hebben. Voor Roelof er erg in heeft, daalt er een regen van stompen en slagen op hem neer. Maar die neemt dat niet, natuurlijk niet. Leo krijgt een stomp tegen z'n oog die hem sterretjes doet zien. Hij struikelt ergens over, grijpt zich aan Roelof vast en vechtend en hijgend rollen ze over de grond. Leo beukt! De verscheurde spatplaat, de straffen van tante Bets, alles wreekt hij op Roelof. „Stinkzwam!” hijgt hij, „lelijke stinkzwam!”

Leo heeft voor dat hij groter is, maar Roelof is vlugger, leniger. Al gauw staat er een grote kring belangstellenden omheen. „Toe maar, Leo, laat je niet op je kop zitten!” — „Hij heeft van mij ook nog wat te goed, geef hem dat meteen maar!”

Leo hoort niets. Ook niet als er een plotselinge stilte valt in de kring. Hij voelt wel hoe sterke handen hem van zijn slachtoffer aftrekken. „Laat los!” hijgt hij. De handen blijven om z'n schouders knellen. Woedend kijkt hij om, probeert van zich af te schoppen. Dan ziet hij . . . 't is de rector! En dan komt hij tot bezinning. Nu ook dit nog. Moeilijk krabbelt hij overeind. Z'n neus bloedt. Z'n oog is dik. In z'n windjack zit een scheur.

Ládingen straf zal hij krijgen. Van de rector en van tante Bets. Hij valt van de ene narigheid in de andere. En 't is toch zijn schuld niet. Hij denkt echt niet: nu zal ik tantes kleed eens lekker volspatten, of: nu zal ik Roelof eens flink afdrogen. 't Is net of het allemaal over hem komt zonder dat hij het zelf wil.

„Ga je opknappen, allebei!” zegt de rector streng, „en kom dan in mijn kamer!”

„En wát was nu de oorzaak van die vechtpartij?” vraagt hij als ze voor hem staan.

„Hij liep expres heel hard tegen me aan!” begint Roelof verontwaardigd. „Ik viel haast op de grond!”

„Deed je dat met opzet?” vraagt de rector.

„Nee meneer, ik had hem niet gezien!”

„Hm!” klinkt het veelbetekenend. Leo voelt: de rector gelooft hem niet.

„En sloeg Roelof er toen op los?”

„Nee meneer, Leo sloeg het eerst.”

De rector begrijpt er niets van. „Dus Leo, je loopt eerst iemand ondersteboven en gaat hem dan slaan? Vond je dat Roelof je in de weg liep?”

„Daar sloeg ik niet om. Hij zei iets.”

„En wat zei hij?”

Dan blijft het stil. Voor geen geld zegt Leo dat Roelof Tineke zijn meisje heeft genoemd. Roelof beweert dat hij niet meer weet wat hij gezegd heeft. 't Was in elk geval een grapje.

„Misschien was die hele vechtpartij een grapje,” zegt de rector.

„Onthoud goed: als je meent dat je onrecht wordt aangedaan, kom je bij mij. Er wordt hier geen eigen rechter gespeeld. Je moet elkaar meer verdragen. Er zijn erger dingen in de wereld dan een plagerijtje. Ik zal enkele vertalingen voor jullie opzoe-

ken en verder blijven jullie morgenmiddag op school om samen de kast in de bibliotheek op te ruimen.”

Onbewogen hoort Leo het aan. Hij heeft de rector wel door. Die denkt dat Roelof en hij vriendjes zullen worden als ze een middag samen gewerkt hebben. Dat zal hem toch tegenvallen, want wat Roelof gezegd heeft over Tineke, vergeeft hij hem niet, nóóit!

„Kind!” zegt tante verschrikt, „wat zie je eruit! Heb je een ongeluk gehad?”

Even bekruipt Leo de gedachte om maar ja te zeggen. Dan is hij van alle gezeur af. Maar vader zei dikwijls: „Leo, alles wat waar is, hoef je niet te zeggen, maar wat je zegt, moet waar zijn!” Dus zegt hij eerlijk: „Nee tante, ik heb gevochten!”

Hij zegt het zó rustig, dat ze verbaasd vraagt: „En schaam je je daar helemaal niet voor?”

„k Vind het jammer dat mijn windjack stuk is, dat wel, maar als ik het nog moest doen, sloeg ik weer, en dan twee keer zo hard. Zegt u nu eens eerlijk, heeft vader nooit gevochten?”

„Ik weet het niet,” aarzelt ze, „ik geloof het niet. Natuurlijk deed hij ook wel eens iets wat niet mocht. Maar dan had hij er spijt van en zei dat hij 't niet weer zou doen. Jij bent zo hard, zo onverschillig.”

Dat Leo wel eens in bed ligt te huilen om alle nare dingen, dat hij hunkert naar huis, naar vader en moeder, daar weet tante Bets niets van. Als ze 's avonds eens om een hoekje keek, zou ze zien dat die lange, onverschillige slungel onder een hoedje te vangen was.

Geduldig wacht Leo op z'n straf. Tante kan toch niets bedenken wat hij erg vindt! Maar dat kan ze wèl! Ze treft hem diep als ze zegt: „Er is een brief gekomen van je moeder. Je krijgt hem . . . morgen!”

Verblind door tranen eet hij z'n pap op. Rijst, met boter en bruine suiker.

Moeder! Móeder!

Terwijl tante z'n windjack naait, maakt Leo huiswerk. Er ligt een krant onder z'n boeken. Opeens valt z'n oog op een advertentie. Twee-, driemaal leest hij haar over. En tegelijk denkt hij aan de raad van Wim, losweg gegeven, en misschien niet eens gemeend: wèglopen! Op dat ogenblik wordt het plan geboren. Het plan dat niemand zal goedkeuren en dat hij tòch gaat uitvoeren. 't Zal moeilijk zijn er niet met Wim over te praten, maar die kletst natuurlijk z'n mond voorbij. Haastig raffelt hij z'n huiswerk af. „Tante, mak ik nog even weg?”

„Ga je naar Wim?” vraagt ze achterdochtig.

Leo kookt alweer. Maar hij móét weg en daarom zegt hij onderdanig: „Nee tante, naar Tineke.”

Dat mag. Tineke is een keer hier geweest en tante vond het een keurig kind.

Leo rijdt weg. Hij gaat echt naar Tineke. Hij jokte niet. Maar eerst gaat hij ergens anders heen, en daar komt hij vandaan met grimmige voldoening. Z'n plan zal lukken. Misschien moet hij een enkele keer spijbelen. Dat zal volop straf en preken geven van de rector. Het zal er op school niet prettiger van worden. En toch zet hij door! Z'n heimwee naar Nieuw-Guinea, hij kan er niet langer tegenop. En hij weet: dit plan zal hem helpen in de dagen die komen en die extra moeilijk zullen zijn!

9. Wat voert Leo uit?

Het worden inderdaad moeilijke dagen voor Leo. Op school en bij tante Bets is hij bokkig en stuurs.

De paddestoelentoonstelling is doorgegaan, dank zij Tineke. Ze heeft de conciërge gevraagd twee lange tafels in de gymnastiekzaal te zetten. Die tafels heeft ze bekleed met groen crêpepapier en de verschillende mandjes erop gerangschikt. Niet allemaal hebben ze hun verzameling meegebracht, maar er is toch voldoende om er een aardig geheel van te maken.

In het midden staat een vaas met donkerrode herfstbladeren en op de achtergrond hangen afbeeldingen van paddestoelen en varens, sommige getekend, andere gespat. Overal liggen kaartjes waarop met rode en groene inkt in sierlijk rondschrift de namen van de paddestoelen staan. Daar heeft Gerard voor gezorgd. Aan Leo durft Tineke het niet te vragen: die kijkt zo ontzettend kwaad dat ze helemaal niet uit haar woorden kan komen.

Er komen heel wat ouders kijken. Na afloop van de tentoonstelling staat in de klas op de vensterbank een bloeiende azalea. Gekocht van de opbrengst. Ook al het werk van Tineke.

Leo schaamt zich dat hij er zo weinig voor gedaan heeft. Maar hij heeft geen tijd, geen tijd! Ieder middag werkt hij aan z'n plan. Z'n huiswerk lijdt eronder. De rust van z'n geweten ook. Iedere middag racet hij naar de stad. Als tante vraagt waar hij heen gaat, verzint hij iets: Naar Tineke . . . We moesten vanmiddag op school komen . . . Het is niet wáár! Het kost hem moeite om smoesjes te verzinnen. Hij is gewend om eerlijk voor alles uit te komen. Maar hij is bezeten van zijn plan. Straks is

het sinterklaas . . . kerstfeest . . . Dan met tante Bets alleen zijn in dat kleine kamertje waar de muren hem aanvliegen . . . in de vakantie de hele dag aanmerkingen horen, dat kàn hij niet! Wat kan hij nu goed begrijpen dat de Papoese bedienden pohon terang thuis willen vieren. Hij wordt nog magerder dan hij al was en hij is moe en prikkelbaar.

En dan komt de eerste morgen dat hij de school verzuimt. 't Is vrijdag. De conciërge komt de absenten opnemen en noteert dat Leo van Heusden afwezig is.

Wat later verschijnt de rector. „Er zijn klachten gekomen over het opengooien van winkeldeuren. Ik wil er even de aandacht op vestigen dat leerlingen van een middelbare school het beneden zich moeten achten daaraan mee te doen. Mocht er iemand van jullie betrappt worden, dan zal een strenge straf volgen. Ik wil niet dat er mensen zijn die last van jullie hebben!” Z'n ogen dwalen door de klas, blijven even rusten op de lege plaats achterin. „Weet iemand waar Leo van Heusden is? Jij soms, Wim?” „Nee meneer, 't kan best dat hij de mazelen heeft. Dat was met mijn zusje ook zo: de ene dag had ze niks en de andere dag mazelen! Ik zal wel eens naar Leo toe gaan. Z'n tante ziet me nogal graag!”

De volgende dag is Leo echter gewoon weer op school. Natuurlijk moet hij bij de rector komen. Vervelend dat hier alles zo model gaat: als je op de trap een tree overslaat, moet je al bij de rector komen en die houdt dan een preek waar een dominee nog van leren kan.

De rector zit aan z'n bureau te schrijven. Leo wacht en staat van z'n ene been op z'n andere te hangen. Z'n stemming wordt er niet beter op. Hij slaapt slecht tegenwoordig. Het eten smaakt hem niet zo goed en bij 't minste wat ze tegen hem zeggen, zit hij boven op de kast. Uiterlijk lijkt hij onverschillig, maar van binnen is hij soms de wanhoop nabij.

Eindelijk kijkt de rector op. „Waar was je gisteren, Van Heusden?”

Leo wordt alweer kriebelig. Die man weet z'n voornaam toch zeker wel?! „k Had hoofdpijn, meneer.” 't Was nog waar ook! 't Jakkeren door de stad, 't zoeken naar straten en huisnummers, de angst dat iemand van school hem zou zien, dat alles had hem een stevige hoofdpijn bezorgd. Maar hij weet best dat 't maar een halve waarheid is.

„In 't vervolg moet je tante dan even bericht sturen. Misschien is er bij jullie in de buurt wel iemand die telefoon heeft. En anders een briefje meebrengen. Er kunnen wel jongens zijn die naar de bioscoop gaan en zich dan verschuilen achter hoofdpijn. Niet dat ik jou ervan verdenk dat je naar een bioscoop geweest bent, maar je weet: er moet nu eenmaal orde en regel zijn.”

Ja, dat weet Leo: orde en regel, het stokpaardje van de rector! Een week lang gebeurt er niets. Als je tenminste een onvolgende voor Frans en voor geschiedenis niet meerekent.

Dan ontbreekt Leo weer op het appèl. En niemand weet waarom. „Hoor eens, jongeman,” zegt de rector de volgende dag, „dat moet afgelopen wezen. Of je komt op school, òf je gaat met die hoofdpijn naar de dokter. Dit neem ik niet langer, Je kunt maar niet doen wat je wilt. O ja, nog iets, je cijfers zijn nu niet bepaald schitterend de laatste tijd. Ik zag op de lijst een vijf en een vier. Ik weet niet hoe je rapporten op Nieuw-Guinea waren, maar als je 't hier wilt volhouden, zul je harder moeten werken.” Leo knikt. „Ja meneer,” zegt hij onderworpen. Dat hij op z'n laatste rapport in Manokwari zes achten had, vertelt hij niet. De rector zou hem waarschijnlijk tòch niet geloven.

In de pauze vangt meneer Valkenburg Leo op. Onderzoekend kijkt hij naar het smalle gezicht, de donkere kringen onder de ogen, de verbeterde mond. „Leo, als je ergens mee zit, en ik kan je helpen . . .”

Leo zou niets liever willen dan alles vertellen, juist aan meneer Valkenburg. Die zou z'n groot verlangen naar Nieuw-Guinea heel goed kunnen begrijpen. Maar meneer zou hem z'n plan afraden, dat weet hij zeker. En daarom zwijgt hij. Daarom zegt hij op de vraag van meneer of hij heimwee heeft zo onverschillig mogelijk: „Waarom zou ik heimwee hebben? 'k Vind het hier best.”

Ook tegenover Wim laat hij niets los. Bij hem thuis komt hij niet meer. Op weg van en naar school ontloopt hij hem en in de pauze zit hij ergens achteraf z'n brood op te eten. Door zijn houding stoot hij iedereen af, hoewel hij snakt naar een beetje hartelijkheid en kameraadschap. 's Middags jakkert hij nog harder dan anders om te voorkomen dat hij spijbelen moet.

Een poos gaat het goed. Dan moet er, weer op een vrijdag, op de absentielijst ingevuld worden dat Leo van Heusden afwezig is. De rector overlegt met meneer Valkenburg. Hij roept zelfs de hulp in van Wim en Tineke. Maar niemand kan erachter komen waarom Leo verzuimt en wat hij dan uitvoert.

„We kunnen hem wel van school sturen,” zegt de rector, „een jongen hier uit de stad zou ik dat zeker doen. Maar deze jongen . . . z'n ouders zo ver weg . . . ik wil het liever nog even aanzien . . .”

Meneer Valkenburg gaat met tante Bets praten. Verslagen luistert ze toe als hij vertelt dat Leo verschillende keren de school verzuimd heeft.

„Ik wist er niets van, meneer, echt niet. Hij zegt altijd dat hij wèl gaat, 's morgens, en de meeste middagen ook.”

Meneer begrijpt er niets van: 's middags is er nooit school.

„Hoe is Leo thuis?” vraagt hij, „hebt u last met hem?”

„'t Is erg, meneer,” klaagt ze, „helemaal geen plezier heb ik van hem. Hij snauwt maar en hij is onverschillig. 't Kan hem niks schelen of hij met vuile voeten naar boven komt en of hij met

water spat als ik het zeil pas gewreven heb. Soms kan ik het haast niet volhouden.”

Weer praat meneer met Leo. Die antwoordt gewillig op alle vragen. Alleen als meneer vraagt waarom hij niet op school komt en waar hij 's middags naar toe gaat, klapt z'n mond dicht. Strafwerk, dreigementen, beloften, niets kan hem ertoe brengen z'n geheim te verraden en z'n plan op te geven. Tot diep in de nacht zit hij op z'n kamertje te werken om nog iets van z'n huiswerk terecht te brengen. Naar huis schrijft hij verwarde brieven waarin met t  veel nadruk staat dat hij nooit meer naar Nieuw-Guinea terug zou willen. Juist daardoor begrijpen vader en moeder meer van z'n heimwee dan wanneer hij helemaal niet over Nieuw-Guinea geschreven had.

„Wat hebben we nog veel om dankbaar voor te zijn,” schrijft vader. „We zijn allemaal gezond en we hebben eten en kleren, het ontbreekt ons aan niets. En boven dit alles: we weten dat God voor ons zorgt. We zijn rijk, Leo. Als je dat bedenkt, is een jaartje in Holland toch zo erg niet.”

Nee, vader heeft goed praten, die is in Manokwari. Hij heeft moeder en Dorientje en z'n vrienden en het oerwoud. Als vader hier maar eens zat in z'n eentje en van tante Bets op z'n kop kreeg omdat er modder aan z'n schoenen zat . . .

Moeder doet het weer anders. Die zet onder aan een brief: „Ga niet alleen door 't leven . . .” In gedachten hoort hij het haar zingen. Ze bedoelt: „Leo, all en kom je er niet. Vraag of de Here je helpen wil.” Ja, maar al zou je de hele dag door bidden: Geef dat ik met kerstfeest weer op Nieuw-Guinea ben, dan gebeurt het toch niet. Moeder heeft het hem wel eens uitgelegd. Bidden is niet een verlanglijstje indienen. Bidden is alles aan de Here vertellen en dan zeggen: Vader, wat Gij doet is goed. Dan komt er vrede in je hart ook al krijg je niet alles wat je graag hebben wilt. Hij w et het allemaal wel. Maar hij kan

het niet zeggen. Nog ruim negen maanden bij tante Bets, dat houdt hij niet uit! Dan móét hij toch wel zelf zorgen, plannen maken. En 't zàl lukken. Nog een klein poosje en dan heeft niemand meer last van hem.

Meneer Valkenburg kijkt hem soms met bezorgdheid aan. Die magere wangen, die koortsig-schitterende ogen, 't gaat niet goed met Leo. 't Gesprek met Leo's tante heeft ook al niet veel geholpen. De moeilijkheid is: ze kennen Leo niet. Ze weten niet of hij alleen maar koppig en dwars is en dus streng aangepakt moet worden, of dat er iets anders achter zit. Misschien is hij ziek. Maar waarom dan dat schoolverzuim? Waarom kan niemand erachter komen wat Leo doet, die enkele morgens, die vele middagen? Eigenlijk moest hij naar Nieuw-Guinea schrijven. Maar dat toch pas in 't uiterste geval. Je moet niet ouders ongerust maken over een jongen die zo ver weg is.

„Probeer jij nog eens iets meer van Leo te weten te komen,” zegt meneer tegen Wim.

„Zeker als een spion achter hem aanfietsen en hem dan verraden,” protesteert Wim.

„'t Is om Leo te helpen,” houdt meneer vol.

Wim schudt z'n hoofd. „Als hij 't mij niet vertellen wil, ga ik niet vissen. Hij weet best dat ik voor hem klaarsta. Misschien heeft iemand hem geheimhouding opgelegd.”

Als de school onverwachts een keer twee uur vroeger uitgaat, zegt Wim: „Ga met me mee naar huis, dan kun je bij ons je brood opeten.”

Leo heeft er wel zin in. De stemming bij tante Bets is niet zo, dat hij erg naar de kleine flat verlangt. Toch aarzelt hij. „Het mag eigenlijk niet.”

Wim lacht schamper. „Van school wegblijven, mag dat soms wel?”

„Dat kan niet anders,” zegt Leo stug.

En dan gaat Wim een licht op: het *kan* niet anders; dus, Leo zou het wel *willen*. Misschien is hij op de een of andere manier in de knoei geraakt. Misschien is hij bij een bende terechtgekomen en moet hij hier of daar inbreken, die dagen dat hij niet op school komt. Of nee . . . inbreken, dat doe je immers niet overdag! Maar dan toch nèt zo iets. „Kom mee,” zegt hij beslist, „je doet er niemand kwaad mee als je bij ons een glas melk drinkt. Als je 't aan je vader en moeder kon vragen, zouden ze 't best goedvinden.”

Mevrouw Zeilema schrikt ervan zoals Leo veranderd is. Hij is mager en zenuwachtig. Hij ziet eruit of hij doodvermoeid is. Maar 't meest treft haar dat hij zo ongelukkig kijkt, zo inverdrietig. Ze vraagt niets, ze omringt hem met hartelijkheid en zorg. Ze zet kleine Greetje op z'n knie.

Leo ontspant zich. Er komt zelfs nu en dan een glimlach om z'n strakke mond. Maar ook aan mevrouw Zeilema vertelt hij niets. Omdat hij weet dat ze zeggen zal: Niet doen. Leo, dat plan is niet goed!

De volgende dag gaat Wim naar meneer Valkenburg. „Meneer, ik ga toch proberen het uit te vissen. Niet om Leo te verraden. Maar 't kan best zijn dat hij in gevaar verkeert.”

„Laat je je fantasie niet te veel werken?” vraagt meneer.

„Nee meneer, heus niet. Leo zei dat hij niet anders *kon*. Net of hij . . . net of er dwang op hem uitgeoefend werd. 't Is hier zo anders dan op Nieuw-Guinea, wie weet waar hij ingelopen is. Mijn vader heeft wel eens gehoord van jongens die geronseld werden voor het vreemdelingenlegioen.”

Meneer glimlacht. „'k Geloof niet dat zo iets in Nederland gebeurt en zeker niet met jongens van twaalf jaar.”

„Leo lijkt veel ouder: hij is bijna even lang als u.”

Ja, dat is waar: Leo is lang voor zijn leeftijd.

„Je maakt me bang,” zucht meneer, „niet voor het vreemde-

lingenlegioen, maar voor het onbekende dat dreigt. Als hij nu maar iemand in vertrouwen wilde nemen! Er is iets wat hem dwars zit . . . maar wát? Probeer hem te helpen. Wees voorzichtig. Als je hem tegen je in 't harnas jaagt, verdwijnt hij misschien helemaal."

„Ik kom er wel achter," zegt Wim vol vertrouwen, „als ik een keer niet op school kom, ben ik hem op het spoor."

Iedere morgen rijdt Wim nu naar Leo's huis. In een gang tussen twee flatgebouwen stelt hij zich verdekt op. Als hij Leo naar school ziet gaan, volgt hij op enige afstand. „Speurder eerste klas" noemt hij zich zelf grinnikend. Eigenlijk moest ie een nylonkous over z'n gezicht trekken, dan was het helemaal echt. Toch beschouwt hij het niet als een spelletje. Hij blijft waakzaam. Er is iets aan de hand met Leo. Hij zal het uitvissen.

Als er op een morgen een troepje nozems luidruchtig in de richting van de stad loopt, let hij scherp op. Ze laten Leo met rust. Toch moet het zo iets zijn. Misschien is het er maar één. Een vent die Leo in z'n macht heeft. En als hij die vent te pakken krijgt, dan is tie nog niet gelukkig!

Op een vrijdagmorgen gebeurt het. Bij de verkeersagent waar ze rechtuit moeten, slaat Leo af naar links. Wim voelt hoe z'n spieren zich spannen. Leo is de verkeerslichten al gepasseerd en hij moet wachten tot ze weer op groen springen. Eigenlijk moest je in zo'n geval mogen doorrijden, net als de ziekenauto en de brandweer . . .

Gelukkig is het een lange, rechte weg waarlangs Leo rijdt. In de verte kan hij hem nog zien. Nauwelijks steekt de agent z'n arm uit om op groen over te schakelen of Wim schiet vooruit. Met een roekeloze vaart zet hij de achtervolging in. Als hij geen kans ziet een paar fietsers te passeren, suist hij over de stoep, rechts langs hen heen. Leo is rechtsaf geslagen. Bijna zonder af te rem-

men vliegt Wim de bocht om en . . . ziet Leo staan aan de overkant van de straat. Met knarsend geluid brengt hij z'n fiets tot stilstand. Secondenlang kijken ze elkaar aan. Leo met een blik vol minachting. Wim verlegen, zich schuldig voelend. Hij hóórt Leo denken: spion! Met een spottend lachje stapt Leo weer op, rijdt rustig terug tot bij de verkeersagent en dan in de richting van de school.

Diep in gedachten volgt Wim hem. Hij heeft goed om zich heen gekeken, maar zag niets bijzonders. Niets wat hem de oplossing aan de hand kon doen van Leo's raadselachtig gedrag. Hij let verder niet op. In de klas kan hij zich zelf wel om de oren slaan. 't Is vrijdag. De rector komt zelf de absenten opnemen. Leo van Heusden is niet op school! Dan heeft de rector er genoeg van. Met driftige stappen beent hij naar z'n kamer, naar de telefoon. „'t Is hier geen detectivebureau,” raast hij, „ik bel de kinderpolitie. Laat die het maar verder uitzoeken.”
Zal Leo z'n geheim kunnen bewaren?

10. Leo geeft zich over

Rrrrrt! Snerpend klinkt het geluid van de bel door de stilte van de vroege morgen. Leo kijkt verbaasd op. Wie kan dat nu zijn? Een poos geleden zou hij gezegd hebben: Wim, met een van z'n gekke invallen. Maar Wim en hij zeggen niet meer tegen elkaar dan het hoognodige.

„Ik ga wel,” zegt hij tegen tante, die in haar zwarte ochtendjas aan de ontbijt tafel zit. Nieuwsgierig trekt hij open. En dan vaart een plotselinge schrik door hem heen. Beneden aan de trap verschijnt in donkere uniform met blinkende knopen . . . een politieagent. Er is iets verkeerd gegaan, weet hij. Iemand is erachter gekomen dat hij pas twaalf jaar is. Zal zijn plan nu mislukken, nu hij bijna klaar is?

„Moet u hier zijn?” Hij probeert het rustig te vragen, maar z'n stem trilt.

„Ik zoek Leopold van Heusden,” zegt de agent.

„Die ben ik. Misschien bent u toch verkeerd. Voor zover ik weet, heb ik niets gedaan waar een politieagent voor nodig is.”

De agent is bovengekomen en staat vlak voor hem. Hij is heel lang. Zelfs Leo moet tegen hem opkijken. De ogen zijn grijs en vriendelijk. Er is iets in z'n gezicht wat aan vader doet denken.

„Moet u echt mij hebben?” vraagt Leo weer.

„Ik zoek een jongen die de laatste tijd zonder opgaaf van redenen de school verzuimt.”

„Daar heeft de politie toch niets mee te maken?”

„Reken maar! Ongeoorloofd schoolverzuim is strafbaar!”

„Wat gaat u met me doen?” Leo ziet zich al meegenomen naar de gevangenis. Nou, als z'n plan niet kan doorgaan, mogen ze

met hem doen wat ze willen. 't Is toch overall akelig en naar! Tante Bets, die haastig een japon heeft aangetrokken, komt naar de gang. Ze kijkt er niet van op als ze de agent ziet. 't Lijkt wel of ze geweten heeft dat hij komen zou. Ze snikt zacht. „Ik vind het zo erg, meneer. Z'n vader is ook bij me in huis geweest, en nóóit last! En nu de politie aan de deur. Wat zullen de burens zeggen. 't Is zo'n schande.”

„'t Komt heus weer goed, hoor,” troost de agent. „Er wordt wat aan gedaan, moet u maar denken.”

„Ik zorg toch goed voor hem . . . Wat had ik anders nog moeten doen . . .”

„Neemt u nog maar een kopje thee . . . Ik heb zo'n idee dat we 't ergste gehad hebben. Ben je klaar, Leo? Kom mee dan!”

Wantrouwig volgt Leo de agent. Hij laat zich niet uithoren . . . en hij geeft z'n plan níet op! Als die agent dàt maar weet!

Buiten wacht een donkerblauwe luxe auto. De agent schuift achter 't stuur. Leo kijkt niet of de burens zien dat hij door de politie wordt meegenomen. 't Kan hem niets schelen. Terwijl de agent start, zit hij trots rechtop, net alsof hij elke dag met een auto naar school gebracht wordt.

Een poosje is het stil. Dan zegt de agent: „Luister eens, Leo, jij hoort op school. We hebben je nu, omdat het de eerste keer is, opgehaald met een auto, die niet in de gaten loopt. Maar als 't nog eens weer nodig is, komen we met de overvalwagen, compleet met loeiende sirene. Denk je dat het leuk is voor je tante en voor de hele buurt? Heb je zo'n hekel aan school?”

„Nee meneer.”

„Waarom spijbel je dan!”

Stilte.

„De rector heeft gemerkt dat jij bij voorkeur op vrijdag wegblijft. Heb je dan een leraar die je niet graag mag?”

„Nee meneer.”

„Jullie hebben zoveel vrije middagen; kun je niet dan je uitstapjes gaan maken?”

Stilte. Als de agent even op zij kijkt, ziet hij een koppige trek om Leo's mond en onwil in de donkere ogen. Zo komt hij er niet. 't Is te begrijpen dat de rector van het lyceum razend werd met zo'n kopstuk tegenover zich.

„Je ouders zijn in het buitenland, hè?”

„Ja meneer, op Nieuw-Guinea.”

„Wanneer komen ze hier?”

„Over acht maanden en anderhalve week.”

Weer kijkt de agent even. De bruine ogen staren nu verlangend in de verte. Wat weet hij precies hoelang het nog duurt. 't Is de taak van de kinderplicht erachter te komen wat de oorzaak is van de verschillende moeilijkheden. Hier weet hij het meteen. Die knaap heeft heimwee. De stem van de agent is zacht als hij vraagt: „Hoe noemt je moeder je?”

Die vraag doet bij Leo een snaar trillen. Moeder! Hij ziet haar staan in de deur van hun huis; zo bezorgd als hij te hard gelopen had in de hitte of als hij weer gestoken was door de muskieten. En hoe ze hem noemde? Leo natuurlijk. Maar soms als hij probeerde een kokospalm te tekenen of te schilderen met waterverf, dan zei ze Rembrandt. Hij vergeet te antwoorden. Schrijnend voelt hij z'n verlangen naar huis. Over z'n wangen glijden twee tranen.

De auto stopt naast een telefooncel. „We gaan nog niet naar school,” zegt de agent. „Ik wil eens met je praten. Dan moet ik hier even opbellen. Beloof je dat je er niet vandoor zult gaan?”

„Ja meneer,” zegt Leo beslist.

De agent vertrouwt hem. Hij laat het portier van de auto open en in de telefooncel staat hij met z'n rug naar Leo toe. En daarmee heeft hij het hart van Leo helemaal gewonnen. Zo zou vader het ook doen.

„Voor mekaar, hoor. We gaan fijn samen uit.”

Ze rijden door drukke winkelstraten en stille buitenwijken. De agent heeft de verwarming aangezet. 't Is behaaglijk en knus in de auto. Ze praten over van alles. Leo geeft gewillig antwoord, behalve op die ene vraag: „Waarom spijbel je?”

Ze stoppen bij een koffiehuis. 't Is er rustig op de vroege morgen. „Twee koffie,” bestelt de agent, „en de dikste koek die je hebt.”

Met kleine teugjes drinken ze het warme vocht. Leo heeft de laatste weken aldoor in spanning geleefd. Nu voelt hij zich rustig worden. Zo moest het altijd kunnen blijven. Dan had hij geen geheime plannen nodig. Dan kon hij het wel uithouden tot vader en moeder kwamen. Met een diepe zucht veegt hij de laatste koekkrumels van zijn mond.

„En nu vertellen wat je allemaal dwars zit,” zegt de agent. „Dan gaan we samen proberen een oplossing te vinden. Ik vind je tante een lieve, zorgzame dame. Maar ik geloof dat jij iets op haar tegen hebt, is het niet?”

„Iets, iets!” barst Leo los, „'t is gewoon niet uit te houden!”

„Kom je te kort?”

Daar moet Leo even over nadenken. Nee, tante Bets zorgt goed voor hem. Ze kookt meestal wat hij lekker vindt en hij kan eten zoveel als hij lust. „Maar dat ellendige gevit!” windt hij zich op. „'t Begint 's morgens al. Pas op dat je geen thee morst, er ligt net een schoon ontbijtlaken . . . Heb je je bed voorzichtig afgehaald, anders komt de hele kamer vol stof . . . Als ik iets breek, doet ze minstens of de hele flat is ingestort. Als ik vrienden meebreng, moeten ze onder aan de trap hun schoenen uitdoen en hun handen gaan wassen. Toen het een keer regende, moest ik gebogen gaan staan om te laten zien of m'n broek nat was. En als ze een spatje ziet, wordt er een stofdoek op de stoel gelegd. Ik heb inkt op het tafelkleed gespat en nu mag ik nooit

meer naar m'n vriend toe. En 't was daar juist zo fijn!" Leo houdt even op om adem te scheppen. Dan gaat hij ontmoedigd verder. „Weet u wat ik niet begrijp? Mijn vader is zelf bij tante Bets in huis geweest. Hij wist dus hoe ze was. En dat hij mij tòch naar haar heeft toegestuurd! Hij heeft me zelfs wijsgemaakt dat ik 't erg fijn zou vinden.”

„Dat begrijp ik wel!" zegt de agent.

Ongelovig kijkt Leo hem aan. Hoe kan dat nu?

„Ik heb gistermorgen wel een paar uur met je tante zitten praten. 't Is misschien dertig jaar geleden dat je vader bij haar in huis geweest is. Toen leefde je oom Herman nog. Toen woonde ze in een groot huis met een bollenschuur erachter. Toen was ze nog jong en sterk en kon veel hebben. Van die tijd heeft je vader verteld. Hij heeft zich misschien te weinig ingedacht dat tante oud geworden is. Maar hij wist dat ze zorgzaam is en dat hij je gerust aan haar kon toevertrouwen. Weet je wat jouw grote fout is? Je hebt alles alleen van jouw kant bekeken. Nu gaan we eens kijken hoe tante Bets er tegenover staat. Ze heeft haar man verloren. Voor haar gezondheid moest ze naar deze streek. Daar had ze geen kennissen. Toen is ze heel eenzaam geworden. Ze had niets meer dan haar huisje en haar meubeltjes en daar hechtte ze zich erg aan. En toen kwam de vraag of jij bij haar in huis mocht komen. Ze dacht dat de gezellige tijd van vroeger ging terugkeren. 't Is haar tegengevallen. Er kwam een jongen die alleen maar aan zich zelf dacht en medelijden met zich zelf had. Die nooit eens zei: Tante, wat hebt u lekker gekookt, of: Kan ik iets voor u doen? Die haar dierbare spulletjes niet ontzag. Zij hield van haar mooie tafelkleed evenveel als jij van je paddestoelentekening. Jouw leven is anders geworden. Maar dat van haar ook. Ze staat veel vroeger op. Gewoonlijk at ze om halfeen warm. Dan waste ze haar vaatje en ze was klaar. Nu maakt ze stapels brood klaar. Als je om halfdrie thuiskomt,

wacht ze op je met brood of pap en dan moet ze 's avonds koken. Heb je er wel eens over gedacht dat dat moeilijk voor haar is? Heb je wel eens je best gedaan om te maken dat het prettig werd, voor jou, maar ook voor haar?"

„Nee,” zegt Leo zacht. 't Is of hij opeens zich zelf ziet. Hij heeft niet gewaardeerd wat tante Bets voor hem deed. Alleen maar aanmerkingen gemaakt.

Een poos is het stil. Dan zegt de agent: „Nu moet ik nog één ding van je weten. Ik ben niet van plan je daarna naar het politiebureau te sleuren en triomfantelijk te zeggen: Ik heb het eruit gekregen! Je hóéft geen antwoord te geven. We komen er toch wel achter. Maar ik zou graag willen dat je me vertrouwdde. Leo, wat deed jij de morgens dat je niet op school kwam? Wat deed je 's middags als niemand wist waar je zat?"

Leo voert een hevige strijd. Wèg plan! Alles tevergeefs geweest. De agent dringt niet aan. Rustig steekt hij een sigaret op. Ongemerkt kijkt hij naar Leo's gezicht waar de spanning op te lezen is. Hij is erg benieuwd wat er komen zal. Maar 't is de vraag of die knaap het opgeeft. 't Moet wel iets heel belangrijks zijn als hij er zoveel narigheid voor overheeft.

Onverwacht komt het toch: „Boodschappen wegbrengen voor een kruidenier,” zegt Leo, „meestal 's middags en als 't erg druk was ook op vrijdagmorgen.”

„Hè?" De agent is stomverbaasd. Hij had een of ander wild-west-verhaal verwacht. „Waarvoor!" brengt hij uit.

„Om geld te verdienen.”

„En wat wou je doen met dat geld?"

Leo zit een beetje in elkaar gezakt. Z'n gezicht staat verdrietig. Fluisterend komt er: „Teruggaan naar Nieuw-Guinea . . .”

Dan huilt hij, z'n hoofd diep voorovergebogen.

De agent legt een hand op z'n schouder. „Zoveel geld zou je immers nooit bij elkaar krijgen. Weet je wel hoeveel dat kost?"

„Ik wou tot Genua met de trein,” legt Leo toonloos uit, „en dan verder als verstekeling. Misschien snappen ze je daar minder gauw dan in Amsterdam . . .”

De agent snuit omslachtig z'n neus. Zo'n jongen . . . een lange slungel, maar een kind met een klein hartje. „En als dat alles je nu zou lukken, en je stond op een keer voor je moeder . . . zou ze je dan een flinke vent vinden?”

Wat moet Leo daar nu op zeggen? „Maar als 't hier nu toch niet gaat!”

„'t Gaat wel! Als jij je kiezen op elkaar zet en een beetje rekening houdt met een ander, dan móét het gaan!” De agent denkt diep na. „Misschien weet ik een oplossing . . . Niet naar Nieuw-Guinea natuurlijk. Iets anders . . . Als jij een weekje naar school gaat zonder weg te lopen of te spijbelen, zal ik zien wat ik voor je doen kan. Afgesproken?”

„Ja meneer. Eh . . . schrijft u niet naar m'n vader?” 't Komt er een beetje benepen uit. Vader en moeder, die rustig bij elkaar zitten en nergens van af weten . . . en dan opeens een brief krijgen van de politie in Holland. Dat zou verschrikkelijk zijn!

„Nee,” zegt de agent, „dat ben ik niet van plan. Jij moet je ouders zelf maar op de hoogte brengen, later, als alles weer goed gaat.”

Zou 't ooit weer goed gaan? Leo twijfelt eraan.

Langzaam gaat de tijd voorbij.

De dagen worden donkerder, triester, kouder.

Leo is stil en nadenkend geworden. De woorden van de agent hebben een diepe indruk op hem gemaakt. Hij moet er steeds over denken dat het voor tante even moeilijk is als voor hem. Als hij dan uit school komt en naast z'n bord griesmeel met rozijnen een dikke sinaasappel vindt, schaamt hij zich. En hij probeert eerlijk niet met z'n tas te gooien . . . z'n voeten te veggen . . .

de handdoek schoon te houden en honderd andere dingen meer. Tante maakt minder opmerkingen: de agent heeft met haar ook gepraat.

Toch blijft Leo verdrietig. Naar de kruidenier gaat hij niet meer. Het plan om weg te lopen heeft hij opgegeven. En als een berg ziet hij voor zich de maanden dat hij nog alleen zal zijn in Holland . . .

Intussen rijdt de blauwe politiewagen naar de rector . . . naar meneer Valkenburg . . . naar tante Bets. Op school doet Leo z'n best. Van Tineke schrijft hij over wat hij gemist heeft. Onvoldoendes komen niet meer voor. Maar echt plezier, echt vrede met de gang van zaken, nee, dat heeft hij niet. Meneer Valkenburg geeft hem nu en dan een geheimzinnige knipoog, net of hij zeggen wil: ik weet iets, en 't komt allemaal weer goed!

Op een morgen moet Leo in de rectoriskamer komen. Onwillig sloft hij erheen. Hij heeft de laatste tijd niks gedaan en hij hoopt maar dat de rector geen ouwe koeien uit de sloot gaat halen. Achter het grote bureau vindt hij echter niet de rector. Daar zit, met een brede glimlach op z'n gezicht, meneer Valkenburg. Z'n stem klinkt warm als hij de Maleise groet zegt: „Apa kabar?” Leo glimlacht een beetje triest. Nu zou hij moeten antwoorden: Kabar baik, goede berichten . . . En al is 't maar een groet, hij kan het toch niet over z'n hart verkrijgen om dat te zeggen.

Meneer komt op hem toe en legt beide handen op z'n schouders. „Leo, heb jij heimwee naar Nieuw-Guinea?”

„Ja meneer,” zegt Leo moeilijk, „ik wou . . .” Dan haalt hij z'n schouders op. „Er is toch niks aan te doen!”

„Dat denk je maar. Je hebt misschien het idee dat je alleen op de wereld staat, ten minste in Holland. Maar er zijn heel wat mensen voor je in de weer geweest de laatste tijd. Mensen, die het goede voor je zoeken. Er kan een heel wat prettiger tijd voor je aanbreken als jij meewerkt. Ga zitten. Om te beginnen moet

je proberen niet zo erg met je zelf bezig te zijn. Je hebt te veel medelijden met je zelf gehad. Ja, stil maar, ik weet wel dat je 't niet makkelijk had. Maar 't was niet zo erg als jij dacht. Kijk eens naar anderen. Denk je dat Tineke het prettig vindt om zo te stotteren? En zij weet niet dat 't na een jaar voorbij zal zijn. Anita . . . De familie Tuasela woont in een kamp, zeven personen in twee kleine kamertjes. Denk je dat zij nooit heimwee hebben naar het zonnig Indonesië? En Roelof? Weet je waarom Roelof zo geworden is? Z'n vader werkt. En z'n moeder ook. Als hij thuiskomt, staat er geen bord pap voor hem klaar. Roelof mist iedere zorg en zwerft maar op straat. Er zijn erger dingen dan een jaar wonen bij een tante die het jou graag naar de zin wil maken. Nu kunnen we zeggen: Leo, zet er een streep achter en begin helemaal opnieuw. Wees lief en zorgzaam voor je tante . . . Ik weet zeker dat het zou lukken. 'k Geloof trouwens dat je al hard op weg bent. Maar met elkaar hebben we er iets anders op gevonden. We, dat zijn de rector, de kinderpolitie, tante Bets en ik en . . . je ouders." Meneer Valkenburg haalt een brief te voorschijn, een blauwe luchtbrief. Leo ziet onmiddellijk: die is van vader!

„De agent zei dat hij niet schrijven zou!” protesteert hij heftig. „De agent hééft niet geschreven,” zegt meneer Valkenburg rustig, „dat heb ik gedaan. Ik heb niets verteld van wat er gebeurd is. Dat moet je zelf maar doen. Ik heb alleen geschreven dat 't voor je tante een beetje zwaar was om voor je te zorgen en ik heb iets gevraagd . . . iets waarvan ik dacht dat jij het prettig zou vinden.”

Leo laat vliegensvlug z'n gedachten gaan. Wat kan dat zijn? Hij gaat niet naar Nieuw-Guinea terug, dat heeft hij van 't begin af begrepen. Vader kan ook niet eerder naar Holland. Opeens weet hij het: Dorientje komt naar hem toe! Hij vergeet dat hij haar dikwijls voor katekop heeft uitgescholden en dat hij soms met

haar gevochten heeft. Als Dorientje er is als hij uit school komt, zal hij niet meer alleen zijn. Als Dorientje mee aan tafel zit, zal het niet zo drukkend stil zijn . . . In spanning kijkt hij meneer aan.

En dan komt er iets heel anders. Iets wat nog veel fijner is. Meneer zegt langzaam: „In het vervolg logeer je het weekend bij je tante. De zondagen zijn voor haar zo lang, ze moet iets hebben om naar uit te kijken. Maar de rest van de week, van maandag tot zaterdag, kom je bij ons in huis.”

Leo is van zijn stoel gesprongen. Hij kan het niet geloven. „Bbbij u . . .” hakkelt hij, „de hele week bij u?”

„Ja,” lacht meneer, „en reken er maar op dat er bij ons met de knoet geregeerd wordt!”

Leo stroomt vol dankbaarheid. Hij grijpt de hand van meneer Valkenburg met allebei z'n handen. „Dank u, dank u wel! U zult nooit, nóóit last van me hebben!”

„Dat moet er nog bij komen!” zegt meneer lachend. Dan wordt hij weer ernstig. „Je hebt geld bij die kruidenier verdiend; koop eens een bloemetje voor je tante. Want je hebt wel iets goed te maken!”

„Vind tante het niet erg?” vraagt Leo aarzelend.

„Nee, ze voelt zelf wel dat ze het op haar leeftijd niet meer aankan. Maar ze vindt het wel fijn dat ze je niet helemaal kwijtraakt. Zorg dat de zondag een steeds terugkerend feest voor haar wordt. En maak nu dat je naar buiten komt: 't is pauze!”

Bij de deur draait Leo zich nog even om. „Meneer, ik meende het echt dat u geen last van me zult hebben.”

En dan is er weer die warmte in meneers stem. „Dat weet ik, Leo. Ik ben ervan overtuigd dat we samen een fijne tijd tege moet gaan.”

Er is een grote blijheid in Leo als hij door de lange gang naar buiten loopt. 't Is anders gegaan dan hij gedacht heeft. Diep in z'n hart zal het verlangen naar Nieuw-Guinea blijven. Maar samen met meneer Valkenburg kan hij het aan. Hij voelt zich honderd pond lichter. En met grote sprongen draaft hij het speelplein over om Wim te zoeken.

INHOUD

	Blz.
1. Het grote plan	7
2. Naar tante Bets	22
3. Naar school	37
4. Wie wordt klasseoudste?	52
5. De klasseavond	68
6. Heimwee naar Nieuw-Guinea	81
7. De paddestoelenexcursie	94
8. Narigheid, thuis en op school	106
9. Wat voert Leo uit?	119
10. Leo geeft zich over	128